

91. Tiistaina 18 päivänä kesäkuuta 1996

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston selonteko Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämistä 2685

Valtioneuvoston selonteko 2/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 10/1996 vp
Äänestykset

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys lainsäädännöksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanon uudistamisesta 2686

Hallituksen esitys 96/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 7/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 37/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 8/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi sijoituspalveluyrityksistä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi 2687

Hallituksen esitys 7/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1996 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi leimaverolain ja leimaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys 57/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

5) Hallituksen esitys jäteverolaiksi 2688

Hallituksen esitys 48/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1996 vp

6) Hallituksen esitys verotuksen ennakkotietojärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi 2701

Hallituksen esitys 46/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 44/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 10/1996 vp

- 8) Hallituksen esitys laiksi kuntalain 25 §:n muuttamisesta 2702
Hallituksen esitys 208/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 8/1996 vp
- 9) Hallituksen esitys laiksi turvapaikan hakijoiden vastaanottoasemista ja -keskuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta ..
Hallituksen esitys 125/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 9/1996 vp
- 10) Hallituksen esitys laeiksi Kuntien takauskeskuksesta sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 §:n ja rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta 2704
Hallituksen esitys 30/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 11/1996 vp
- 11) Hallituksen esitys laiksi Steinerkoulusta annetun lain muuttamisesta
Hallituksen esitys 26/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 7/1996 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi työttömyys- turvalain muuttamisesta 2708
Hallituksen esitys 72/1996 vp
Lakialoite 14/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 13/1996 vp
- 13) Hallituksen esitys laiksi työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta 2745
Hallituksen esitys 75/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 12/1996 vp
- 14) Hallituksen esitys laeiksi sijoitusra- hastolain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 2748
Hallituksen esitys 59/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1996 vp
- 15) Hallituksen esitys osuuspankkien yhteenliittymää koskevaksi lainsäädännöksi 2748
Hallituksen esitys 47/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1996 vp
- 16) Hallituksen esitys luottolaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta . 2749
Hallituksen esitys 38/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1996 vp
- 17) Hallituksen esitys työturvallisuuslain 24 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys 76/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1996 vp
- 18) Hallituksen esitys laeiksi eräiden työsuojelua koskevien lakien ja säännösten kumoamisesta ja muuttamisesta
Hallituksen esitys 40/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 9/1996 vp
- 19) Hallituksen esitys työaikalainsäädännön muuttamisesta
Hallituksen esitys 34/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 10/1996 vp
Lakialoite 35/1995 vp, 17/1996 vp
- L ä h e t e k e s k u s t e l u
- 20) Hallituksen esitys laiksi ulosotonhaltijan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi 2755
Hallituksen esitys 92/1996 vp
- 21) Hallituksen esitys laiksi ulosoton viranomaisia ja muutoksenhakua sekä ulosotonhaltijan lakkauttamista koskevan uudistuksen siirtymäsäännöksistä
Hallituksen esitys 93/1996 vp

22) Hallituksen esitys Kera Oy:stä annetun lain 2 §:n muuttamisesta 2755

Hallituksen esitys 94/1996 vp

23) Hallituksen esitys laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta 2758

Hallituksen esitys 95/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

24) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994 „

Kertomus 6/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1996 vp

25) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994 „

Kertomus 6/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Halonen, Hyssälä, Kääriäinen, Linnainmaa, Ojala R., Penttilä, Pietikäinen S., Siimes, Vehviläinen ja Virtanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pietikäinen S. ja Penttilä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aho, Kääriäinen, R. Ojala ja S. Pietikäinen.

Valtiopäivien keskeyttäminen

P u h e m i e s : Nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 19 §:n säännöksiin puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi keskeyttää valtiopäivät tämän täysistunnon tai tämän päivän

täysistuntojen päätyttyä sekä kokoontua jatkaamaan vuoden 1996 varsinaisia valtiopäiviä tiistaina ensi syyskuun 3 päivänä kello 14.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 13 päivänä kesäkuuta 1996 päivätyillä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 34—36.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asian n:o U 34 osalta ulkoasiainvaliokunnan, asian n:o U 35 osalta sivistysvaliokunnan ja asian n:o U 36 osalta sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava lausunto.

Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1995

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime toukokuun 3 päivästä on eduskunnalle annettu hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1995 (K 5/1996 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtioneuvoston selonteko Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä

Valtioneuvoston selonteko 2/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 10/1996 vp
Äänestykset

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös eduskunnan lausunnosta Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämistä koskevasta valtioneuvoston selonteosta.

Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietinnössään n:o 10 ehdottama lausunto, jonka lopullisesta sisällöstä valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan eduskunnan on nyt päätettävä, minkä jälkeen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Keskustelu asiasta julistettiin eilen pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Juhantalo ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi vastalauseen mukaisen lausuman.

Ed. Vistbacka on ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut seuraavaa lausumaa: ”Eduskunta toteaa, ettei selontekomenettely ole riittävä valmiusjoukkojen perustamiseksi, ja edellyttää hallituksen antavan asiasta erillisen lakiesityksen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Juhantalon ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Juhantalon ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 51 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 18. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 49 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 18. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön mukaisen lausunnon selonteon johdosta.

Eduskunta hyväksyy mietinnön ponteen sisältävän ehdotuksen mietinnön saattamisesta hallituksen tietoon.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys lainsäädännöksi lapsen huolta ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöpanon uudistamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 96/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 7/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt 1., 2. ja 4.—7. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

1., 2. ja 4.—7. lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsään päätöksessä 3. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 37/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 8/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Lääninoikeuslaista totean, että tämä on tietyllä tavalla troijan hevonen, jossa asetellaan jo paikalleen suomalaisen lääninuudistuksen rajoja. Toisin sanoen viisi lääniiä: Pohjois-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi, Sisä-Suomi sekä Uudenmaan lääni.

Kun ja jos näin tehdään ottamatta kantaa siihen, onko oikein tai ei, haluan huomauttaa siitä, kun tässä lääninoikeuslainsäädännössä kaupataan Hämeen ja Keski-Suomen lääneille korvaavaksi nimeksi Keski-Suomen lääniiä, että sehän on aivan mahdoton ajatus. Hämeen läänin nimi syrjäytettäisiin ja tuollainen tuntematon Keski-Suomen läänii tulisi tilalle. Me olemme lakivaliokunnassa — ja eduskuntakin on hyväksynyt — saaneet tämän muutettua sillä tavalla, että puhutaan Sisä-Suomen läänistä eikä Keski-Suomen läänistä.

Toivottavasti kun läänijakoa tehdään, niin jos ei Hämeen lääniiä voida säilyttää, mikä on ensiarvoinen asia, niin missään tapauksessa ei puhuta Keski-Suomen läänistä vaan siinä tapauksessa Sisä-Suomen läänistä eräänlaisena kompromissina, niin kuin tässäkin laissa nyt on asia ansiokkaasti saatu ed. R. Ojalan kanssa, joka nyt ei ole paikalla, valiokunnassa hoidettua.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Haluan nyt selvyuden vuoksi todeta, että tämä ei ole mikään troijan hevonen, joka liittyisi lääninuudistus-hankkeisiin. Päinvastoin tässä on varsin selkeästi rajattu asiat niin, että tässä ja nyt -tilanteessa tehtäisiin mahdolliseksi tasoiittaa työt eri läänin-oikeuksien välillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi sijoituspalveluyrityksistä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 7/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laeiksi leimaverolain ja leimaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 57/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on leimaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttaminen. Tämä merkitsee sitä, että jos tämä hyväksytään, meklarilistan arvopaperikaupan

leimavero poistetaan. Mielestäni on aivan tarpeetonta ja virheellistä veropolitiikkaa poistaa meklarilistalta leimavero tässä tilanteessa, kun valtiontalous on raskaasti alijäämäinen. Tämä kohdistuu sopiviin verotuskohteisiin, ja tämän vuotuinen tuotto on noin 15 miljoonaa markkaa, millä voidaan rahoittaa esimerkiksi nykyisen lääninhallitusjärjestelmän ylläpito ja tällä tavalla turvata muun muassa, ed. Aittoniemi, Keski-Suomen läänin säilyminen.

Kaiken kaikkiaan tämä on siis huono esitys ja tämä on syytä hylätä. Ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen vastuullista ehdotusta.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! On syytä todeta, että tällä hetkellä pörssiosakkeet ja otc-listalla noteerattavat osakkeet ovat leimaverosta vapaita ja eduskunta aikoinaan on toivonut ja edellyttänyt, että myös meklarilista vapautettaisiin tältä osin. Nyt tämän jälkeen, kun sijoituspalveluyrityksiä koskeva lainsäädäntö on hyväksytty, tämä on teknisesti myös mahdollista, ja tässä yhteydessä tulee eduskunnan kanta siis toteutettua. Täytyy myös todeta, että on oikein, että yhdenmukaisesti käsitellään erityyppisiä osakkeita. Haluan myös muistuttaa siitä, että meklarilistalla olevat osakkeet ovat nimenomaan pienen, työllistävien yrityksiä kasvuyrityksien, ja tältä osin voidaan myös pitää hyvin tarkoituksenmukaisena ja oikeana sitä, että juuri tämän tyyppiset yritykset vapautetaan osakkeiden myynnin osalta leimaverosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson C., Andersson J., Anttila S-L., Anttila U., Apukka, Aula, Aura, Backman, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Itälä, Jaakonsaari, Joenpalo, Juhantalo, Juurola, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kalliomäki, Kanerva, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karjula, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kiljunen, Kiviniemi, Knaapi, Koistinen, Kokkonen, Komi, Korhonen M., Korhonen R., Korkeaoja, Korteniemi, Koski M., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Lamminen, Lapintie, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Lindén, Lipponen, Luhtanen, Löf, Malm, Manninen, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Myllyniemi, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Olin, Paasilinna, Paasio, Partanen, Pekkariinen, Peltomo, Perho, Pesälä, Pietikäinen M., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Pusto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajämäki, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rauramo, Rehn, Rimmeri, Rinne, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Saapunki, Saari, Saarinen, Salolainen, Sasi, Savela, Sepänen, Skinnari, Soininvaara, Suhola, Tahvanainen, Taina, Takkula, Tarkka, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vanhanen, Vehkaoja, Veteläinen, Vihriälä, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vuorensola, Vähänäkki, Väistö, Wahlström ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Jääskeläinen, Kallis, Kankaanniemi, Kuoppa, Lämsä, Pehkonen, Puhjo, Räsänen, Smeds, Tennilä ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Halonen, Hyssälä, Jansson, Kääriäinen, Laitinen, Linnainmaa, Ojala R., Penttilä, Pietikäinen S., Salo, Siimes, Vehviläinen ja Virtanen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 174 jaa- ja 11 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys jäteverolaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 48/1996 vp

Valtiovaraminvaliokunnan mietintö 19/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Ala - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Jäteverolakiesitys ei täytä hyvän ympäristöverolainsäädännön edellytyksiä. Se on hätäisesti valmisteltu. Siihen on eduskunnassa tehty puutteellisen valmistelun vuoksi muutoksia. Sen vaikutukset ovat epäoikeudenmukaisia ja sattumanvaraisia, ja se kohtelee eri tavalla erilaisia kaatopaikan omistajia.

Näin ollen ehdotan, että jäteverolakiehdotus hylättäisiin.

Viittaan tässä ympäristövaliokunnan ensimmäisessä käsittelyssä olleeseen laajaan mielipiteeseen siitä, että tämä laki pitäisi palauttaa valmisteluun ja valmistella ripeästi uudelleen.

Taloudellisten ohjauskeinojen käyttäminen ympäristönsuojelun välineinä on sinällään oikea tavoite. Myös verotuksen painopisteen siirtäminen harkitusti ympäristöverotuksen suuntaan on yhtenä työn verotuksen keventämisen keinona perusteltua. Mutta valitettavasti tämä hallituksen hätäisesti valmisteltu esitys ei täytä hyvän ympäristöverotuksen edellytyksiä. Tämä tuli esille monissa asiantuntijalausunnoissa ja myös jätteenkäsittelytyötä tekevien organisaatioiden lausunnoissa.

Tässä onkin enemmän kysymys siitä, että hallitusohjelman maininta on lähinnä vihreille ja muille profiilikysymys ja lain sisältö ei ole tärkeä, vaan lain nimike.

Epäselvä ja huonosti valmisteltu laki saattaa nyt johtaa veronmaksajat kohtuuttomaan ja

epäoikeudenmukaiseen asemaan. Voi olla niin, että tällä lailla nimenomaan tehdään karhunpalvelus ympäristöverolainsäädännölle.

Keskustan mielestä jäteverolakiesitys on valmisteltava ripeästi uudelleen. Uudessa valmistelussa on mahdollista huomioida valiokuntien käsittelyssä esiin tulleet näkemykset. Tällöin on mahdollista päästä epäselvästä ja vain fiskaalisesta hallituksen lakiesityksestä toimivaan ja oikeudenmukaiseen ympäristölakiin.

Ed. M. Koski: Arvoisa puhemies! Kun jäteverolaki tuli ympäristövaliokuntaan, esitin näkemyksen, että laki on fiskaalinen verolaki, joka ei täytä ympäristöverolain vaatimuksia tai henkeä. Esitin lain lähettämistä jatkovalmisteluun. Valiokunta oli asiasta aika tavalla yksimielinen ja esittikin tiukkoja muutosvaatimuksia, jotka aika tavalla valtiovarainvaliokunnan verojaosto noteerasi. Kävi sillä tavalla, että lakia muutettiin nopeassa aikataulussa. Olen sitä mieltä, että se ei ole valmis.

Sen vuoksi kannatan ed. Ala-Nissilän tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilän esitys lain hylkäämiseksi on osaltaan kyllä perusteltu. Kysymyksessä ei todellakaan ole sillä tavalla ympäristölaki, että se ohjaisi ihmisten käyttäytymistä ympäristöllisesti kestävämmän kulutuksen suuntaan. Nimenomaan se tosiasia, että teollisuuden omat kaatopaikat jäävät tämän jäteveron ulkopuolelle, luo epäterveen tilanteen ja todennäköisesti aikaansaa myös aikaisemminkin paljon puhutun jäteturismin syntymisen, eli jätteitä kuljetetaan pitkiäkin matkoja omille kaatopaikoille, jolloin veroa ei tarvitse maksaa. Samoin niiden yritysten, jotka yrittävät uudelleenkäsitellä jätteitä ja toimivat sillä tavalla kestävästi, toimintamahdollisuudet heikkenevät.

Tässä on ollut sellainen ilmapiiri, että lakia on haluttu imagosyistä säätää. Näin ollen on oltu hyvin lähellä huonoa lainsäädäntötapaa. Myös huoli, että ympäristövero sellaisenaan saisi huonon ennakkomaineen tämän lainsäädännön tuloksena, on myös perusteltu.

Kuitenkin uskoisin, että kun asiaa on näinkin paljon kritisoitu kaikkienkin poliittisten ryhmien toimesta, asianomaiset ministeriöt ryhtyisivät parantamaan omilla ehdotuksillaan lakia, kun se hyväksytään.

Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa tässä on huono alku ympäristölainsäädännölle, eikä tätä

lakia todellakaan voi pitää varsinaisena ympäristölakina.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Täällä on jo käyty todistamassa, miten huonoa ympäristölakia eduskunta on nyt hyväksymässä. Minä omalta puoleltani vahvistan, että näin on asia. Tämä laki ollaan hyväksymässä vain siitä syystä, että vihreät tarvitsevat lain nimikkeen säädettäväksi eivätkä ole välittäneet siitä, millainen on lain sisältö. Tässä ollaan hyväksymässä ennen muuta lain nimi ja ympäristöveron nimikkeellä tulee kestävä verolaki.

Nyt ollaan panemassa verolle yhdyskuntajäte, kun ei ole uskallettu panna verolle teollisuuden tuottamia jätteitä silloin, kun teollisuus toimittaa jätteet omalle kaatopaikalleen. Tämä edustaa vihreiden ympäristöveroajattelun konkurssia. Ei ole uskallettu säätää teollisuudelle, huolimatta teollisuudelle nykyisen suhdannetilanteen mukanaan tuomista voitoista, ympäristövero. Sen vuoksi tämä asettaa myös eriarvoiseen asemaan teollisuuden kaatopaikat ja sen teollisuuden, joka vie jätteensä yleisille kaatopaikoille. Siinä tapauksessa teollisuus joutuu maksamaan veron, eli tämän vaikutukset eivät ole miltään osin neutraaleita, vaan kahdella eri paikkakunnalla kahdella samalla teollisuudenalalla voi olla jätteille erilainen verotuskohtelu.

Miksi teollisuuden kaatopaikat on vapautettu verosta? Ilmeisesti vain siitä syystä, että pelättiin teollisuusjärjestöjen, teollisuuskorporaatioiden, lobbausta tässä kysymyksessä. Silloin ei olisi saatu voimaan sitä nimikettä, joka nyt haluttiin voimaan — lain sisällöstä viisi. Kysymyksessä on ennen muuta fiskaalinen vero, hyvin vähän ympäristövero. Tarkoitus on tuottaa valtiolle verotuloja.

Olen hämmentynyt sen johdosta, että valtiovarainministeriö ilmoittaa, että mitään muuta ympäristöveroesitystä ei ole tulossa tämän hallituskauden aikana. Tämä eräällä tavalla ilmaisee konkurssia siinä ympäristöveroajattelusta, jota vihreät tähän saakka ovat edustaneet. Heidän toimiessaan hallituksessa hallitus ei pysty tuomaan mitään muuta ympäristöveroa Suomeen kuin tämän yhden nimikkeen, jonka sisältö on kelvoton.

Tämän takia näyttää siltä, että vihreillä ei ole tosiasiallista vaihtoehtoa nyt harjoitettavalle veropolitiikalle. He ovat tekemässä hallituspolitiikassa ympäristöverotuksen suhteen kompromisseja, jotka ovat syvästi ristiriidassa kaiken sen kanssa, mitä he ovat viime vuosina esittäneet

ympäristöverojen säätämisestä. Tämän takia mielestäni on täysin perusteltua se, että veroesitys hylättäisiin, mutta koska vihreidenkin täytyy saada tästä hallitusyhteistyöstä jotain, edes yksi nimike, omana merkinään hallitukseen osallistumisesta, olen ollut valmis hyväksymään tämän veron solidaarisuudesta vihreitä kohtaan, solidaarisuudesta hallituskumppaneita kohtaan enkä äänestä hylkäyksen puolesta, vaikka se olisi erinomaisen perusteltua ja lainsäädännön valmistelun näkökulmasta suorastaan välttämätöntä.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen tekee niin kuin herrat määrää, ja tässäkin se jälleen näkyy.

Arvoisa puhemies! Verot ovat erittäin hyvä keino ohjata ympäristökäyttäytymistä, ja niillä on sikäli myönteisiä vaikutuksia, että tässäkin tapauksessa saadaan valtiolle fiskaalisia tuottoja ja kuitenkin nämä verot antavat jossain määrin varmasti tulevaisuudessa mahdollisuuksia verotuksen painopisteen siirtoon työnteon verottamisesta ympäristöhaittojen verottamisen suuntaan. Myös tärkeää on se, että näissä tapauksissa saastuttaja saadaan maksamaan.

Tässä erityisessä tapauksessa, jäteveron osalta, tietysti ongelma on se, että ne, jotka toimivat vastuullisesti, vievät tavaransa kaatopaikalle, ovat maksuvelvollisia, mutta ne, jotka käyttäytyvät epätarkoituksenmukaisella tavalla, välttävät maksun. Tietysti se on jo peruskysymyksenä jossain määrin ongelma koko jäteveron käsittelyn osalta.

Toinen ongelma on tietysti se, että vain osa kaatopaikoista kuuluu veron piiriin, osa ei. Tietysti syntyy yhdenvertaisuusongelma ja se, että jätteitä pyritään viemään tietyille kaatopaikoille eikä välttämättä niille, joille niiden vieminen olisi tarkoituksenmukaista.

Nämä ovat kuitenkin ongelmia, joita on aika vaikea missään yhteydessä ratkaista, ja vaikka eduskuntakäsittelyä olisi pitkitetty, se tuskin olisi tuonut näihin ongelmiin ratkaisua.

Hallituksen esitystä on kyetty korjaamaan ympäristövaliokunnan esittämällä tavalla verojaostossa, ja luulen, että kaiken kaikkiaan voimme olla tyytyväisiä siihen, että nyt kuitenkin sellaiset jätteet, jotka syntyvät ympäristönsuojelutoimenpiteiden ja puhdistamistoimenpiteiden johdosta, jäävät veron ulkopuolelle ja tällä tavalla tiettyjä kannustavia elementtejä lakiesitykseen sisältyy, joilla pyritään edistämään ympäristönsuojelua.

Haluan myös korostaa sitä, että aina kun uusi verojärjestelmä synnytetään, siihen sisältyy ongelmia. Tietysti jatkossa joudutaan seuraamaan koko jäteveron toimivuutta ja varmasti hallitus tuo vuoden kuluessa jonkinlaisen esityksen, jos ongelmia esiintyy, tämän lain korjaamiseksi.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Tämän lain ensimmäisessä käsittelyssä totesin, että lakiesitys on hyvä esimerkki siitä, kuinka ympäristöverojen säätäminen ei ole ongelmatonta. Käsittelein tuolloin myös lakiesitykseen sisältyviä intresiristiriitoja ja sitä, kuinka ympäristövaliokunnan lausunnon pohjalta valtiovarainvaliokunta on muuttanut hallituksen esitystä parempaan suuntaan. Paljon jääme odottamaan myös tulevaisuudelta, muun muassa sitä, että teollisuuden kaikki kaatopaikat, jotka ovat rinnasteisia tässä lakiesityksessä oleviin kaatopaikkoihin, saataisiin verotuksen piiriin. On selvää, että tällainen jäteveromalli ei tue ensisijaisesti sitä tapaa, jolla estetään jätteiden syntyä, mutta asiantuntijakuulemisessa on hyvin käynyt ilmi, että verotuskeinot, jotka tähän puoleen vaikuttaisivat, eivät nekään ole ristiriidattomia.

On selvää, että jos Suomi esimerkiksi säätäisi yksipuolisesti pakkausverotuksen, jolla olisi selkeät ympäristövaikutukset pakkausten määrän vähenemisenä, kotimainen teollisuutemme älähtäisi. Se ei haluaisi sellaista veroa, joka nimenomaan vaikeuttaa kotimaisen teollisuuden asemaa. Arvoisa puhemies! Tämä ei merkitse sitä, etten olisi valmis kannattamaan myös pakkausten verottamista, mutta nimenomaan, kun olemme avoimilla EU-markkinoilla, on hyvin vaikea tehdä tällaisia yksipuolisia ratkaisuja, jotka olisivat ympäristöpoliittisesti ainakin rajoitetussa mielessä järkevämpiä. Mielestäni nyt käsiteltävänä oleva versio on sellainen, että voimme sen ihan hyvin mielin hyväksyä.

Keskustan kritiikki mietintöä kohtaan on osin kestävämpiä ja osin ristiriitaisia. Se kävi mielestäni hyvin ilmi ensimmäisen käsittelyn keskustelussa. Selkeätä ja täsmentynyttä kritiikkiä ei ollut. Epäilenkin, että pohjimmiltaan keskusta ei ole valmis käymään läpi sitä prosessia, että ympäristöverotusta kiristettäisiin. Kuitenkin tässä on niin paljon hyviä elementtejä, että oppositiolla olisi täydet mahdollisuudet olla tukemassa esitystä ja hyväksyä se, että jatkossa esitystä parannettaisiin.

En myöskään usko, että aikataulun pidentäminen olisi ratkaisu. Mikäli esitys olisi palautettu valtiovarainministeriöön, seurauksena olisi ollut

se, että kenties vuoden päästä olisimme saaneet jonkin ratkaisun, uuden hallituksen esityksen, tai kahden vuoden päästä. Epäilemättä samat intressiristiriidat, joiden kanssa nyt olemme painiskelleet, olisivat silloinkin olleet olemassa eli varsinainen ratkaisu aikataulun pidentäminen ei olisi ollut.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee ed. Seppäsen vihreitä koskevaan kritiikkiin, olen hieman hämmentynyt. Olen hämmentynyt hänen eriävistä mielipiteistään ympäristövaliokunnan lausuntoon. Hän kuitenkin on valiokunnan puheenjohtaja ja epäilemättä ihan vaikutusvaltaisessa asemassa, näin ainakin pitäisi periaatteessa olla. En voi oikeastaan tulkita sitä millään muulla tavalla kuin tietynä turhaumana vasemmistoliiton omaa hallitustaivalta kohtaan ja siten myös pessimisminä sen suhteen, että jos yritetään saada aikaan joitakin ympäristöpoliittisesti järkeviä signaaleita, niin hän haluaa torpedoida nämä hankkeet kerta kaikkiaan ottamatta huomioon, että ympäristöverotuksen toteuttaminen ei koskaan ole helppoa. Toivoisin, että jos vasemmistoliitossa on kriittistä henkeä, niin sitä käytäisiin läpi omissa porukoissa ja omaa hallituspolitiikkaa arvioiden.

Ed. S. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Voisi kuitata oman puheenvuoronsa oikeastaan sillä, että viittaa kaikkeen siihen, mitä ed. Esko Seppänen täällä sanoi, kaikkiin hänen perusteluihinsa, mutta tulemalla hänen perustelujensa jälkeen aivan toisenlaiseen lopputulokseen kuin hän puheenvuorossaan. Hän kaiken sen jälkeen, mitä kriittistä hän kertoi tämän esityksen suhteen, ilmoitti kannattavansa hallituksen esitystä. Niin paljossa kuin ed. Esko Seppästä arvostankin, ihmettelen erittäin suuresti, että tällainen käännös on mahdollista. (Ed. Seppänen: Valtiovarainvaliokunnan ehdotusta!) — Se ei parantunut valtiovarainvaliokunnassa niin paljon, että se olisi mikään olennainen parannus.

Arvoisa puhemies! Sanon lyhyesti, että tämän-tapaista lainsäädäntöä tässä talossa ei pitäisi ylipäänsä säätää. Niin huonosta lainsäädännöstä on kysymys. Niin suuri oli myös tuska sekä vero- jaostolla että valtiovarainvaliokunnalla ja varmasti myös ympäristövaliokunnalla, kun se yritti puristaa tämän jonkinlaiseen järjelliseen sisältöön. Tämän lakiesityksen ympäristöpoliittisesti

ohjaava vaikutus on kutakuinkin nolla. Tämän käsitelmääritykset ovat tavattoman epäselviä. Siitä osaltaan aiheutuu suurta epäneutraliteettia, jota täällä on jo esille tuotu, erilaisten toimijoiden suhteen. Teollisuus on ulkopuolella. Ne, sanoisinko, jalostajat, jotka käyttävät teollisuuden tiettyjä jätteitä omassa tuotannossaan ja saavat ympäristön kannalta myönteistä vaikutusta aikaan vähentämällä tätä jäterasitetta, joutuvat veronalaisiksi samaan aikaan, kun, sanoisinko, itse pääjätettä tuottava teollisuus on verotuksen ulkopuolella. Tässä ihan muutama esimerkki vain niistä ilmiöistä, niistä asioista, jotka erittäin kärjekkäällä tavalla mielestäni osoittavat, että tämä lakiesitys on todella huono.

Mitä tulee, ed. U. Anttila, meidän tahtoomme ja haluumme olla ympäristölainsäädännön kehittämisessä mukana, minä vain tässä heitän palloa teille. Ministeri Kalliomäki eilen kertoi, että tämä hallitus, missä te vihreät olette mukana, on purkamassa sitäkin ympäristöverolainsäädäntöä, joka meillä sentään edellisen hallituksen jäljiltä tällä hetkellä vielä voimassa on. Olkaapa tarkkana. Olkaapa tarkkaavainen, ed. U. Anttila, oman hallituksenne edesottamusten suhteen.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Myönnän sen, että tämä laki siinä vaiheessa, kun se tuli esityksenä ympäristövaliokuntaan, sisälsi erittäin monia puutteita ja sos.dem. valiokuntaryhmä oli erittäin kriittinen sen suhteen. Me kirjassimme asiat lausuntoon, ja monia näistä epäkohdista on voitu valtiovarainvaliokunnan korjausesityksessä huomioida.

Mutta haluan myös osaltani painottaa sitä, että toivon jatkoon suhteen, että ympäristöministeriössä seurataan tätä asiaa, tehdään kokonaisvaltainen selvitys siitä, minkä tyyppisiä ympäristöverolakeja voitaisiin yleensä ottaa käytäntöön. Todella valmistelutyö ei saa olla sitä tasoa, kuin se on ollut, niin että eduskunta joutuu sitä korjaamaan.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Hallitus on luvannut jatkuvasti parempaa lainsäädäntöä. Tämä laki on eräs osoitus, että nämä lupaukset eivät pidä, ja päinvastoin on tuntunut siltä, että lainsäädännön tekninen ja muu taso koko ajan vain heikkenee. Toisaalta taas korkea verotus ylläpitää nykyistä työttömyyttä ja yhteiskunnallista kriisiä. Siitä huolimatta ollaan valmiita edelleen verotusta kiristämään.

Aikaisemmin jo totesin, etten aio äänestää yhdenkään veronkorotuksen puolesta, ennen

kuin vastaavia veronalennuksia esitetään. Näistä syistä itse olen tämän lakiesityksen hylkäämisen kannalla ja toivon, että hallitus todellakin ottaa opiksi, että veronkorotusten tiellä taloudellista tilannetta ja maan tilannetta ei voida parantaa, ja toisaalta myös ottaa vakavasti omat lupauksensa siitä, että lakiesitysten täytyy täyttää jotkin minimitaso vaatimukset. Mieluummin täytyy lain-säädännön tahtia hidastaa, jos ei kyetä kunnolla lakeja valmistelemaan.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Puhemies! Ihan lyhyesti ed. Seppäsen puheenvuoron johdosta: Kun ed. Seppänen totesi, että hallitus ei pysty tuomaan uutta lakiesitystä eikä valtiovarainministeriö valmistamaan, niin jos eduskunta nyt, ed. Seppänen, hylkää lakiesityksen ja määrittelee puitteet uuden valmistelulle, niin hallitus ja valtiovarainministeriö mitä todennäköisimmin valmistavat lain uudelleen.

Hiukan paheksun ed. Seppäsen vähän kaksinaamaista menettelyä. (Ed. Mikkola: Vähän kaksinaamaista!) Teidän tulisi, ed. Seppänen, taistella eikä taipua. Toivon teille taistelumieltä varsinkin, kun olette vielä ympäristövaliokunnan puheenjohtaja.

Ed. U. Anttilalle haluan kertaalleen vielä vakuuttaa, että keskusta kannattaa taloudellisten ohjauskeinojen käyttämistä ympäristönsuojelun välineenä, mutta lakiesitystä tässä muodossa on mahdoton tukea eikä vihreiden linjavalintaa voi mitenkään ymmärtää.

Ympäristövaliokunnassa, kun asiaa käsiteltiin, ei juuri löytynyt asiantuntijaa, joka olisi lakiesitystä tässä muodossa kannattanut. Silloin tuli lukuisia hyvin järkeviä parannusehdotuksia, ja siitä syystä ympäristövaliokunta kirjasi varsin selkeitä ehdotuksia valtiovarainvaliokunnalle, joka onneksi on joitakin niistä ottanut huomioon. Mutta on todettava, että vielä senkään jälkeen lakiesitys ei ole läheskään siinä muodossa, että se olisi kelvollinen hyväksi ympäristölaik-si.

Ed. Penttilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy avoimesti myöntää, että tässä on käytetty vähän sellaista logiikkaa, että ammutaan laukaus kenttään ja katsotaan vaikutukset ja korjataan sen jälkeen tähtäintä.

Tämä vero ei ohjaa juuri mitään eikä mihin-

kään. Se on lähinnä fiskaalinen. Sillä kerätään muutama sata miljoonaa rahaa. Olosuhteet kaatopaikalla, siis kenttätasolla, eivät ole riittävän valmiita. Voimaantulo on liian nopea. Puuttuu kalustoa, esimerkiksi vaakakalustoa, kaatopaikoilta. Henkilöstöä ei ole koulutettu. Millä tavalla siellä porttivahdit arvioivat tilavuuksia, kysyn vain. Myös verosta vapautumisen perusteissa, vaikka niitä on eduskunnassa koetettu jonkin verran korjailla, on aika paljon tulkinnanvaraa. Ehkä elinkeinotoiminnan kannalta on lohdullista se, että erityisistä syistä voidaan verosta myös vapautua, ettei tule kohtuuttomia tilanteita. Kuluneen sanonnan mukaan pitkin hampain tällainen täytyy olla hyväksymässä, mutta kyllä tätä avoimesti voi arvostella ja niinhän täällä tehdään.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan huomauttaa, että vero on valmisteltu valtiovarainministeriössä, kun joku sanoi jotakin muuta. Kun ed. Saarinen esimerkiksi sanoi, että tämä ei ohjaa mitään, niin kyllä tämä nyt sentään jotain ohjaa. On totta, että tämä ei ohjaa teollisuutta, mutta kyllä se kannustaa kotitalouksia siihen, että esimerkiksi biojätteen kompostointi on järkevämpää, ja kyllä se aikaa myöten tulee johtamaan parempaan käyttäytymiseen. Itse pidän tämän kaltaista ympäristöveromuotoa tehottomana, se kuuluu pisteveroihin, jotka eivät ole niin hyviä kuin oikeat resurssiverot, mutta niitä on Suomessa aika vaikea saada läpi.

Ed. Seppäselle haluan sanoa, että on tietysti aika linkolalainen ajattelu, että ainoastaan sellainen on hyvä ympäristövero, joka jollakin tavoin vahingoittaa teollisuutta, ja tässä ed. Seppänen on Linkolan asialla.

Ed. Kuisman on omien sanojensa perusteella pakko äänestää veron puolesta, koska tämä vero korvamerkittiin aikanaan televeron alentamiseen. Televeroa on jo alennettu, joten ed. Kuisma nyt sitten vain lunastaa lupauksensa.

Ed. M. Koski: Arvoisa puhemies! Kun keskustaa arvostellaan siitä, että arvostelemme veroa tai lakiesitystä yleisesti, niin haluan tuoda konkreettisesti esille erään epäkohdan, joka mielestäni on todella suuri energiatalouden osalta. Mietinnössä sivulla 8, jolla määritellään sellaisia jätteitä, joista veroa ei ole suoritettava, 5) kohdassa todetaan, että veroa ei ole suoritettava "voimalaitoksen rikinpoistojätteestä ja lentotuhkasta". Energiaterminologiassa voimalaitoksella

tarkoitetaan sähköntuotantolaitosta, jolloin helppotus koskee ainoastaan sähköntuotantolaitoksia ja energialaitokset, lämpölaitokset, ovat tämän ulkopuolella. Tämä on eräs epäkohta, joka panee todella energiamuodot erittäin vaikeaan asemaan keskenään. Tästä asiasta on välittömästi käynnistettävä korjaus tämän lain osalta, jos laki menee tässä tilanteessa läpi.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Hyvä ympäristövero on sellainen, jonka voi välttää omilla toimenpiteillään. Tämä on vero, jota ei voi välttää, ja jos sen välttää, siitä ei välttäjälle koidu mitäänlaista taloudellista hyötyä, koska useimmissa tapauksissa vero tai jätemaksu peritään saman suuruisena, olipa sieltä kompostoitu biojäte tai ei. Tämän takia minusta vero ei palvele niitä päämääriä, joita aikanaan muun muassa ed. Pekkarisen ja ed. Soininvaaran kanssa olimme asettamassa ympäristöverotukselle. Taisi olla ei edellisessä vaan sitä edellisessä eduskunnassa, jolloin valmistelimme yhteisiä ympäristöveroprojekteja. Valitettavasti ne eivät ole toteutuneet. Olen huolissani siitä, että vihreät ovat nyt se ryhmä, joka kaikkein ensimmäisenä on lipsunmassa tavoitteesta.

Jos täällä on minusta sanottu, että minä olen kääntänyt tässä asiassa takkini, olen tätä veroa hyväksymässä, niin se on minusta epäreilua, koska valiokunnassa minä olin melkein ainoa, joka säilytti kantansa tässä kysymyksessä, kun vihreät rupesivat sanomaan, että vastoin valiokunnan muiden jäsenten ottamaa kantaa vero pitää hyväksyä. Mehän olimme valiokunnassa käytännöllisesti katsoen yksimielisiä siitä, että pannaan uuteen valmisteluun tämä huono laki. Vihreät sitten hallitusyhteistyöhön vedoten saivat muut hallitusryhmät veron säätämisen kannalle. Olin ainoa niistä, jotka alun perin olivat uudelleenvalmistelun kannalla, joka säilytti vielä eriävän mielipiteen muodossa alkuperäisen kantansa. Tässä mielessä myönnän, että minäkin olen tulossa hallitusruotuun tässä asiassa, mutta olen kuitenkin informoinut eduskuntaa niistä perusteista, jotka ovat kestävämpiä tällaisen ympäristöveron säätämisen yhteydessä. Emme ole, ed. U. Anttila, täällä säätämässä signaaleja vaan lakeja, ja tämä on kelvoton laki, huonosti valmisteltu, ja olisi ansainnut uuden valmistelun sen sijaan, että nyt olemme tekemässä erehdyksen ja uudelleensäätämisen kautta lakeja.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ihmettelen ed. Seppäsen logiikkaa, että hän vastus-

taa jyrkästi lakia ja silti kannattaa sitä täällä. Mitä tulee muutoksiin, valtiovarainministeriö on tämän valmistellut, mutta ei ole kannattanut tehtyjä muutoksia. Se ei ole pitänyt niitä tarkoituksemukaisina. Itse asiassa kirjallisessa lausunnossa todetaan muun muassa, että vero-osasto vastustaa jyrkästi verolakiin tehtyjä verovapausperusteiden lisäyksiä lain sovellettavuuden takia tällä valmistelulla. Näin ollen nämä asiat eivät ole olleet missään kunnollisessa valmistelussa, vaan ne on poliittisella tahdolla väännetty tänne sisään.

Mitä tulee jätteiden erotteluun, kyllä se voi toimia niin, että kun viedään kaatopaikalle kuorma, niin heitetään pari laudankappaletta mukaan. Silloin se onkin jo rakennusjäte ja menee taas sellaisena eteenpäin, eli sovellettavuuden osalta laki vaatisi paremman valmistelun kuin kahden yön valmistelun eduskunnassa.

Sen takia, arvoisa puhemies, laki on niistä verolaeista, mitä minä eduskunnassa olen ollut käsittelemässä, kaikkein huonoin teknisesti, mitä on aikaansaatu, ja tämä pitäisi laittaa uudelleenvalmisteluun tulevassa äänestyksessä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuoroja kuunnellessa on palautunut mieleen ed. Seppäsen syvimpään olemukseen kuuluva ilmiö, ns. vuotuiset. Nehän ilmenevät sillä tavalla, että hän kerran vuodessa meneiden yhdeksän vuoden aikana on haukkunut vihreät täydellisesti pystyyn täällä salissa, valitsee aina yhden sellaisen aiheen, jolla vihreitä voi oikein erityisesti rokottaa, ja sitten kävelee eteen ja seisoo jämäkästi ilman paperia ja haukkuu niin paljon kuin sanoja suuhun tulee.

Tämä pitää nähdä, arvoisa puhemies, posititiivisena sillä tavalla, että juuri sillä tavalla, kuin hän on vuotuisen saarnansa täällä nytkin pitänyt odotusten mukaisesti, hän siirtyy automaattisesti siihen valmisteluryhmään, joka ryhtyy ministeri Alhoa, kohteliaasti sanottuna, painostamaan, että kaikki nämä epäkohdat saadaan korjattua, teollisuus saadaan kaatopaikoistaan verolle jne. Ed. Seppäsen oman logiikan puolesta toivon, että hänen tähän vaalikampanjaosuuteensa eurovaaleissa kuuluisi reilusti äänestää tätä vastaan. Noiden puheiden jälkeen ei siinä ole muuten mitään järkeä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kyllä, ed. Pulliainen, aika kiero on täytyy katsoa, että täällä käydyn keskustelun saa vihreille ja vihreiden perusajattelun pohjalta syntyneelle laille po-

sitiiviseksi nimenomaan siitä syystä, että ei ed. Seppänen ole ainoa, joka täällä on arvostellut. Täällä ei ole löytynyt muilta kuin muutamilta harvoilta vihreiltä jotakin puolusteluja tälle laille. Turhaa ed. Seppästä on syyttää tällä kertaa, koska kaikki ovat samaa mieltä kuin hän.

Minä olen todella huolissani siitä, kuinka eduskunta voi säätää tämän tyyppistä lakia ihan noin vain siitä syystä, että vihreätkin saisivat jonkin korvamerkinnän johonkin. Niin kuin ed. Seppänen totesi, tämä lakihan ei edistä ympäristönsuojelua lainkaan — monet muutkin ovat sanoneet — koska tämä ei anna mitään yllykettä eikä kiihoketta siihen suuntaan. Toisin sanoen tältä maksulta ei voi välttyä. Tämähän vaikuttaa päinvastoin kuin ympäristölainsäädännön pitäisi muuten kuin fiskaalisella puolella vaikuttaa. Koko ajatushan on täysin nurinkurinen.

Kyllä minä näkisin, että vihreiden edustajat ja ryhmänjohtaja kiireesti esittäisivät hallituskumppaneilleen, että sovittaisiin tämän lain osalta joko hylkääminen tai poisvetäminen. Tässä talossahan on kaikki mahdollista, eihän siinä mitään, mutta tällaisen lain hyväksyminen on parlamentarismien ala-arvoistamista.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Viimeisen kerran puhun tämän asian yhteydessä. Sanon vain ed. Seppäsen puheenvuoron johdosta, että te olette perustellut aivan erinomaisella tavalla edellisen eli toisen käsittelyn yhteydessä ja nyt kolmannessa käsittelyssä oman kantanne, joka ei puhu oikeastaan miltään kohdin hallituksen esityksen puolesta. Kun te olette vielä asian tuntijavaliokunnan eli ympäristövaliokunnan puheenjohtaja ja valiokunta oli hyvin kielteinen esityksen suhteen, siitäkin seuraa teille lisää arvovaltaa. Teillä on analyttista asiantuntemusta ja myöskin arvovaltaa mainitusta syystä. Jos kaiken tämän jälkeen te kuitenkin asetutte tukemaan hallituksen esitystä, kysymys ei ole vain teistä henkilönä, ed. Seppänen, vaan eduskunnan arvovallasta, sen menettelytapojen arvotuksesta ja korkeassa kurssissa pitämisestä.

Näillä kaikilla perusteilla minä vielä kertaalleen vetoan, ed. Seppänen, teihin. Huomatkaa, että te olette saanut tunnustusta ja tukea myöskin hallituspuolueista esimerkiksi ed. Saarisen puheenvuorossa. Hän yhtyi hyvin pitkälti kaikkeen siihen, mitä te sanoitte, ei aivan niin kriittisesti.

Jopa ed. Sasin puheenvuorossakin, verojaoston puheenjohtajan, olin havaitsevinani monia samoja piirteitä. Nyt jos koskaan, ed. Seppänen,

teillä on paikka ja tilaisuus näyttää todellisen poliitikon kynnet. Me odotamme teiltä toimintaa.

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Kiitän ed. Pekkarista näistä myönteisistä sanoista, jotka kohdistuivat rooliini tämän lain käsittelyn yhteydessä eduskunnassa, siihen tärkeyteen, joka äänestämiseeni tässä asiassa liittyy. Olen valitettavasti pakotettu tuottamaan teille pettymyksen sen takia, että hallitusyhteistyö vaatii joskus ottamaan käyttöön tällaisia järeitä toimenpiteitä, kuin että äänestää omaa kantaansa vastaan.

Nyt olen äänestämässä omaa kantaani vastaan tässä kysymyksessä. Tältä osin myönnän, että en osoita riittävää rohkeutta ja jämäkkyyttä, mitä suomalaiselta kansanedustajalta voitaisiin vaatia. Mutta sitoutuminen valtaan ja sitä kautta vallankäyttöasemiin pakottaa minut nyt tuottamaan ed. Pekkariselle pettymyksen. Tämän teen solidaarisuudesta ed. Pulliaista ja vihreitä kohtaan ja vain siksi, sen monivuotisen yhteistyön perusteella. Olisin toivonut, että ed. Pulliainen ei olisi käyttänyt niin kriittistä puheenvuoroa, kun nimenomaan vihreiden takia olen näin tekemässä pelastaakseni vihreiden kasvot tässä kysymyksessä. Miksi vihreät minua arvostelevat, sitä en ymmärrä tässä asiassa ollenkaan. Tältä osin, ed. Pekkarinen, olen vihreiden takia näin tekemässä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Minusta on aika turhaa syyttää niitä kansanedustajia, jotka huomaavat ja toteavat, että keisarilla ei ole vaatteita, ja osoitella sitten heitä. Hyvin perusteltua olisi todellakin se, että me kaikki katsoisimme lakiesitystä kriittisesti. Nyt täällä sitä päätetään. Se on sidottu ensi vuoden budjettiin, mikä sinänsä teki tästä valmistelusta ongelman ja loi siihen kiireen.

Ratkaisevaa on se, että ympäristövaliokunta ei pystynyt esitystä palauttamaan tai lausumaan siitä sen suuntaisesti, että siihen olisi rauhallisesti voitu tehdä tarvittavat lisäykset ja muutokset.

Täällä viitattiin ed. M. Kosken toimesta siihen, että maininta voimalaitosten rikinpoistojätteistä ja lentotuhkasta luo ongelmia. Yhdyn tähän. Tuo maininta on epätarkka, ja siihen liittyy myöskin mahdollinen tuki — riippuu, miten tämä loppuun saakka katsotaan — nimenomaan hiilivoimaloille ja niiden toiminnalle kontra muut voimalaitokset.

Tässä on hyvin paljon ongelmia. Eduskunnan tehtävä on kai se, että se me pystymme yhdessä

katsomaan paremmaksi tämän lain ja vaikuttamaan asianomaisiin ministereihin.

Ed. K a n k a n n i e m i: Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä kannattaa taloudellisia ohjauskeinoja ympäristökysymyksissä. Niitä tulee viedä eteenpäin, mutta ne on valmisteltava kelvollisesti ja säädettävä eduskunnassa hyvin harkitusti. Ne koskettavat kansalaisia ja yrityksiä hyvin voimakkaalla tavalla. Eduskunnan ei tule huonoa lainsäädäntöä missään tapauksessa päästää läpi. Tässä on kysymys varsin huonosti valmistellusta lainsäädännöstä, joka on valitettavasti nyt läpäisemässä eduskunnankin.

Me vastustamme tätä esitystä, mutta korostan, että emme vastusta ympäristöverojen käytönottoa, kunhan se tapahtuu harkitusti.

Mitä ed. Tiisanen sanoi viimeksi, niin siihen on kommentoitava, että hallituksen tulee valmistella lakiesitykset tällaisissa asioissa kunnolla ja tuoda ne tänne sellaisina, että ne ovat edes kohtuullisessa mallissa. Eduskunta käsittelee ne, hyväksyy ja tekee muutoksia tarvittaessa, mutta eduskunta ei ole lakiesitysten valmistelupaikka.

Ed. S a s i: Arvoisa puhemies! Olen jossain määrin hämmästynyt ed. Tiisanen puheenvuorosta, koska valtiovarainvaliokunnan verojaostossa nimenomaan liete, rikinpoistojäte ja lentotuhka päätettiin vapauttaa jäteverosta siitä syystä, että ympäristövaliokunta tätä esitti ja monet asiantuntijalausunnat myös tällaista ratkaisua puolsivat.

Jos ed. Tiisanen pelkää, että tämä edistää hiilivoiman käyttöä, niin tarkoitus on nimenomaan pyrkiä siihen, että jos hiilivoimaa käytetään, sitä pitäisi käyttää mahdollisimman ympäristöystävällisellä tavalla, jotta yleensä päästöt olisivat mahdollisimman pieniä. Jos hiilivoiman käyttöä halutaan yleisesti vähentää, silloin ed. Tiisanen tulee kannattaa sitä, että voidaan rakentaa uusi ydinvoimala, koska se on kaikkein tehokkain tapa pyrkiä välttämään hiilivoiman käytön lisäämistä.

Ed. P u i s t o: Arvoisa puhemies! Kritiikki, jota täällä on esitetty, on osittain täysin perusteltua. On totta, että löytyy vielä aukkoja tästä laista, mutta koen tämän voimakkaasti lähtölaukauksena ja avauksena ympäristöverotuksen suuntaan.

Sen tyyppiset puheenvuorot, jonka ed. Kankaanniemi esimerkiksi piti, että kannatamme

periaatteessa, mutta emme tätä, ovat hyvin tyyppillistä tämän alueen lainsäädännön osalta. Mikäli tämä olisi nyt palautettu, niin voimme kysyä, minkä vuoden syksyllä se tulee uudelleen. Ei ole ainoa laatuista muillakaan sektoreilla yhteiskunnassa, etteikö lakeja jouduttaisi korjaamaan verojaostossa jopa viikon välein. En pidä mahdottomana, etteikö epäkohtia käytännön kokemusten perusteella voida korjata myöhemmin.

Ed. M. K o s k i: Arvoisa puhemies! Haluan vielä selventää puheenvuoroani, johon puuttivat edustajat Tiisanen ja myös Sasi äsken.

On todella näin, että tämä laki asettaa sähköä tuottavat laitokset, lähinnä hiililaitokset, edullisempaan asemaan sen takia, että näiden laitosten rikinpoistojätteestä ja lentotuhkasta ei tarvitse maksaa jäteveroa. Mutta laki jättää ulkopuolelle sellaiset laitokset, jotka tuottavat esimerkiksi sähköä ja lämpöä taikka ainoastaan lämpöä tuottavat laitokset. Tämä on kyllä kerta kaikkiaan kilpailullisesti niin epäedullinen näitten laitosten osalta, että tämän lain osalta on pakko tähän asiaan tehdä muutos, jos laki menee tässä istunnossa läpi.

Ed. A l a - N i s s i l ä: Arvoisa puhemies! Lopuksi ed. Puistolle: Minä en muista, että olisi eduskunnassa tehty sellaisia muutoksia, joita valmistelija jyrkästi vastustaa niiden sovellettavuuden takia, niin kuin nyt tähän lakiin tehtiin, vaikka valtiovarainministeriön verojaosto on jyrkästi vastustanut muutoksia.

Tämä on hyvä esimerkki, minkä ed. M. Koski sanoi. Se on huonosti valmisteltu ja johtaa siihen, että nyt suositaan hiilen käyttöä Suomessa. Jos on vihreiden ympäristöveropolitiikkaa, sitä jäämme todella ihmettelemään.

Yhteenvedona voi vain todeta, että tämä laki huonosti valmisteltuna, varsinkaan kun eduskunnassa on tempaistu siihen vielä huonosti valmisteltuja muutoksia, ei täytä ympäristöverolainsäädännön vaatimuksia. Tässä tehdään karhunpalvelus ympäristöverolainsäädännölle. Siksi tämä olisi valmisteltava nopeasti ja ripeästi uudelleen ja kunnolla.

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Sasille, että asia ei ole niin, että meillä olisi vain kaksi mahdollisuutta: rakentaa suuria hiilivoimalamylyjä tai ydinvoimaa. Näin asia ei ole, että me olisimme näiden kahden valinnan edessä.

Lopuksi omalta puoleltani haluaisin todeta, että varmasti eduskunnan enemmistö jakaa yhteisen kannan siitä, että meidän pitäisi rakentaa kestävä kehitys sellaisella verotuslainsäädännöllä tähän maahan, että tavoite edistyisi ja toteutuisi. Tämän vuoksi on todettava, että tästä lakiesityksestä tämä ajatus hyvin pitkälti on kukaan.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Tämä laki on näitä, joita vihreiden nimissä halutaan aikaansaada, ja kun siinä on kuitenkin aika monimutkaisista asioista kysymys, joudutaan kummalliin ristiriitoihin.

Verojaosto on tehnyt sentään huomattavia parannuksia lakiin, mutta epäilen, että sinne jää vielä aika paljon korjattavaa. Kaiken kaikkiaan tuntuu kummalta, että vihreään systeemiin sopii se, että hiilivoimaa jollakin lailla suositaan ja hiilivoimaa saa rakentaa lisää, mutta ympäristöystävällistä ydinvoimaa vastustetaan. Kyllä olisi korkea aika saada jo todella ympäristöystävälliset energialähteet käyttöön Suomessa.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Tämä keskustan kritiikki on ristiriitaista. Toisaalta te olette keskustassa vaatineet muutoksia tähän. Niitä on tehty verojaostossa. Nyt te kritisoitte näitä muutoksia esimerkiksi 5 §:n 5) kohdan osalta.

Mitä tulee avautuneeseen energiakeskusteluun, näen kyllä, että kun voimalaitoksen rikinpoistojäte ja lentotuhka on sisällytetty jäteverosta vapaisiin jätteisiin, muutos on ihan hyvä. Se ei millään tavoin ole tukea hiilivoimalle. Kuten on jo kertaalleen tässä keskustelussa todettu, niin silloin, kun tehokkaammin puhdistetaan, saadaan enemmän jätettä, ja tätä tietysti pitäisi suosia, että puhdistaminen olisi mahdollisimman tehokasta.

Mitä tulee muihin energiapolitiittisiin linjauksiin, on selvää, että hallituksen energiapolitiikka ei ole vain yhden puolueen linjaus. Se on kompromissi, ja siinä energiansäästö ja uusiutuvat energianlähteet ovat ne kestävä kehityksen energiapolitiikan avaimet, joita vihreät ovat olleet edistämässä.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! On vahinko todella sekin, että nyt säädetään ympäristövero, jolla tavallaan osoitetaan, miten kestävä se tie voi olla, koska itsekin olen kannattanut välillisten verojen, muun muassa ympäristöverojen, käyttöönottoa, jos vastaavasti tuloverotusta vähennetään.

Toisaalta tämä keskustelu minusta antaa hyvin huonon kuvan ja oikeastaan hyvän selityksen siihen, minkä takia kansalaiset niin vähän arvostavat eduskuntaa ja politiikkaa. Lähes kaikki edustajat, jotka ovat käyttäneet puheenvuoroja, ja valiokunnassa asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, että laki on kelvoton. Kuitenkin täällä sitten ollaan jonkin epärationaalisen syyn nimissä hyväksymässä tämä laki. Tässä ei ole kuitenkaan mitään pakkotilannetta. Minusta ei eduskunta emmekä me kansanedustajat kovin paljon voi olla toista mieltä kansalaisten kanssa, jos he aiheellisesti kritisoivat poliitikkoja asiantunteuttomuudesta ja periaatteettomuudesta. On suuri vahinko, että tällaista lainsäädäntöä ollaan jonkin hallitusyhteistyön nimissä nyt hyväksymässä.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! En halua pitkittää asian käsittelyä, mutta puheenvuoro oli pakko pyytää ed. U. Anttilan puheenvuoron jälkeen, koska se jätti varmasti monet väärään käsitykseen sivun 8 kohdan 5) osalta, kun hän totesi, että se on ihan hyvä eikä suosi hiilivoimaa. Nimenomaan tuolla tavalla lausuttuna kysymys on vastapainevoimalaitoksista, jotka tuottavat sähköä, ja siinä jäävät ulkopuolelle silloin ne laitokset, jotka tuottavat sähköä ja lämpöä. Tätä haluan korostaa, että nämä laitokset ovat täysin erilaisessa asemassa tämän lain osalta jatkossa.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Muistutukseksi kansanedustajille vain se, että ympäristöverojen käyttöönotto sisältyy hallitusohjelmaan. Viime budjetin yhteydessä ilmoitettiin, että hallitus valmistelee jäteverolain, jonka tuotoksi arvioidaan, kun se tulee voimaan heinäkuun alusta, noin 150 miljoonaa markkaa. Tämän veron tehtävänä on todellakin tuottaa rahaa valtion kassaan. Nyt eduskunnassa on herännyt näkemys siitä, että tämän pitäisi olla erityisesti ympäristölainsäädäntöä, mutta minä korostan, että tämä on verolaki, jolla kerätään valtion kassaan rahoja. Jäteveromalli, joka hallituksen esityksenä oli, olisi täyttänyt juuri täsmälleen ne vaatimukset, joita veroluonteiselle jätemaksulle tässä suhteessa piti asetettaman.

Nyt tähän on tullut näitä painotuksia, jotka ovat tulleet ympäristöpoliittisista syistä, ja tietenkin se johtaa siihen, että myöskään tuotto ei tule olemaan samanlainen, kuin oli ajateltu. Nyt pitäisi tehdä valinta juuri siitä, tehdäänkö ympäristölainsäädäntöä vai verotuslainsäädäntöä,

ja tässä ei oikeastaan voi tehdä kompromisseja, ilman että vaarannetaan tuottovaatimuksia.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio -mäki: Puhemies! Minä melkein mykistyn sen energiapolitiittisen viisauden edessä, joka tässä salissa niin usein erilaisissa yhteyksissä kumpuaa. Tämän lakiesityksen yhteys energiapolitiikkaan on kuitenkin varsin kapea, ennen kaikkea sellainen, ettei ole syytä verottaa ympäristönsuojelua parantavia tärkeitä toimintoja. Siinä olen ed. U. Anttilan kanssa aivan samaa mieltä. Vakuutan, että eduskunta tulee saamaan mahdollisuuden hyvin laajaan ja perusteelliseen energiapolitiittiseen keskusteluun, kun hallitus saa valmiiksi runsaan vuoden kuluttua suuren strategiatyön, jonka pohjana tulee olemaan perusteellinen selvitys.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ministeri Alhon puheenvuoron jälkeen olen erittäin hämmentynyt, koska hänhän esittää, päinvastoin kuin vihreät ovat täällä esittäneet, ettei olekaan kysymys ympäristöverosta, vaan verosta, joka pannaan maksuun kotitalouksille ja muille jätteen tuottajille tuotetun jätteen perustalta. Sen sijasta, että heiltä peritään progressiivisen tai arvonlisäveron muodossa rahaa, nyt ollaan käyttämässä jätettä veroperusteena, ja tämähän asettaa tämän koko lainsäädännön ja varsinkin vihreiden veropolitiikan sangen kummalliseen valoon.

Vihreät ovat ympäristövaliokunnassa esittäneet tämän läpi ajamista, jotta saisivat tämän lain nimikkeen läpi, ja nyt tänne tulee ministeri Alho, joka sanoo, että kysymys ei ole edes koko nimikkeestä, vaan pelkästään siitä, että kotitalouksilta otetaan 100 miljoonaa markkaa lisää veroja, jotta valtion budjettia saataisiin täydennettyä. Tämä on nyt vielä täydellisempi konkurssi vihreiden veropolitiikalle, kuin alun perin uskoinkaan, eli he ovat nyt periaatteessa hämäämässä koko eduskuntaa puhumalla ympäristöverosta, kun ministeri Alho tulee tänne ja kertoo asian oikean laidan: lisää veroa muun muassa kotitalouksille, ei teollisuudelle, jätteiden nimikkeellä. Tämä on nyt sitten jo ympäristöveropolitiikan täydellinen konkurssi.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Monet verojaoston ja ympäristövaliokunnan jäsenet ovat käyttäneet montakin puheenvuoroa. Jo ensimmäisessä käsittelyssä totesin, että olisi tällaista uutta verolakia valmistellut mikä hallitus ta-

hansa ja olisi aikataulu ollut kuukautta tai puolta vuotta pitempi tai lyhyempi, tällaiseen uuteen veroon ja uuteen lakiin sisältyy varmasti hyvin paljon teknisiä ja käytännön ongelmia. Sen vuoksi on ollut hyvä, että sitä on eduskunnassa käsitelty niin, että ympäristövaliokunta on ottanut aika kovan kannan ja tuonut ympäristönäkemystä tähän mukaan. Tämän johdosta verojaosto on tehnyt selkeitä muutoksia, jotka ovat menneet myös läpi ja ovat nyt käsittelyssä. Laki on muutetussa muodossa käsittelyssä.

On aivan selvää, että tähän tullaan vielä palaamaan ympäristöverotuskokonaisuudessa ja myös jäteverotus tulee kokemaan muutoksia ja ongelmia tullaan jatkossa poistamaan. Valtiovarainvaliokuntahan antoi mietinnössään selkeät ohjeet hallitukselle, miten pitää jatkossa menetellä.

Tämä on vero, ja sillä tietenkin, niin kuin ministeri Alho totesi, on tarkoitus tuottaa myös varoja. Jo käsittelyn alkuvaiheessa verojaostossa todettiin, että jo tämän vuoden budjetissa tälle verolle on tuottovaatimuksia budjettikirjassa. Tältä osin tämä toi tietenkin painetta myös käsittelyyn verolakina ja käsittelyn aikatauluun.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Harvoin ministeri on tullut saliin niin oikeaan aikaan kuin nyt. Tämä keskusteluhan on ollut varsin sekavaa, emmekä ole oikein tienneet, mistä puhumme. Mutta kun hän tuli paikalle, hän selvitti, että kysymys ei olekaan ympäristöverosta vaan pelkästään fiskaalisesta, veroja valtiolle tuovasta verosta. Näin ollen myös ed. Seppänen nyt vapautui solidaarisuuden paineista vihreitä kohtaan.

Sen sijaan minun alkaa nyt käydä sääli vihreitä sikäli, että he ovat kuvitelleet, että he hallitusohjelman mukaisesti saivat tämän ympäristöveron, ja nyt tulee ministeri, joka sanoo, että ei asia niin ollutkaan. Minä sanoisin näin, että vihreiden pitäisi kiireesti nyt pitää ryhmäkokous ja miettiä vaikka hallituksesta eroamista. Tämä on niin narrin asemaa hallituksessa, ed. Pulliainen, että voi hyvä tavaton, todella tulee sääli.

Kaiken lisäksi veromuotona jätevero on raaka ja epäoikeudenmukainen, kohdistettu ihan satumanvaraisesti pelkästään rahan saamisen vuoksi, kun verotuksella pitäisi olla joitakin perusteita. Tässä ei ole yhtään mitään, vaikka se katsottaisiin puhtaasti fiskaaliseksi veroksi. Tämä on näin kohdistettuna niin epäoikeudenmukainen, ettei sitä voida hyväksyä, vaikka se ei olisi ympäristövero.

Rouva puhemies! Tämä on oikeastaan erinomaisten hauska päivä näin viimeisenä ennen kesälomaa. Tätä asiaa mietiskelee vielä huomenaamunakin, aika erikoisen ja vihreille todella musta päivä. Näin täytyy sanoa ministeri Alhon lausunnon jälkeen.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ministeri Alhon näkemys jäteverosta oli jossakin määrin yksipuolinen, mutta sinänsä edustaa varsin puhtaasti valtiovarainministeriön näkemystä. Verolait ovat puhtaasti verolakeja, ja muita seikkoja niiden valmistelussa ei oteta riittävästi huomioon.

On oikein, kun verolakeja säädetään, että lähdetään niiden fiskaalisista vaikutuksista liikkeelle ja siitä, että niillä pitää olla riittävä tuotto valtion kassaan. Kuitenkin täytyy todeta, että kaikkien verolakien osalta täytyy ajatella niiden kansantaloudellisia vaikutuksia, niiden ohjaavia vaikutuksia ja rakenteellisia vaikutuksia ja kokonaisuuden täytyy olla positiivinen. Pelkkä tuotto ei saa olla ainoa lähtökohta asioita valmisteltaessa.

Mitä tulee jäteverolakiin, voidaan sanoa, että ympäristöministeriössä on tietyn tyyppisiä näkemyksiä ja valtiovarainministeriössä, voi sanoa, valmistelu on tehty hyvin pitkälti teknisistä näkökohdista lähtien eikä niinkään ympäristöpoliittisista.

Mutta haluan todeta, mitä eduskunnassa tapahtui. Eduskunnan ympäristövaliokunta arvioi asioita, valtiovarainvaliokunnan verojaosto arvioi asioita, ja niiden suurempien ongelmien osalta, joissa ei ollut otettu riittävästi ympäristöä ohjaavia vaikutuksia huomioon, hallituksen esitystä korjattiin. Sanon, että tämän jälkeen eduskunnassa on löydetty kohtalaisen hyvä balanssi niin, että fiskaaliset tavoitteet pitkälti saavutetaan, mutta toisaalta myös ympäristötekijät on otettu riittävässä määrin huomioon lakiesityksen sisällössä.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Puhemies! Aivan pieni toteamus vielä, kun nyt ministeri Alhon selvityksen jälkeen on käynyt lopullisesti selväksi, että kysymys on hallituksenkin mielestä normaalista verolaista. Tämä kehitys sallittakoon, paljonhan on puhuttu siitä, että verotusta pitäisi muuttaa enemmän välilliseen suuntaan. Mutta jos eduskunta nyt hyväksyy tällaisen normaalin verolain eli kasvattaa kansalaisten välillisiä veroja, saman tien pitäisi välitöntä verotusta vastaavasti pyrkiä laskemaan.

Ihmettelenkin kovasti kokoomuksen linjaa hallituksessa. Kokoomus on pyrkinyt profiloitumaan nimenomaan verotuksen alentajapuolueena tässä maassa pitkään. Nyt te olette kuitenkin hyväksymässä selkeän verolain, jolla kansalaisten verotusta itse asiassa kiristetään. Tämä on, kuten ed. Aittoniemi totesi, todella aika huvittava päivä todeta, mitä hallituksessa tapahtuu.

Ed. M a r k k u l a - K i v i s i l t a : Arvoisa puhemies! Hämmästelen itsekin kovin suuresti ministeri Alhon käyttäytymistä salissa. Ensinnäkin hän saapuu paikalle tunnin keskustelun jälkeen, heittää yhden kommentin, lähtee sen jälkeen pois, ei jää edes kuuntelemaan vastauksia, jotka hänen puheenvuoronsa saa aikaan.

Eniten minua hämmästyttää hänen kantansa siitä, että tämä on puhtaasti fiskaalinen vero, kun ottaa huomioon, mitä hallituksen esityksen perusteluissa puhutaan. Sivulla 9 mainitaan: ”Kysymyksessä olisi uusi vero, jolla olisi myös ympäristöpoliittisia tavoitteita ja jonka avulla pyrittäisiin ohjaamaan yhtäältä tuotannon harjoittajia järjestämään tuotantonsa siten, että vältetään ennakolta jätteiden syntymistä ja niiden haitallisia ominaisuuksia sekä toisaalta jätteiden tuottajia toimittamaan jätteet hyötykäyttöön sen sijaan, että ne toimitettaisiin kaatopaikoille.”

Ei ole oikein rehellistä sitten se, että perusteluissa kuitenkin puhutaan ympäristönäkökohdista, jos niitä ei oikeasti ole tarkoitettu. Jossakin vaiheessa tämän lain käsittelyn yhteydessä silloin, kun ympäristövaliokunta omia muutosesityksiään valtiovarainvaliokunnalle esitti ja valtiovarainvaliokunta ministeriöstä vastauksen sai, rupesikin epäilyttämään, että tällä ei todellakaan ole muita kuin fiskaalisia merkityksiä. Mutta sitten ympäristöasiat pitäisi ottaa perusteluista pois, jos niitä ei sinne haluta.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Tämäkin keskustelu osoittaa, että hallitukselta edellyttäisi suuren vallan lisäksi jotakin alkeellista ammattitaitoa ja omien virheiden tunnustamista. Niin selvästi nämä virheet ovat varmasti valiokuntakäsittelyssäkin tulleet hallituksen tietoon, että olisi pitänyt hieman nöyryyttä löytyä tarkistaa selkeitä virheitä eikä suhtautua näin ylimielisesti. Minusta hallituksen vallallakin täytyy olla jokin raja. Tämä keskustelu osoittaa, että nykyinen hallitus on ne rajat ylittänyt.

Totean vain, että tällainen lainsäädäntö on epäoikeudenmukaista ja asettaa kansalaiset eri-

arvoiseen asemaan lain edessä. Yleensä sellaiset lait, jotka on huonosti valmisteltu ja tämäkin eduskunta on säättänyt, tuovat juristeille paljon töitä ja poliitikoille paljon palautetta, sellaista palautetta, johon on hyvin vaikea antaa sellaista vastausta, joka vastaisi eduskunnan arvovaltaa ja demokraattista yhteiskuntaa. Valtaa käytetään vallan sokeudessa eikä ajatella sitä, että pitäisi olla enemmän harkintaa. Vaikka on paljon valtaa, sellaisetkin henkilöt voivat tehdä virheitä.

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri Alhon vastaus toi todella erikoisen piirteen tähän keskusteluun. Meillä kaikilla on ollut tietyn asteisesti se mielikuva, että lailla on ympäristöpoliittiset tavoitteet, mutta ministeri Alho mitätöi ne täysin eli totesi, että tämä on aivan puhdasta verolainsäädäntöä.

Tokihan meillä on verolainsäädännön nimissä tehty huonojakin lakeja, mutta nyt, kun on kyse jäteverolaista, sillä pitäisi olla myös todella kasvattava vaikutus. Tällä tulee olemaan merkitys tulevalle jäteverolainsäädännöllekin. Kun sen yhteydessä keskustelu käydään, kuinka paljon siinä on sitten myönteisiä ja käyttäytymistä myönteisellä tavalla muuttavia piirteitä? Ministeri Alho saisi olla salissa keskustelun loppuun asti vastaamassa, onko todella kyse vain ihan puhtaasti verolaista.

Ed. B r a x : Arvoisa rouva puhemies! Olen hyvin paljon samaa mieltä kuin ed. Markkula-Kivisilla ministeri Alhon puheenvuorosta.

Mutta vielä kertaalleen totean, vaikka luulen että keskustelun aikana tämä on jo sanottu moneen kertaan, että on selvää, että näin merkittäväällä verolla on myös fiskaalisia vaikutuksia, mutta silloin onkin kyse nimenomaan verotuksen painopisteen siirtämisestä, mitä täällä peräänkuulutettiin. Televerosta, jonka Ahon hallitus teki, on luovuttu. Se oli ympäristön kannalta typerin vero, mitä tässä maassa on koskaan ollut: Sellaista liikkumismuotoa kuin teeliikennettä verotettiin, ja siitä on päästy nyt pois.

Mitä tulee ympäristöohjaavuuteen, on aivan varmaa, että tämä vero tulee joka tapauksessa ohjaamaan jätteiden tuotantoa vähäisemmäksi. Se varmasti tulee sitä tekemään, ja me kaikki sen pystymme tulevaisuudessa näkemään. On helpposti todistettavissa, mitä tapahtuu suomalaiselle jätteen tuotannolle ja käsittelylle seuraavien vuosien aikana.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ministeri Alhon näkemykset eivät tietenkään ole vain hänen näkemyksiään, vaan perustuvat laajempaan tietoon, myös asiantuntijalausuntoihin. Monet asiantuntijalausunnot ovat täysin samaa mieltä. Minulla on tässä esimerkiksi Länsi-Uudenmaan jätehuollon, kolmentoista kunnan perustaman alueellisen jätehuoltoyhtiön lausunto. He toteavat sanatarkasti: ”Vero on nyt esitetystä muodosta lähes täysin fiskaalinen. Se ei ohjaa jätteiden tuottajan käyttäytymistä eikä jätteiden määrän vähentämistä.” Näin ollen on hyvä, että ministeri puhuu totta näissä asioissa. Keskustan vastalauseessahan nimenomaan todetaan, että tämä laki ei täytä ympäristöverolainsäädännön vaatimuksia.

Kiinnitän lopuksi vielä yhteen asiaan huomiota. Tämä laki tulisi voimaan jo 1.9.1996, siis jo ennen kuin eduskunta tänne uudestaan kokoontuu. Näin ollen jätteiden käsittelykentällä ei ole mahdollisuuksia varautua hätäisesti valmisteluun ja hätäisesti eduskunnassa muutettuun lakiin riittävällä tavalla. Tässäkin mielessä olisi paikallaan, että lakiesitys nyt hylätään ja hallitus valmistelee ripeästi asian uudelleen.

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! En ymmärrä, mikä yhteys on televerolla ja nyt käsiteltävänä olevalla jäteverolailla. Edustajat Soininvaara ja Brax ovat puheenvuoroissaan viitanneet johonkin tällaiseen yhteyteen, jopa näiden keskinäiseen korvamerkitsemiseen, ja haluaisin, että jos tällainen yhteys on olemassa, eduskunnalle selvitettäisiin vähän tarkemmin tämä yhteys, josta en ole aikaisemmin kuullut mitään. Eli mitä ympäristöveron kanssa on tekemistä televerolla? Oliko sekin ympäristövero, ja jos oli, niin oliko se hälyä varten vai mitä tarkoitusta varten?

Tämän yhteyden haluaisin vihreiden meille selvittävän, koska haluamme tehdä perusteellista lainsäädäntöä ja saada selville myös, mistä tämän lain säätämässä on kysymys, kun tämä ei näköjään ministeri Alhon todistuksen mukaan ole lainkaan ympäristövero. Ympäristövaliokunnassa kuultiin asiantuntijoilta, että muita ympäristöveroja ei olla tämän hallituskauden aikana säätämässä, eli mitään muita ympäristöveroja ei olla keksimässä eikä käyttöön ottamassa. Ihmettelen, kuinka kauan ympäristöverokeskustelua voidaan Suomessa sitten jatkaa, jos hallituspuolueiden edustajat, erityisesti vihreät, hyväksyvät tämän ajattelutavan, että mitään muita ympäristöveroja ei ole tulossa.

Nyt, arvoisat vihreät, yhteys televeron ja tämän veron välillä: Mikä se oikein on?

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Televerolla ja tällä lailla on sellainen yhteys, että kun tehtiin viime vuonna budjettia, tämä onneton televero sai itse asiassa tuomion EU:lta, kun se sattui olemaan hieman EU-säännösten vastainen arvonlisävero. Yhteys on se, että tällä tuetaan ne rahat, joita televerolla ei tuoteta. Sen verran pankkimiestäkin ed. Seppäessä pitäisi olla, että ymmärtää, että näillä asioilla voi jotakin tekemistä keskenään.

Onko televero ympäristövero? Ei, se on erittäin haitallinen vero, ja sen poistaminen on suuri ympäristöteko.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Tähän vastauksena vihreille haluaisin todeta, että nythän tekin myönnätte, että kysymyksessä ei ole ympäristövero. Te olette täyttämässä televeron poisottamaa aukkoa valtion budjetissa panemalla jätteen verolle ei ympäristöverotarkoituksessa vaan valtion budjetissa olevan 350 miljoonan markan aukon — tai taitaa siellä olla vielä isompiinkin aukko — paikkaamiseksi.

Kun ette edes protestoi sitä näkemystä vastaan, jonka mukaan muita ympäristöveroja ei olla ottamassa käyttöön tällä hallituskaudella ettekä ole niitä esittämässä, vaan lähдете puolustamaan tätä fiskaalista tarkoitusta, niin minusta olette kyllä ajautuneet tässä kysymyksessä hyvin vaikeaan loukkuun, josta teidän veroajatellenne ei ole helpolla ulos tulemassa eikä teidän ole helppo sitä ajatteluanne ulos tuoda. Tämän takia äänestetään nyt tällaisen finanssiveron puolesta ja unohdetaan teidän ympäristöveronne. Lopettakaa niiden markkinoiminen myös muissa yhteyksissä, jos ette tämän kummempia ympäristöveroesityksiä ole esittämässä ettekä myöskään tämän hallituskauden aikana läpi saamassa. Mennään keskustelemaan asioista niiden oikeilla nimillä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsellä haluan ensinnäkin sanoa, että sellaista päätöstä ei hallituksessa ole, etteikö muita ympäristöveroja ole tulossa, ja päinvastoin hallitusohjelman mukaisesti niitä kyllä on tulossa.

Edelleen, ympäristövero on kaksiteräinen miekka siten, että siinä on kaksi hyödyllistä terää: Ensinnäkin se tuottaa positiivisia kannustimia, joita tämäkin vero eräistä puutteistaan huolimatta tuottaa, merkittäviä positiivisia

kannustimia. Toinen puoli on se, että se tuottaa verotuloja, joilla voidaan muita, haitallisempia veroja poistaa. En ymmärrä, mikä ihmeen masokisti ed. Seppäestä on tullut, että verolla ei saisi olla mitään muita hyviä piirteitä. Kyllä kai hyvässä yhteiskuntapolitiikassa pyritään siihen, että se on kaikkien näkökohtien kannalta hyvää.

Ed. Brax: Arvoisa rouva puhemies! Vielä hallitusohjelmasta ja ympäristöveroista sen verran, että hallitus on sitoutunut laskemaan toisaalta tuloverotusta ja kompensoimaan sen joko arvonlisäverolla tai ympäristöverolla. Viimeistään tupon yhteydessä arvonlisäveron nostaminen poissuljettiin lopullisesti. Eikä se, mitä täällä salissa mahdollisesti ministeri Alho on sanonut jossain muussa yhteydessä, poista hallitusohjelmassa sovittuja asioita.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! En malta olla tähän lainsäädännön, sanoisinko, menettelytapakäytäntöön puuttumatta. Yleensä hyvä lainsäädäntö edellyttää sitä, että laki on perusteltu selkeästi johdonmukaisilla seikoilla. Nyt tässä käsittelyssä olevan lakiesityksen perustelut ovat aivan erilaisia, kuin mitä asianomainen veroministeri on täällä käynyt sanomassa. Kysymys onkin fiskaalisesta esityksestä pelkästään. Tämän lisäksi yhden hallituspuolueen edustaja, ed. Soininvaara, todistaa, että itse asiassa kysymys onkin siitä, että tämän televeroesityksen kanssa kävi nyt tunnetulla tavalla jnp.

Jos nämä kerran ovat tämän hallituksen esityksen todelliset, sanoisiko, taustat tai syyt, eikö nämä pitäisi kirjata asianomaisen lain perusteluihin? Hyvä lainsäädäntö edellyttää sitä, että lakiesitys perustellaan tosiasiallisilla syillä eikä, sanoisiko, haetuilla tai jonkun kuvan kirkastamiseen liittyvillä tai tähtäävillä perusteluilla. Tämänkin lisänäkökohta mielestäni puhuu siitä, että ei vain itse sisällön puolesta ole huonosta lainsäädännöstä kysymys, vaan myös perustelut ovat täysin epäjohdonmukaisia itse tämän lain substansseihin nähden.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nisilä ed. M. Kosken kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Apukka, Aura, Backman, Biaudet, Brax, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Immonen, Itälä, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kanerva, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kiljunen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Koskinen M., Krohn, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahetela, Laitinen, Lamminen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Lipponen, Luhtanen, Löf, Malm, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Olin, Paasilinna, Paasio, Partanen, Peltomo, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rimmi, Rinne, Roos, Rosendahl, Saarinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Aula, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karjula, Kempainen, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korteniemi, Koski M., Kuisma, Kuoppa, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pekkarinen, Penttilä, Pesälä, Puhjo, Ranta-Muotio, Rehn, Räsänen, Saapunki, Saari, Salo, Smeds, Suhola, Takkula, Tarkka, Tenni-

lä, Vanhanen, Veteläinen, Vihriälä, Vistbacka, Vuorensola ja Väistö.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Bremer ja Korhonen R.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Halonen, Hyssälä, Jaakonsaari, Kääriäinen, Linnainmaa, Norrback, Ojala R., Ryhänen, Siimes, Törnqvist, Vehviläinen ja Virtanen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 54 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys verotuksen ennakkotietojärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 46/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 44/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 10/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi kuntalain 25 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 208/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 8/1996 vp

P u h e m i e s : Eduskunta on toisessa käsittelyssä yhtynyt hallintovaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi turvapaikan hakijoiden vastaanottoasemista ja -keskuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 125/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 9/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Turvapaikan hakijoiden ja yleensä ulkomaalaisasioiden käsittelyn keskipiste on vuodesta toiseen muuttunut aina eri tavalla ja aina vähän hullumpaan suuntaan. Tässä on muutos, jossa sosiaali- ja terveysministeriö ei halua pitää hallinnassaan sellaisia asioita, jotka koskevat ulkomaalaisia ja nimenomaan turvapaikan hakijoita, vaan asioiden käsittely siirretään työministeriölle. Yksinomaan sanat työministeriö, sosiaaliministeriö ja turvapaikan hakija osoittavat, että asiat ovat pahasti pielessä ja menevät yhä enemmän pieleen.

Luonteensa puolesta nämä asiat kuuluisivat ilman muuta, jos niitä ei pidetä sisäasiainministeriöllä, kokonaisuudessaan ei voida pitääkään, sosiaali- ja terveystieteille, koska painopiste on nimenomaan sosiaalipuolella eikä työpuolella. Minä uskon, että työministeriö ei kovinkaan monelle turvapaikan hakijalle työpaikkaa tarjoa eikä heillä ole varmaan halua työn tekemiseenkään, ei siltäkään perusteella. Mutta kun menee vuosi, niin taas muutetaan johonkin, mahdollisesti kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen turvapaikan hakijoiden asioiden käsittelyä. Pitäisi jonkinlainen johdonmukaisuus saada näihin asioihin, jolloin ne tulisivat huomattavasti paremmin hoidettua kuin tällaisella edestakaisin vellaamisella.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa käsiteltiin valiokunnassa, tiesimme nämä ongelmat, mitä juuri ed. Aittoniemi toi esille. Sitä taustaa vasten tuo puheenvuoro oli tietysti erittäin perusteltu. Varsinkin tässä vaiheessa, jolloin hallinnonuudistus on meneillään, on aika kummallinen asia, että tätä ei voitu vetää siihen vaiheeseen, jolloin hallinnonuudistus olisi ollut siinä vaiheessa, että tiedetään, mihin suuntaan liikutaan. Toisin sanoen laki tältä pohjalta oli hyvin ristiriitainen myös valiokunnassa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Edellisen asian kohdalla käytyyn keskusteluun viitaten on syytä todeta, että tämäkin lakiesitys on monilta osin aika huonosti harkittu, kun se tässä vaiheessa tuodaan eduskunnan hyväksyttäväksi. Hallintovaliokuntahan sitä siirsikin jo kevätkauteen viime syksystä, ja mielestäni olisi ollut tarkoituksenmukaista siirtää sitä ainakin niin kauan, kunnes aluehallintouudistus on ratkaistu.

Toisaalta, kun muutosta perustellaan sillä, että työn kautta voidaan paremmin integroitua yhteiskuntaan, niin perustelu on aika kaukaa haettu. Kun on kysymys turvapaikan hakijoista, heillähän ei ole lähtökohtaisesti edes oikeutta tehdä työtä. Tässä mielessä asioiden siirtäminen työministeriön yhteyteen on eräällä tavalla kummallista eikä voi perustua asiayhteyksiin. Lähinnä lienee kysymys siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö ei halua sitä pitää ja toisaalta sisäasiainministeriö ei poliisihallintokytkenään vuoksi ehkä katsota tarkoituksenmukaiseksi.

Joka tapauksessa asia tulee nyt hyväksytyksi, mutta koska laissa puhutaan "asianomaisesta ministeriöstä", tosiasiasahan tämä antaa mah-

dollisuuden jatkossa valtioneuvostolle päättää asiasta toisinkin, kuin tällä hetkellä ajatellaan.

Ed. Kempainen: Rouva puhemies! Tätä siirtoa ovat ajamassa muut kuin toiminnalliset asiat, mutta niitä ei ole tänne kirjattu. Monet varmasti meistä tietävätkin tämän. Tässä on käyty kirjeenvaihtoa eduskunnan valiokunnan ja parlamentaarisen maahanmuutto- ja pakolais-toimikunnan kanssa, jolta odotettiin selvää kannanottoa. Siellä tätä kuitenkin ei perusteellisesti käsitelty, vaan sieltä vastaus oli annettu vajaalla miehityksellä ja enempiä perustelematta.

Tässä keskustelussa aikaisemmin on todettu, että väliportaan hallinnon järjestäminen olisi keskeinen ongelma. Minusta oikeastaan vielä selvempi ja suurempi peruste on se, että perustasolla eli kunnissa oikeastaan työnjako on selvä, mutta puoltaisi toisen suuntaista ratkaisua. Kaikki työ maahanmuuttajien hyväksiin tehdään nimenomaan sosiaalipuolella, ja linjaorganisaatio olisi sieltä erittäin hyvin perusteltu.

Minusta olisi pitänyt ainakin perusteet pistää selvemmin paperille, kun kerran tällaista haluttiin. Tässä on tietynlainen niskavoitto joltakin puolen vallankäytössä saatu ja paperiin kirjoitettu aivan toista, kuin on lainmuutoksen tarkoitus.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Todellakin lakiesityksen tarkoitus on se, että asiat siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriöstä työministeriöön, mutta se ei itse lakitekstistä näy. Tämä antaa lakina valtuudet valtioneuvostolle järjestellä näiden asioiden hallinto, miten parhaaksi katsoo. Mielestäni turvapaikan hakijoilla ei kuitenkaan tule leikitellä sillä tavalla, että asiat ovat nyt tuolla ja taas tuolla ja sitten palautetaan. Näin ei saa menetellä.

Mietinnössä on kuitenkin myös ponsi, joka velvoittaa valtioneuvostoa siihen, että ensin paikallis- ja aluehallinnon mallit pitää ratkaista lailla ja vasta sen jälkeen itse asioiden keskushallintotasoinen hoitotapa ja -paikka päättää. Ponsi ohjaa oikealla tavalla valtioneuvostoa toimimaan tässä asiassa. Minkäänlaisia perusteluita en näe sille, että asiat siirretään työministeriöön; ne tulisi pitää sosiaali- ja terveysministeriössä. On tullutkin oikeastaan selväksi täällä, että hyvin harva kannattaa työministeriöön siirtämistä, vaikka valiokunta siihen jostain ihmeellisestä syystä päätyikin, jopa yksimielisesti.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä, joka alun alkaen annettiin edus-

kunnalle budjettilakina viime syksynä, siirretään valtion vastaanottoasemat ja -keskukset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alaisuudesta työministeriön alaisuuteen. Tämä on siis tavoite. Toisaalta meille ei hallintovaliokunnassa käynyt selville, miten alue- ja paikallishallinto näiden kysymysten osalta tullaan vastaisuudessa järjestämään. Siitä syystä valiokunta halusi mietintöön lausuman, jossa edellytetään, että ”pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinto tehtävineen järjestetään lailla”. Näin ollen asia tulee vielä perustelulausuman mukaisesti eduskunnan käsittelyyn ja varmaan siinä yhteydessä myös on tiedossa, mitä asiaa käsittelevä toimikunta on lopulta mietinnössään esittänyt.

Olen samaa mieltä siitä esityksen kannasta, jonka mukaan — kuten hallintovaliokunta ja eduskunta ovat todenneet useaan kertaan — näitä asioita on keskitettävä ja ne ovat nykyisellään hajanaisesti järjestetyt. Mutta onko työministeriö ja sen hallinnonala oikea paikka, ei meille millään muotoa selvinnyt. Päinvastoin, olemme katsonneet, että nykyisellään sosiaali- ja terveysministeriö, lääninhallitukset ja kuntataso ovat parempi tapa näiden asioiden hoidon kannalta.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Oikeastaan hyvin pitkälti voin valiokunnan puheenjohtajan käsityksiin yhtyä niistä kriittisistä elementeistä, jotka sisältyvät lakiin. Ongelmana tässä tapauksessa tietenkin on ollut se, että pakolaisten tai turvapaikan hakijoiden asioiden käsittely on vienyt tavattomasti aikaa. Siitä syystä valiokunta on edellyttänyt, että hallitus huolehtii, että ”ulkomaalaisvirastolle turvataan riittävät resurssit, jotta virasto voi huolehtia tehtävistään asianmukaisella tavalla”. Tästä ongelma tuleekin, kun turvapaikan hakijat joutuvat pitkään olemaan jonoissa eikä asioita pystytä ratkaisemaan.

Siirto STM:stä työministeriöön aiheutti juuri sen ongelman, että piiri- ja paikallistason järjestelmät eivät toimi siellä. Ainakaan oletettavasti ei löydy sitä asiantuntemusta, jota nimenomaan näissä kysymyksissä tarvittaisiin. Siitä syystä valiokunta oli hyvin kriittinen tässä vaiheessa siirron suhteen, koska hallintouudistuskin oli vielä meneillään. Toivottavasti asia saadaan hyvään järjestykseen ja ongelma pois.

Ed. Vehkajoki: Arvoisa puhemies! Tässä on jälleen yksi merkillinen esitys edessämme. Käytetyistä puheenvuoroista päätellen oikeastaan lähes jokainen vastustaa järjestelyä, mutta

kuitenkin valiokunnassa on pystytty tekemään yksimielinen, hallituksen esitystä puoltava kannanotto. Tätä jää todellakin ihmettelemään.

Itse en ole myöskään missään vaiheessa käsitellynyt tämän hallinnollisen siirron merkitystä taikka välttämättömyyttä. Toivoisin, että tällä tavalla ei Suomen eduskunnassa tarvitsisi asioita viedä eteenpäin: Ilman että kukaan varsinaisesti kannattaa, kuitenkin kaikki kannattavat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laeiksi Kuntien takauskukuksesta sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 §:n ja rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 30/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 11/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäinen ja toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä kolmannen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 26/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

E d. T a k k u l a : Rouva puhemies! Hallituksen esitys Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta on periaatteellisenä koulutuspoliittisena kannanottona hyvin tärkeä. Päätöksellä linjataan kunnallisen koulutoimen velvoitteita ja resurssien kulkua jo uudessa koululainsäädännössä ehdotetun ja opetusministeriön valitseman valtionosuusidean suuntaan.

Mielestäni tällaisessa muutosvaiheessa ei yksittäisiä erillISRatkaisuja tulisi tehdä, vaan asia tulisi ottaa käsittelyyn koululainsäädännön uudistuksen yhteydessä syksyllä. Tällöin valiokunnalle ja myöskin eduskunnalle avautuu mahdollisuus tarkastella koululainsäädäntöä sekä siihen liittyviä koulutuspoliittisia ratkaisuja kokonaisuutena ja näin huolehtia siitä, että koulutusellinen tasa-arvo ja sen periaatteet voisivat toteutua lainsäädäntöä uudistettaessa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ei ole paikallaan lähteä erottamaan hallituksen esitystä Steiner-koulusta erilliseksi laiksi, vaan todellakin syksyllä koululainsäädännön yhteydessä mietitään näitä linjauksia ja kokonaisuutta sillä tavoin, että saadaan yhtenäinen hyvä koululainsäädännön uudistus ja kokonaisuus, missä myöskin koulutuselliseen tasa-arvoon liittyvät kysymykset tulevat tarkastelluiksi ja oikein huomioon otetuiksi.

Sen vuoksi ehdotan, että tällä erää tämä lakiehdotus hylättäisiin ja syksyllä asiaan voitaisiin palata kokonaisuudistuksen yhteydessä. Mutta nyt, arvoisa puhemies, katson parhaaksi, että esitys hylätään.

E d. R ä s ä n e n : Rouva puhemies! Itselläni on samanlainen näkemys hallituksen esityksestä kuin ed. Takkulalla. Muistutan vielä, että Suomen Kuntaliitto on vastustanut esitystä, koska ehdotetussa järjestelmässä kunnan resurssit siirretään kunnallisen koululaitoksen ulkopuolelle yksittäisen kunnan voimatta mitenkään siihen puuttua. Uudistushan ei markkamääräisesti ole kokonaisuudessaan kovin suuri, mutta yksittäiselle kunnalle, jonka oppilasmäärästä osa käy steinerkoulua, seuraukset ovat merkittävälliset. Muun muassa näiden syiden vuoksi steinerkoulusta annettua lakia ei tulisi hyväksyä, vaan siirtää asia ratkaistavaksi koululakiuudistuksen yhteydessä, jolloin voitaisiin tar-

kastella myös muiden yksityisten lukioiden asemaa.

Tämän vuoksi kannatan ed. Takkulan tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Lyhyesti mutta kuitenkin puhujakorokkeelta.

Ed. Takkulan hylkäysesitys ei mielestäni kuitenkaan tässä yhteydessä ole perusteltu, kun viitataan ensi syksyn mahdollisesti eduskuntaan tulevaan koululakien kokonaisuudistukseen, koska steinerkouluja koskeva asia on kuitenkin kokoluokaltaan sen verran pieni. Tässä on käytännössä kysymys siitä, että tällä hetkellä steinerkouluissa opiskelevat ovat suorittaneet lukiota yksityisissä opetusryhmissä. Nyt lakiuudistuksen jälkeen he siirtyvät steinerkoulujen, korvaavien koulujen, yhteyteen. Käytännössä tämä koskettaa alkuvaiheessa 200—300:aa nuorta.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan kuitenkin erääseen asiaan viitata, josta valiokunta kävi pitkähkön keskustelun. Me pidämme suomalaisessa koulujärjestelmässä rikkautena sitä, että meillä on steinerkouluja. Ne rikastuttavat koulujärjestelmäämme. Esimerkiksi sosiaalidemokraateille sopii hyvin se, että näitä on ja ne voivat elää, kasvaakin ja kehittyä, mutta mielestämme tärkeintä on kuitenkin kehittää meidän kaikkien yhteistä peruskoulujärjestelmäämme.

Sen vuoksi halusimme valiokunnan mietintöön kirjata lain perusteluissakin olevan lauselman siitä, että tämän lain seurauksena koulujen oppilasmääriä ei merkittävällä tavalla kasvatetaisi. Tämän johdosta valiokunta itse asiassa teki myös lakiin yhden pykälämuutoksen, kun me korjasimme väljää muotoilua muotoon: ”Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn koulun perustamislupaan sisällytetään tämän lain voimaantulon jälkeen kouluun otettavien oppilaiden määrää koskevia ehtoja sen mukaan kuin asetuksella säädetään.” Ymmärrämme, että tämä laki johtaa jonkin mittaiseen oppilasmäärien kasvuun, mutta haluamme tällä vahvalla kannanotolla valiokunnan mietinnössä painottaa sitä, että se ei saa kuitenkaan johtaa mihinkään merkittävään, räjähdysmäiseen kasvuun.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin ed. Takkula toi esiin, kysymyksessä ei ole sellainen laki, jota tarvitsisi siirtää eikä sitä voikaan siirtää myöhemmäksi, koska tällä hetkellä jo ne lapset, jotka ovat vuoden 91 steinerkoululain mukaan korvaavissa peruskouluissa,

ovat nyt siinä vaiheessa, että ovat siirtymässä lukioon ja suorittavat jo lukion ensimmäistä vuosikurssia. He ovat sen suorittaneet kotiopetuksessa ilman mitään yhteiskunnan apua. Jo oikeusturva ja näitten lasten tasa-arvoinen kohtelu edellyttävät, että näillä lapsilla on mahdollisuus lukio-opetukseen, jota yhteiskunta tukee. Tämä steinerkoulutus ei tule yhtään kalliimmaksi kuin tavallinen. Nyt tämän lain mukaan steinerkoulu tulee myös käyttökustannuksiltaan nykyisiä peruskouluja ja lukioita vastaavan rahoitusjärjestelmään piiriin.

Tässä kävi niin, että vuonna 91 hyväksyttiin 14 korvaavaa peruskoulua ja näillä oli mahdollisuus myös lukio-opetukseen, mutta koska myöhemmin valtioneuvosto on tehnyt päätöksen, että uusia lukioita ei perusteta, nämä oppilaat ovat nyt pudonneet väliin. Sen takia tämä lakiuudistus on välttämätön, että myös steinerkoulussa, korvaavassa peruskoulussa, olevat lapset voivat suorittaa lukion ja kirjoittaa ylioppilaaksi eikä heidän tarvitse siirtyä muihin kouluihin, koska heidän vanhempansa ovat tehneet tämän ratkaisun ja käyttävät tätä vaihtoehtoista koulumuotoa.

Aivan niin kuin valiokunnan varapuheenjohtaja ed. Gustafsson mainitsi, valiokunta todella mietinnössään totesi, että emme kovin suuria oppilasmäärien laajennuksia katso aiheellisiksi, mutta kuitenkin täytyy ottaa huomioon paikalliset olosuhteet. Jos on tarvetta ja halukkaita, täytyy heille mahdollisuus antaa.

Ed. Korteniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Takkulan puheenvuoron johdosta haluan todeta, että sivistysvaliokunnassa me muut keskustalaiset jäsenet olimme tämän lain hyväksymisen kannalla. Ed. Takkula esitti kyllä puheenvuorossaan täällä, niin kuin sivistysvaliokunnassakin, aivan hyviä perusteluja kielteisen kantansa tueksi.

Päädymme kuitenkin toisenlaiseen lopputulokseen siksi, että tosiasiallisesti nyt tehtävä päätös ei ole koulutuspolitiikassamme uusi avaus, koska steinerkoulut on jo aikaisemmin asetettu erityisasemaan tekemällä niiden perustaminen erityislailla mahdolliseksi ja huolehtimalla niiden taloudellisista toimintamahdollisuuksista.

On totta, niin kuin ed. Takkula sanoi, että olisi ollut johdonmukaisempaa tehdä nyt esillä olevat ratkaisut koulutuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Olisi kuitenkin kohtuuton eräiden steinerkoulujen kannalta jäädä odottamaan tulevaa kokonaisratkaisua, koska ku-

kaan ei pysty vielä tarkalleen sanomaan, milloin kokonaisuudistus tulee voimaan.

Kun kerran aikanaan on annettu luvat steinerkouluille peruskoulua vastaavien luokkien käynnistämiseen, on kohtuullista ja oikein turvata oppilaille mahdollisuus saada myös lukio-opetusta samaa pedagogiikkaa noudattaen. Nythän näille oppilaille on jouduttu järjestämään monilla paikkakunnilla lukio-opetusta koulujärjestelmän ulkopuolisissa yksityisissä opetusryhmissä. Siksi tässä on kysymys myös oppilaan oikeusturvasta.

Silti on kuitenkin tarpeellista huolehtia siitä, kuten hallituksen esityskin edellyttää, ettei steinerkoulujen oppilasmääriä tässä vaiheessa lähdetä lisäämään. Vasta sen jälkeen, kun koulutuslainsäädännön kokonaisuudistus on tehty ja siinä yhteydessä ratkaistu koulutuksen järjestämisen peruskysymykset, on edellytykset arvioida koulutuksen määrälliset mitoitustarpeet uudelleen.

Näillä perusteilla kannatan lain hyväksymistä.

Nepalin parlamentin varapuhemiehen vierailu

P u h e m i e s : Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Nepalin parlamentin varapuhemies Ram Bilas Yadav seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun nepalilaiset vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten ed. Korteniemi totesi, oppilaiden oikeusturvan kannalta tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä, ja kannatan tätä esitystä.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Korteniemi hyvässä ja rakentavassa puheenvuorossaan sanoi, pikkuisen tässä meillä näkemykset ovat erilleen menneet myös oman ryhmän sisällä johtuen siitä, että me painotamme eri tavalla asioita ja eri tavalla tätä erityis-
asemaa.

On totta, että steinerpedagogiikka on saanut tietynlaisen erityisaseman. Kun kannan huolta koulutuksessa tasa-arvosta ja siitä, että tasa-arvo koulutuksen kentällä voisi toteutua muutenkin, olen sitä mieltä, että koululainsäädännön uudistuksen yhteydessä pitäisi huolehtia myös siitä, että freinetpedagogiikka ja montessoripedago-

giikka, muun muassa nämä kansainvälisesti tunnustetut ja tunnetut pedagogiikat voisivat laillistaa myös omat järjestelmänsä Suomessa. Tällä hetkellä se ei ole ollut mahdollista. Tälläkin hetkellä toimii yksityisiä kouluja, joissa oppilaiden oikeusturva on yhtä heikko kuin steinerlukioissa.

Sen vuoksi olen sitä mieltä, että tämä esitys olisi loogista käydä koululainsäädännön uudistuksen yhteydessä läpi ja miettiä silloin, minkälaisia erityisasemia millekin järjestelmälle annetaan.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni nämä perustelut eivät muuta asiaa ja kokonaisuutta, vaan on lähdeittävä siitä, että jos me haluamme luoda tasa-arvoisen koulutusjärjestelmän erilaisille pedagogikoille ja ottaa myös kaikkien oppilaiden oikeusturvan huomioon, parhaiten laaja-alainen tarkastelu tapahtuu koululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä, ja tämän lakieesityksen olisi hyvä olla silloin siellä.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Edustajat Ala-Harja ja Korteniemi käsittelivät jo puheissaan oivallisesti asiaa. Kyseessä on nimenomaan steinerkoululaisten oikeusturva. He ovat nyt siinä vaiheessa, että he tarvitsevat lukio-opetusta, ja ilman tätä lainmuutosta sen samanarvoinen, tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen saaminen ei heille olisi mahdollista. Tämä ei, ed. Takkula, sulje pois sitä, että kun käsitellään koululakien kokonaispakettia, muutkin pedagogiikat käsitellään ja muille yksityiskouluille taataan myös tasa-arvoiset mahdollisuudet tehdä oman kuvaistaan pedagogiikkaa.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Kun vastalauseessa esitetään, että tämä olisi tarkoituksenmukaista käsitellä koululain uudistuksen yhteydessä, toteaisin lyhyesti, että se on kyllä niin iso paketti ja niin valtavan iso asia niin sivistysvaliokunnalle kuin eduskunnallekin, että kyllä tämmöiset lait jäävät silloin ilman muuta jalkoihin. Tällä lailla on todella kiire. Jos me haluamme näiden oppilaiden oikeusturvaa käsitellä, niin kuin sitä tietysti kaiken lain mukaan tulee käsitellä, tämä laki täytyisi nyt nopeasti hyväksyä.

Mitä tulee siihen, että muille yksityiskouluille ei olisi annettu lukiovaltuuksia, niin ei ole tullut yhtään anomusta. Steinerkoulu on ollut ainoa.

Mitä tulee siihen, että tämä tulisi paljon kalliimmaksi kuin meidän peruskoulumme, vastustan sitä ajatusta. Itse asiassa tiedän, että näin ei

ole, oikeastaan päinvastoin, koska steinerkoululaisillahan toimivat hyvin tehokkaasti vanhempain ryhmät, jotka keräävät ylimääräistä rahaa opiskelijoille ja koululaisille, joten näiden oppilaiden ylläpitäminen peruskouluissa on myös kuntien taloudesta pois, eivät he kaksinkertaista maksua vaadi.

Mitä tulee siihen, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenet haluavat pitää peruskoulujärjestelmän kehittämistä tärkeämpänä, niin me porvaritkin haluamme, mutta me haluamme myös vaihtoehtoisia malleja, koska emme me kaikki ihmiset ihan samasta tuutista ole tulleet emmekä ole samanlaisia.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Yhdyin edustajien R. Korhonen ja Tulonen näkemykseen siitä, että tämä laki on syytä saada varsin nopeasti säädetyksi. Sinänsä tämä on Steinerkoulujen kannalta tällä hetkellä iso asia, mutta kokonaisuuden kannalta iso asia vain siltä osin, että kysymys on pedagogiikoista ja siitä, millä tavalla löydetään uusia paukkuja opetustoimeen. Minulla on ollut tilaisuus läheltä seurata näitä asioita, kun yksi jälkikasvusta on ollut siellä koulussa. Hän vain on kiinnittänyt huomiota siihen, että kylläpä me olemme kiinnostava laitos, kun niin monet opettajankoulutuslaitoksen opiskelijat erikoistyötä tehdessään haluavat nimenomaan tulla katsomaan tänne, miten tämä tempu tehdään, miten tämä tieto siirretään. Jotta he saisivat mahdollisimman hyvän oppinäytteen, he haluavat tällä tavalla uutta ulottuvuutta. Sillä tavalla ed. Takkulan ajatukset toteutuvat parhaiten, kun hän luopuu tästä hylkäysesityksestään. Se auttaa hänen omankin ajattelunsa edistämistä parhaalla mahdollisella tavalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Takkula ed. Räsänen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson C., Andersson J., Anttila S-L., Anttila U., Apukka, Aula, Aura, Backman, Biaudet, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Hassi, Heinonen, Helle, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, HUUHTANEN, Hämäläinen, Ihämäki, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juhantalo, Juurola, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kalliomäki, Kanerva, Kantalainen, Karjalainen, Karjula, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kiviniemi, Knaapi, Koistinen, Kokkonen, Komi, Korhonen M., Korhonen R., Korkeaoja, Korteniemi, Koski M., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuoppa, Kuosmanen, Kurolo, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lamminen, Lapintie, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Lindén, Lipponen, Luhtanen, Lämsä, Löf, Malm, Manninen, Mikkola, Myllyniemi, Mähönen, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Nurmi, Ojala A., Ojala O., Olin, Paasilinna, Paasio, Partanen, Penttilä, Perho, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rauramo, Rehn, Rimmi, Roos, Rosendahl, Saapunki, Saari, Saarinen, Salolainen, Sasi, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Suhola, Tahvanainen, Taina, Tarkka, Tennilä, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vanhanen, Vehkaoja, Vihriälä, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vuorensola, Vähänäki, Väistö, Wahlström ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Jääskeläinen, Kallis, Kankaanniemi, Pehkonen, Ryhänen, Räsänen, Salo, Smeds, Takkula, Veteläinen ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Brax, Halonen, Hellberg, Hyssälä, Häkämies, Karhunen, Kiljunen, Kääriäinen, Lepänen P., Linnainmaa, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mönkäre, Nyby, Ojala R., Pekkarinen, Peltomo, Puhjo, Rinne, Savela, Siimes, Tuomioja, Vehviläinen ja Virtanen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 11 ei-ääntä; poissa 26. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

12) Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 72/1996 vp
Lakialoite 14/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 13/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Työttömyysturvalain kolmannessa käsittelyssä jokainen edustaja joutuu päättämään, onko hän työttömäksi joutuneen ihmisen toimeentulo-oikeuksien puolella vai niitä vastaan. Uskottelemalla, että muutokset ovat työttömän kannalta enemmän myönteisiä kuin kielteisiä edustaja pettää itseään ja tekee mielestäni suoranaisen rikoksen työttömiä kohtaan. Kyse on leikkauslaista, joka kurjistaa työttömien toimeentuloa. Leikkaukset eivät lisää työpaikkoja. Työpaikka olisi parasta työttömyysturvaa.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että hallituksen esitykseen n:o 72/1996 sisältyvä lakiehdotus työttömyysturvan leikkaamiseksi hylätään.

Hallituksen esityksen perusteluissa myönnetään, että työttömyysturvan leikkaukset lisäävät asumis- ja toimeentulotukimenoja. Hallitusohjelmassa luvattiin, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien etuisuuksia ei heikennetä. Nyt suoritettavat työttömyysturvan leikkaukset kohdistuvat myös alle toimeentulominimin jääviin tuloihin.

Hallitusohjelmassa luvattiin myös puolittaa työttömyys. Siitäkään ei ole pidetty kiinni. Hyvätuloisille sen sijaan valmistellaan verohelpotuksia.

Pahin heikennys on työssäoloehdon pidentäminen kuudesta kymmeneen kuukauteen eli 43 viikkoon. Tämä muutos merkitsee erityisesti pitkäaikaistyöttömille entistä suurempia vaikeuksia pysyä ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä. Eräät edustajat ovat pitäneet jopa tuomittavana sitä, kun työtön on työllistämistyöllä saanut säilytettyä ansiosidonnaisen päivärahan.

Päivärahan keskimääräinen määrä vuodenvaihteessa oli 214 markkaa päivältä. Tämä osoittaa, että tulotaso on matala, suunnilleen 4 500 markkaa bruttona kuukaudessa. Siinä ei ole kyllä kadehtimista. Ansiopäivärahan ennakonpidätys oli tammikuussa keskimäärin 23,7 prosenttia. Siten nettopäiväraha oli tämän vuoden tammikuussa 3 500 markkaa kuukaudessa.

Työmarkkinatuella pudonneiden tilanne on työttömien keskuudessa kaikkein huonoin, ja he joutuvat turvautumaan kunnalliseen toimeentulotukeen, joka on tarveharkintainen. Työllistämisehdon nostaminen kymmeneen kuukauteen pudottaa kymmeniätuhansia työttömiä työmarkkinatuella ja sitä kautta kuntien toimeentulotukiasiakkaisiksi. Esimerkiksi Pirkkalan kunnassa toimeentulotuen maksamisen syynä oli työttömyys 61 prosentilla. Näitä perheitä oli 667. Tilanne ei ole paranemassa, vaan edelleen pahenemassa. Ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta putosi Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön tietojen mukaan viime vuonna 30 500 työtöntä ja he joutuivat työmarkkinatuen varaan. Tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä putosi ansiosidonnaiselta päivärähältä 6 100 työtöntä. Työssäoloehdon kiristäminen merkitsee yhä useamman joutumista työmarkkinatuella.

Työmarkkinatuki oli tämän vuoden tammikuussa keskimäärin 107 markkaa päivässä, mikä tekee kuukaudessa 2 296 markkaa miinus verot. Näin alle minimitoimeentulonormien tietoisesti pakotetaan yhä suurempi osa työttömiä. Tässä hallitus aivan selvästi tekee tietoisesti tähän maahan lisää köyhiä, jotka ovat jo heti kättelyssä toimeentulonormien alapuolella. (Ed. Rinne: Brysselin jauhoille!) — Brysselin jauhoille, valitettavasti. — Hallitus tietoisesti lisää näitä köyhiä ihmisiä. Vastuun kansan jakamisesta kantavat ne, jotka kannattavat työttömyysturvan leikkauksia.

Toinen keskeinen heikennys on lisäpäiväraha-oikeuden ikärajan nostaminen 55 vuodesta 57

vuoteen. Väliinpuotamisia tulee tapahtumaan, ja sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntija valiokunnassa ilmoitti, että niin on tarkoituskin. Ei pyritä estämään väliinpuotamisia. Täällä on kauhisteltu, kun 53 vuoden ja 1 kuukauden ikäisenä työttömäksi joutuva pääsee käytännössä ns. työttömyyseläkeputkeen. Mutta mikä olisi tällaisen henkilön vaihtoehto, jos tällaista putkea ei olisi ollut? Yritykset tekevät omat henkilöstösuunnitelmansa omilla kriteereillään, omien tarpeitensa mukaan. Niihin ei vaikuta se, mikä on työttömyyseläkeikäraja tai mikä on työttömyysturva. Yrityksen päättäessä esimerkiksi sadan työntekijänsä saneerauksesta eli lopputileistä alkavat lakien ja sopimusten edellyttämät neuvottelut. Nyt monet ikänsä puolesta eläkeputkeen oikeutetut jäävät ”vapaaehtoisesti” työttömiksi, eli tulevat irtisanotuiksi. Se merkitsee sitä, että yleensä nuoremmat, vähemmän aikaa yrityksessä olleet ovat voineet säilyttää työpaikkansa. Mielestäni tätä kehitystä voi siinä mielessä pitää oikeutettuna.

On tietenkin eri asia, onko oikein ja järkevää, että yritykset yleensä saneeraavat henkilöstöään niin voimakkaasti, kuin tekevät, ja sitä kautta synnyttävät työttömyyttä. Mutta toisaalta on parempi sekin, että ikääntyneet ihmiset pääsevät työttömyyseläkeputkeen ja nuoremmat, usein perheelliset, voivat säilyttää työpaikkansa. Nyt nostamalla eläkeputken ikärajaa on vaara, että nuoremmat todella tulevat irtisanotuiksi. Näillä päätöksillä voi olla hyvin kielteisiä vaikutuksia monessa suhteessa.

Kunnille säädettävä työllistämiselvelite saattaa johtaa siihen, että nuorempia työttömiä työllistetään vastaavasti vähemmän, kun erityisesti pitäisi keskittyä nuorten ja 40—50-vuotiaiden työllistämiseen, koska yksityinen sektori ei ota erityisesti 40—50 vuoden ikäisiä ihmisiä työhön ja harrastaa mielestäni selvää ikäsyrrintää.

Toisekseen työllistämisehtoa pidennetään kuudesta kymmeneen kuukauteen eikä vastavasti määrärahoja kuitenkaan lisätä. Näin ollen tulee kymmenen kuukauden työllistämisyksikkö, mikä sinänsä tälle henkilölle on tietenkin hyvä, mutta totta kai, kun rahamäärä pysyy entisenä, työllistettävien ihmisten määrä vähenee. Tämä tulee heikentämään myös erityisesti pitkäaikais-työttömien asemaa.

Palkanmäärityksen muutos tulee erityisesti laskemaan niiden työttömien työttömyysturvaa, jotka joutuvat pienipalkkaisuun, usein osa-aikaisuun työllistämistoihin. Vaikka laissa on 80 prosentin suojasäännös, käytännössä kahden mää-

rätynmittaisen työllistämisyksikön jälkeen ei enää ansiosidonnaista päivärahaa ole eli se leikkautuu todellisuudessa pois.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on lukuisia muita huononnuksia, jotka ovat merkittävästi suurempia vaikutukseltaan kuin ne muutamat kosmeettiset parannukset, joita esitys pitää sisällään. Hallitus perustelee esitystä sillä, että se aktivoi ottamaan vastaan lyhytaikaisia ja pienipalkkaista työtä. Tästä hallitus kuitenkin rankaisee, sillä jos osa-aikatyön ansio jää alle 2 000 markan kuukaudessa, käteenjäävä tulo laskee nykyisestä. Hallituksen esitys ei muutu kosmetiikalla edes välttäväksi, niin epäoikeudenmukainen se on, ja näin ollen se tulee eduskunnassa hylätä.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällaisten säästölakien säätäminen eduskunnassa ei ole kenellekään mieluista tehtävä. Paitsi säästämistä molemmissa laeissa on mukana myös kannustavia tekijöitä, joissa lyhytaikaiset työsuhteet ja lyhytaikaisen työn vastaanottaminen tulevat entistä kannattavammiksi.

Ed. Kuoppa hyvin ansiokkaalla ja aktiivisella tavalla oli mukana sosiaali- ja terveysvaliokunnassa saamassa muutoksia siihen hallituksen esitykseen, joka oli annettu sen jälkeen, kun palkan-saajajärjestöt, erityisesti SAK ja STTK, olivat lakolla uhanneet pysäyttää maan yhdeksi päiväksi ja hyväksyivät tämän hallituksen esityksen. Sen jälkeen valiokunnassa tehtiin tähän lukuisia muutoksia, joita ed. Kuoppa on ollut hyväksymässä, ja tämä on parantanut hallituksen esitystä kannustavampaan suuntaan.

Ei tietenkään yksin leikkaamalla ja säästämällä työpaikkoja tule, vaan siihen tarvitaan toki myös muuta. Nyt pitäisi ruveta tekemään nimenomaan tätä muuta. Minun mielestäni se on muun muassa sitä, että meillä vientiä — nimenomaan pienyritysten vientiä — niin EU-maihin, Aasiaan kuin Amerikan mantereellekin kaikin eri tavoin tuetaan. Eikä siinä kysymys ole pelkästään rahasta. Näin saataisiin sellaisia työpaikkoja aikaan, jotka tekevät tällaisten lakien säätämisen käytännössä tarpeettomaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Kuoppa ei oikein elä tässä päivässä ja tässä maailmassa. Me elämme maailmassa, jossa on valitettavasti pakko säästää. Säästöjä on kohdennettu kaikkiin sosiaalietuuksiin ja erityisen paljon niitä on kohdistettu työttö-

myysturvan peruspäivärahaan. Siellä on kyllä säästetty niin pitkälle, kuin voidaan säästää, mutta ansiosidonnaisen työttömyysturvaan ei ole voitu koskea. Mielestäni on oikein, että myös ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan puututaan ja tavalla, joka oikeudenmukaistaa järjestelmää. Haluan alleviivata: oikeudenmukaistaa tätä järjestelmää.

Kysynkin: Mitä väärää on siinä, että vuosiloma-ajalta ei makseta enää vuosiloma-ajan palkkaa ja työttömyyskorvausta, kumpaakin etuutta, samanaikaisesti? Eikö tällainen muutos ole oikeudenmukaista säästämistä? Jos meillä voitaisiin 500 päivän jälkeen 6 kuukauden tilapäisellä työllä jatkaa ikuisesti oloa ansiosidonnaisella työttömyyskorvauksella, eikö tämäkin muutos hallituksen esityksen mukaisesti ole aivan oikean suuntainen? Eikä mielestäni 53 vuoden 1 kuukauden eläkeikä ole perusteltu missään yhteiskunnassa, joten eläkeikärajan korottaminen tältä osin — siis käytännön eläkeiän korottaminen — on oikeudenmukaista politiikkaa myöskin. Ja sanon, että jos on 10 kuukautta kassajäsenenä ja sinä aikana maksaa kassamaksuja ehkä 500—700 markkaa, se on aika pieni hinta, minkä joutuu maksamaan tämänkin muutoksen jälkeen siitä etuudesta, että pääsee ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin. Minä näen aika paljon oikeudenmukaistavia elementtejä tässä hallituksen esityksessä.

Mielestäni valitettavaa onkin se, että puhutaan vain puolesta tai vastaan tai niin kuin esityksellä tarkoitettaisiin sitä, että puututtaisiin jollakin tavalla hyvin kielteisesti työttömien asemaan. Kyllä tarkoituksena on järjestelmän oikeudenmukaistaminen, ja olisi tärkeää, että nimenomaan sisällöstä keskusteltaisiin koko hallituksen esityksen osalta. Mitä tulee valiokunnassa tehtyihin muutoksiin, ne kannustavat työnteekoon, ja voidaan sanoa, että varsin pitkälti niitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisina.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi puhui suurituloisen äänellä. Hän saa tunnissa enemmän palkkaa kuin työtön päivässä, ja tietenkin silloin hänen aseenteensa on tämän kaltainen työttömiä kohtaan. Hän esitti suoranaisia virheellisiä väittämiä, millä muka perusteli, että tämä esimerkiksi kannustaa.

Suhteutettua päivärahaa saavan pienituloisen, jonka työtulot jäävät alle 2 000 markkaan — jos lakiesitys toteutuu tässä muodossa, kuin se nyt on toteutumassa — käteenjäävä tulo piene-

nee. Siitä ylöspäin mennessä tulo jonkin verran kyllä suurenee, mutta nimenomaan nämä pienimmät tulot saava ja osa-aikatyön tekijä tulevat menettämään. Kyllä minusta on hyvin kielteistä aktivoimista se, että pienituloisimpien ihmisten asemaa heikennetään.

Toiseksi, ed. Sasi hyökkäsi 6 kuukauden työ-säoloehdotusta vastaan. Viime vuonna yli 30 000 ihmistä putosi ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta, kun he eivät pystyneet saamaan millään keinolla työssäoloehdotusta täyteen. Nyt työssäolo-ehto jatketaan 10 kuukauteen, ja se tulee entisestään pudottamaan ihmisiä ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta.

Tämähän on tietenkin kokoomuksen linjan mukaista, koska ansiosidonnaista työttömyysturvaa joutuvat maksamaan myöskin työnantajat, mutta jos putoaa työmarkkinatuella, kulut maksaa vain valtio. Sitä enemmän työnantajien kustannukset tulevat pienemmään, mitä vähemmän ansiosidonnaisella työttömyysturvalla on ihmisiä. Sitä kautta ymmärrän varsin hyvin ed. Sasin puheenvuoron. Hänhän puhuu suuren rahan äänellä työttömiä vastaan.

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa puhemies! Hallituksen työllisyyspolitiikka ei ole onnistunut niin kuin lupauksia runsas vuosi sitten ja pitkin matkaa on annettu. Työttömyys on edelleen korkeissa luvuissa, lähellä 600 000:ta, mitä se ei ole koskaan ennen ollut. Mutta nyt on käsitelyssä näiden ihmisten osa, jotka joutuvat kärsimään työttömyydestä tässä kansantalouden tilanteessa, jolloin kuitenkin vaihtotase on positiivinen ja pääomatulojen osuus voimakkaasti kasvaa jne.

Tässäkin tilanteessa hallitus leikkaa, leikkaa perusturvaa kaikilta osin ja hieman koskee ansiosidonnaiseenkin, mutta peruslähtökohta ja valtavirta hallituksen politiikassa on se, että perusturvaa romutetaan ja hyväosaisten, vahvojen asemaa entisestään vahvistetaan. Tämä on väärä, kohtuuton ja epäoikeudenmukainen linja. Lisäksi tämä linja johtaa siihen, että sen väestöosan ostovoima heikkenee, joka parhaiten kuluttaisi varansa kotimaassa ja näin parantaisi työllisyyttä tässä maassa. Tätä linjaa vastaan hallitus toimii, ja se johtaa siihen, että työttömyys pysyy korkealla ja on vaarassa edelleen nousta.

Tämä lakiesitys on puhdas leikkausesitys. Tässä ei juurikaan muita merkittäviä muutoksia ole kuin se, että menoja leikataan ja leikkauskohteena on ensi sijassa perusturva, kaikkein hei-

kompiosaiset. Ansiosidonnaisella puolella vahvat liitot ovat saaneet etunsa ajettua niin, että niihin hyvin vähän puututaan.

Tässä esityksessä on toki muutamia hyviä kohtia, jotka äsken tulivat esillekin. Hallitus on ohjelmassaan luvannut kokonaisuudistusta todeten: ”Työttömyysturvan kokonaisuudistus toteutetaan pikaisesti yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa.” Sitä lupausta tämä ei täytä millään osin. Tämä on vain työttömyysturvan leikkausta. Tämä siis aiheuttaa lisää työttömyyttä.

Kun hallitus on lähtenyt tälle linjalle, se on sitäkin ihmeellisempää nimenomaan tänä päivänä, kun pääministeri on luvannut ja todennut, että enää ei mitään leikkauksia tässä maassa tarvita ja nyt lupailaan vain verotuksen keventämistä hyväosaisille. Tälle verotuksen keventämiselle, joka halutaan suurituloisille pääpainoisesti ohjata hallituksen toimesta, tähän nyt tilaa leikkaamalla työttömiltä etuuksia. (Ed. Aittoniemi: Päinvastoin, Lipponen lupasi kiristää isituloisten verotusta!) — Viimeiset lupaukset ovat olleet ristissä aikaisempien kanssa, mutta hallituksen toimintalinja on selkeä: Se keventää hyväituloisten verotusta, ja palkankorotuksin ja verokevennyksin on vahvojen etu turvattu, ja se linja näyttää jatkuvan. Vaalipuheet ovat vaalipuheita. Puoluekokouspuheet ovat puoluekokouspuheita. Mutta toimintalinja näkyy tässä talossa, ja se on hyvin kirkas, ed. Aittoniemi.

Mutta jos kerran ei leikkauksia enää tarvita, miksi tämä leikkaus nyt kuitenkin halutaan runnoa tässä muodossa läpi? Eikö voisi ajatella, että jätettäisiinkin tämä leikkaus nyt suorittamatta? Kun edellisessäkin keskustelussa muutama päivä sitten tätä kyselin, niin ed. Joenpalo, joka nyt ei ole paikalla, kysyi, mistä sitten leikkataisiin. Minä en tiedä. Minä pyytäisin, että voisi harkita esimerkiksi puolustusmäärärahoja, valmiusjoukkomäärärahoja jne. vasemmistossa. Siellä on ennen kelvannut tämä kohta aika hyvin, mutta nyt ei näytä kelpaavan. Nyt vasemmisto on leikkaamassa työttömiltä. Tämä on selkeä linjamuutos. En pidä sitä oikeana linjana.

Kun siis hallitusohjelma, niin kuin luin, edellyttää työttömyysturvan kokonaisuudistusta, kaipaen sitä, odotan sitä, että tämä kokonaisuudistus myös tulee ja eduskunta pääsee sitä mahdollisimman pian käsittelemään. (Ed. Aittoniemi: Lisää leikkauksia!) — Sen ei tarvitse eikä sen tulekaan merkitä lisää leikkauksia, vaan sen tulee merkitä sellaista kokonaisuudistusta, että oikeu-

denmukaisuutta lisätään järjestelmien kaikilta osin ja hallintoa järkevöitetään ja tehostetaan. Sitä kautta saadaan myös valtavan suuret säästöt. Olen täysin vakuuttunut siitä, että jos tehdään järkevä hallinnon, maksujen ja etuuksien uudistus, siis todellinen kokonaisuudistus, jota hallitusohjelma lupaa, mittavat säästöt tulee myös niin työnantajille kuin etuuksien saajille ja koko kansantaloudelle. Eli tarvitaan kokonaisuudistus eikä tällaista leikkauspakettia, jonka te nyt olette viemässä läpi.

Aikaa kokonaisuudistuksen tekemiselle mielestäni on vielä jopa niin, että ensi vuoden alussa saataisiin se voimaan, jos halua on, mutta halu näyttää puuttuvan, tai sitten viiden puolueen hallituksen pohja on niin toimimaton, että se ei pysty tekemään järkeviä uudistuksia kansan ja erityisesti tässä tapauksessa työttömien edun mukaisesti.

Kun en pidä tätä pakettia perusteltuna, koska se vain rankaisee työttömiä, ei paranna mitään rakenteita eikä kokonaisuutta, niin, arvoisa puhemies, kannatan ed. Kuopan tekemää hylkäys ehdotusta.

Kun saattaa olla niin, että tämä kuitenkin hallituspuolueitten sitovin ryhmäpäätöksin rangaistuksen uhalla — työttömien on hyvä tietää, että vasemmistossakin ilmeisesti taas rangaistukset pelaavat, jos työttömien etua ajaa — tulee hyväksytyksi, haluan kuitenkin perusteluihin esittää hyväksyttäväksi lausuman, joka nimenomaan kattaa tuon kokonaisuudistuksen siinä muodossa kuin kristillisen liiton eduskuntaryhmä haluaisi sen toteutuvan mahdollisimman pikaisesti. Siksi ehdotan, arvoisa puhemies, perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä kolmikantaneuvottelumenettelyä kunnioittaen valmistelemaan työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuudistusta siten, että

— koko järjestelmän hallinto kootaan eduskunnan valvonnassa toimivan Kansaneläkelaitoksen yhteyteen,

— koko työttömyysturvan rahoitus uudistetaan kannustavaksi ja työllisyyttä edistäväksi sekä oikeudenmukaiseksi ja tasa-arvoiseksi niin eri ammattialojen kuin rahoittajienkin suhteen sekä

— etuudet uudistetaan oikeudenmukaisiksi muun muassa niin, että peruspäivärahan taso turvataan työttömän ja hänen huollettaviensa ihmisarvoisen elämän ja riittävän toimeentulon takaavaksi ja ansiosidonnaiselle päivärähälle säädetään katto.”

Ed. I m m o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi puuttui pienituloisten tuloihin ja sanoi, että sen rahan, mikä heillä on, he kuluttaisivat mieluummin kotimaassa. Asia on tosiaan näin. Työttömänä ollessaan eiväthän he ulkomaille saa mennäkään, mikäli työttömyysturvaa saavat, eli heiltä on kielletty ulkomaille matkustaminen työttömyyspäivärahaa saadessaan.

Toinen huomio on aika mielenkiintoinen sikäli, että ed. Aittoniemi, anteeksi Kankaanniemi väittää, että vasemmisto on leikkaamassa työttömiltä, ja samaan hengenvetoon hän kuitenkin toteaa, että suuret ammattiliitot ovat puolustamassa työttömien oikeuksia. Käsittääkseni yleisesti ottaen ammattiliittojen voimat ovat vasemmalla laidalla ja näin ollen sekin turva, mikä tällä hetkellä on, on pitkälle vasemmiston aikaansaannosta, joten tässä en oikein ymmärtänyt, mikä ed. Kankaanniemen logiikka on.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että tämän laatuiset puheenvuorot kaivertavat politiikan ja poliitikkojen uskottavuutta. Kun ed. Kankaanniemi oli ministeri edellisessä hallituksessa, niin silloinhan työttömyys räjähti käsiin ja koko valtiontalous samanaikaisesti.

Rouva puhemies! Haluan myös sanoa muuttaman sanan ed. Sasin puheenvuorosta, koska en silloin saanut vastauspuheenvuoroa. Näyttää siltä, että kokoomuksen kannalta työttömyysturvan leikkaus on aika helppo, koska kokoomuksella ei ole juuri kannattajia, jotka olisivat työttöminä. Muutenkin tuntuu siltä, että ed. Sasi, joka kuitenkin on taloustieteitäkin lukenut, ei ymmärrä kansantalouden dynamiikkaa tai ei ole ymmärtävinään. Kun kansantalousosaston veroasiantuntijat sanovat, että jos laskemme verotusta, meidän täytyy vastaavasti leikata tietty määrä, eikä nähdä lainkaan verotuksen helpottamisen vaikutusta kasvuun ja kysyntään ja työllisyyteen, minusta tämä on aika erikoinen homma. Nähdään vain, että kun leikataan, niin valtiontalous ei muka mitenkään muutu. Totta kai, jos leikataan pois, se vähentää ostovoimaa, kysyntää, ja heikentää työllisyyttä. Sen takia meidän pitäisi löytää tasapaino kaiken kaikkiaan tässä.

Sen haluan kyllä sanoa, että 45 miljardin markan vuotuinen velka, jonka otamme valtiontalouden kattamiseksi, on liikaa. Meidän pitää löytää keinoja, muitakin keinoja kuin pieni- ja keskituloisten ihmisten kurittaminen. Pitää löytää

kaikista ministeriöistä ja katsoa, mitkä ovat meidän mahdollisuutemme kaiken kaikkiaan. Niin kauan kuin työttömyys pysyy tällä tasolla, millä se on tällä hetkellä, niin kauan myös valtion velkakierre jatkuu.

Lopuksi, rouva puhemies, haluaisin todeta, että ed. Sasi ilmeisesti kuuluu niihin hyvätuloisiin, hyvin toimeen tuleviin ihmisiin, jotka koko ajan sanovat muille, pienituloisille ihmisille, että vyötä on kiristettävä, mutta itse käyttävät kuitenkin henkseleitä.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi toi esille tärkeän asian, jota myös itse olen odottanut hallitukselta eli työttömyysturvan kokonaisuudistuksen. Nimenomaan odotan sellaista uudistusta, joka tekisi suomalaisista tasa-arvoisempia tässä vaikeassa tilanteessa. Se, että nyt leikataan pienituloisilta ja työttömiltä, kuten ed. Kuoppa aiemmin hyvin ansiokkaasti kertoi tämän säästölain vaikutuksia, tekee hallituksen toiveen siitä, että kotimarkkinat alkaisivat vetää paremmin ja sitä kautta työttömyyttä helpotettaisiin, hyvin kyseenalaisiksi. Kaikki tiedämme, että työttömiltä leikkaamalla meillä kysyntä hiljenee. (Ed. Joenpalo: Miksi keskusta leikkasi viime kaudella?) — Viime kaudella on tehty leikkauksia ja aloitettu niitä, mutta silloin yritettiin koko ajan varjella juuri kaikkein vähiten käteensavien tuloja ja pitää kiinni tärkeistä perusturvasta.

Jos ajatellaan, että jossain vaiheessa leikataan, ed. Joenpalo, ei voi kuvitella, että voi jatkuvasti samoista kohteista leikata. Tilanne on se, että on etsittävä myös muita keinoja. Myös Ahon hallituksessa käynnistettiin erilaisia toimia, mitä kautta löydetään ratkaisuja, myös muita kuin säästölakeja. Valitettavasti se työ jäi kesken.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lyhyesti haluaisin ensin todeta, että ei todellakaan työttömyysturvaleikkauksissa ole mitään puolusteltavaa, enkä usko, että ainakaan täällä vasemmalla laidalla kukaan kansanedustaja on leikkauksia mielellään tekemässä.

Mitä tulee ed. Kankaanniemen puheisiin, kun hän totesi, että kun saataisiin Kansaneläkelaitoksen kautta hoidettava työttömyysturvajärjestelmä, niin työnantajienkin maksut huomattavasti vähenisivät, ed. Kankaanniemi tähän ja samoin on keskusta tähdännyt siihen, että ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä romutettaisiin. Jos samanaikaisesti sanotaan, että

työnantajien maksut huomattavasti vähenisivät, sehän tietäisi silloin myös sitä, että yhä suurempi joukko kansalaisia olisi entistä pienemmän työttömyysturvan piirissä. Silloin, jos ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä romutetaan, on pakko uskoa siihen, että työttömyysturvan taso olisi vieläkin heikompi.

Mitä tulee siihen, että täällä puhutaan jatkuvasti, kuinka keskusta yritti viime kaudella hoitaa työttömyyttä, eihän se todella yrittäneenkään hoitaa, vaan toi tänne lukuisia esityksiä siitä, että työttömyysturvaa leikattaisiin. Sen sijaan se antoi työttömyyden räjähtää käsiin yrittämättäkään tehdä työttömyydelle mitään, ja nyt sitten ollaan tässä todella onnettomassa tilanteessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Immonen jostakin syystä sekoitti minut ja ed. Kankaanniemi. Mehän olemme suunnilleen saman kokoisia, mutta meissä on se ero, että ed. Kankaanniemi on lievästi populismin taipuva (Naurua), minä taas pyrin pysymään jalat ja kantapäät maassa niin kuin tässäkin asiassa.

Ed. Kankaanniemi, niin kuin moni muukin, arvostelee työttömyysturvan osittaisuudistusta ja toisaalta sitä, että siinä todella leikataan työttömyysturvaa tai ainakin niitä etuja, joita työttömille on tähän saakka kulunut. Nyt hän kuuluttaa perään työttömyysturvan kokonaisuudistusta. Uskotteko te, ed. Kankaanniemi, että kun työttömyysturvan kokonaisuudistus tulee, siinä eri maksajaosapuolten menot vähenyvät, mutta työttömyysturvaa saavien tulot nousevat? Se on populistista puhetta. On aivan varmaa, että jos uudistus tapahtuu, jos menoja vähennetään, siinä myöskin kärsivät silloin työttömyysturvaa saavat. Se on aivan selkeää. Mielestäni tämän tyyppinen populismi on aivan turhaa. Ei täällä kukaan sellaista usko. Siinä mielessä palautan, mikäli se on mahdollista, ed. Kankaanniemen — tuskin se on mahdollista — maan päälle.

Edustajille Elo ja Rimmi totean vielä sen, että jos te kovin pitkään taas puhutte, mitä Ahon hallituksen aikana tehtiin, minun täytyy puheenvuorossani taas palauttaa historian katsaus, mitä on tapahtunut 80-luvun lopulla, mitä tapahtui Ahon hallituksen aikana ja mitä on nyt tapahtumassa. Siinä ei ole yhtään populismia, vaan se on aivan kylmää ja selvää realismia, edustajat Rimmi ja Elo. Te alatte jälleen muistella menneitä. Niihin perustuksen muurauksiin palataan, joista olen aina joskus huomauttanut.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näiden lakien tarkoituksena on säilyttää Suomessa palkkaan perustuva ansiosidonnainen tässä tapauksessa työttömyysturva ja sosiaaliturva yleensäkin, eli kunnioitetaan palkkatyötä ja niitä ihmisiä, jotka ovat tämän maan hyväksi tehneet työtä, eräät vuosikymmeniä. Palkkatyön pohjaltahan kerätään nämä rahat. Kansaneläkelaitoksen 57 miljardia kerätään palkkatyön pohjalta. Jos eivät ne riitä, palkan-saajan eniten maksamista tuloveroista otetaan loput. Nyt haluttaisiin sekoittaa eli jakaa kaikille tämä. Olen aina välillä sitä jossakin määrin kärejyntyneesti verrannut neuvostoliittolaiseen järjestelmään, jossa kaikki saivat 280 ruplaa kuussa, lähti aamulla mihinpäin tahansa. (Välihuuto) — Lopputulos ei sitä osoita.

Eilen oli Venäjän duuman edustaja paikalla. Pari vuotta sitten kuulin siellä, että he ovat nyt luomassa järjestelmää, joka perustuu pohjoismaiseen palkkatyöhön perustuvaan sosiaaliturvaan. Miten tämä on edistynyt? He ovat jatkaneet tätä työtä. He hylkäsivät amerikkalaisen järjestelmän, joka perustuu vapaaehtoisuuteen; sen sijaan kunnioitetaan palkkatyötä. Tässä mielessä tämä on erittäin tärkeä asia. Ed. Kankaanniemi toi mallinsa, jota missään tapauksessa en hyväksy.

Ongelmanahan on se, että meillä on yli 300 000 ihmistä enemmän kotona odottamassa, että joku lähettää rahaa. Jakajia on yli 300 000 enemmän kuin viisi vuotta sitten. Tämä tekee tästä ongelmallisen. Sosiaaliturvaa jaetaan edelleen sama 200 miljardia, mutta jakaja on yli 300 000 suurempi. Tämä tekee sen ongelmalliseksi, miten tässä menetellään. Tässä on lähdetty siitä, että palkkatyötä edelleen Suomessa kunnioitetaan. Tämä mielestäni on oikea lähtökohta. Ed. Huuhtanen varmaan tuo oman mallinsa kohta.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Immonen, ammattiyhdistysliike on toki tehnyt paljon hyvää ja nytkin toimii työttömien puolesta kohtuullisesti, mutta vasemmistopuolueet ovat nyt kääntäneet selkänsä työttömille ja harhailevat milloin missäkin.

Ed. Elo, ei Ahon hallitus Neuvostoliittoa romahduttanut eikä idänkauppaa ajanut alas, ei punapääomaa tuhonnut, ei pankkeja vienyt katastrofiin. Kaikkiin näihin syyt löytyvät 80-luvulta sinipunajan ajalta. Ahon hallitus ei leikannut perusturvaa. Vasta tällä kaudella on perusturvaan isketty ja raa'asti.

Ed. Rimmi ja vähän ed. Aittoniemikin, eihän se nyt niin ole, että minä olisin puhunut ansiosidonnaisen työttömyysturvan romutuksesta, en ollenkaan. Vaadin oikeudenmukaisuudesta sekä rahoituspuolelle eli maksuihin että etuuksiin, kohtuuttomuuksien poistamisesta ja sellaisen perusturvan takaamisesta kaikille, koska on ihmisistä kysymys, että he tulevat toimeen. Niin kuin teillekin jaetussa ponsilausumassa sanotaan: oikeudenmukaisuus ja hallinnon yksinkertaisuus, järjestyminen, eduskunnan tehokas valvonta koko järjestelmälle. Miksi tämä ei kelpaa teille? Miksi työttömyysturvan pitää olla tällainen mahdoton sotku, joka meillä tänä päivänä on? Jotkin ammattialat pääsevät olemattomilla maksuilla, vaikka on suuret ansiot. Toisilla aloilla on valtavat maksut ja rahavaikeudet. Miksi työnantajien välillä on valtava ero? Miksei pääomavaltaisia yrityksiä panna maksamaan enemmän ja työvaltaisia vähemmän?

Tämä on se yksinkertainen malli, jota minä esitin ja ponsilausumassa tarjoan pohjaksi järjestelmän kokonaisuudistukselle. (Välihuuto) — Edellisellä kaudella yritettiin, mutta tietysti silloin tuli eteen se, että taantumukselliset vasemmistolaiset tahot eivät sitä missään tapauksessa hyväksyneet, eikä tässä ole populismia, vaan tässä on oikeudenmukaisuutta.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Suomalaisen politiikan ongelma on, että ei uskalleta lähteä rakenneuudistuksen tielle. Myös tämä keskustelu vahvistaa tätä käsitystä.

Kun sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli koko työttömyysturvapaketia sekä työmarkkinatuen osalta että työttömyysturvalain uudistuksen osalta, oli asiantuntijoiden aivan yksimielinen mielipide se, että nykyinen laki on huono, sekava, epäoikeudenmukainen ja sille pitäisi todella tehdä jotakin. Myös hallituksen esittämät muutokset eivät miltään osin olennaisesti parantaneet tilannetta. Pikemminkin päinvastoin nähtiin uusia ongelmia olevan tulossa.

Esityksen suuri virhe on se, että työttömyysturvaa ei kyetty uudistamaan, ei sillä tavoin kuin varmaan hallitusohjelmaa laadittaessa oli ajateltu, muttei ainakaan siten, että se tyydyttäisi suomalaisia, niin työttömiä, työssä olevia kuin työnantajia.

Toinen tämän paketin suuri ongelma on se, että se ei tue millään lailla työllistymistä, joka on kuitenkin työttömien kannalta ykkösasia. On aivan eri asia kuitenkin saada työpaikka kuin olla työttömyysturvan tai työmarkkinatuen varassa.

Kolmas suuri ongelma tässä paketissa on se, että se rajaa työttömyysturvan piiriin kuuluvien joukkoa. Työssäoloehto toimii sillä tavoin. Voi sanoa, että kun tämä joukko pienenee, hallitus voi olla ydinjoukon tukena ja rinnalla edelleen, mutta aivan niin kuin valiokunnan puheenjohtaja ed. Skinnari totesi, jakajia on todella nyt vähemmän tästä eteenpäin. Hän sanoi, että ongelma, kun meillä on liian paljon jakajia. Hallitus ratkaisee tämän ongelman sillä tavoin, että pienentää sitä joukkoa, jonka etuudet eivät millään tavoin pienene, ja on välittämättä siitä joukosta, joka putoaa perusturvan piiriin. Perusturvan puolella on tehty sellaisia säästöjä, jotka kauhistuttavat jo ed. Sasiakin. Hän sanoi, että peruspäivärahan, perusturvan, puolella on menty jo niin pitkälle, että hirvittää.

Tässä ovat mielestäni koko paketin ns. päävirheet. Käsittelen jatkossa lyhyesti vielä työssäoloehto, joka mielestäni yksittäisenä pykälänä työttömyysturvalaissa on muiden yläpuolella. Työssäoloehto tulee rajoittamaan työttömyysturvan piirissä olevia lähinnä nuorten työmarkkinoille pyrkivien ja pitkäaikaistyöttömien osalta. Tästä lienemme kaikki yksimielisiä.

On myös selvää, että tämä joukko on tämän päivän yhteiskunnassa kaikkein suurimmissa ongelmissa yhdessä lapsiperheiden kanssa. Lapsiperheistä on pudonnut jo varsin suuri määrä työttömiä työmarkkinatuen puolelle, ja sieltä todettakoon, että hallitus on tämän vuoden alusta lapsikorotuksia leikannut 60 prosentilla, mikä on vaikuttanut tuhoisasti pitkäaikaistyöttömän lapsiperheen selviytymismahdollisuuksiin. Tämä joukko suomalaisessa yhteiskunnassa on kaikkein tukalimmassa asemassa tällä hetkellä.

Toinen suuri ongelma syntyy, jos nyt laki tulee hyväksytyksi kolmannessa käsittelyssä, ja se on sovitellun päivärahan ongelma. Aivan niin kuin ed. Soininvaara — hänhän käytti varsin suuren osan puheestaan selvittääkseen sovitellun päivärahan ongelmaa — voin todeta, että nyt on käymässä niin, että varsin hyvää palkkaa saava, osa-aikatyössä oleva henkilö hyötyy tästä uudistuksesta niin, että osa-aikatyö käy huomattavasti houkuttelevammaksi kuin koko-aikatyö. Hän kuvasi lakitoimistojen ja arkkitehtitoimistojen uutta käytäntöä, jossa siirrytään kolmen tai kolmen ja puolen päivän työaikaan ja saadaan jokseenkin sama palkka ja yritetään sovitella työpäivät vielä sateisiksi päiviksi. Näinhän hän tämän asian ilmaisi.

Hän myös sanoi, että tämä ongelma on niin suuri, että hallituksen tulee palata asiaan jo kesän

aikana. Hän edellytti, että syksyllä tulee lainmuutosesitys, jolla pystytään tämä epäkohta torjumaan. Tämä on aika merkillistä politiikkaa hallituksen puolelta hallituspuolueen edustajan kertomana. Tiedetään, että synnytetään suuri ongelma, mutta siitä huolimatta jääripäisesti ajetaan tätä lakia läpi. Tämäkin on yksi syy hylätä ehdotus nyt kolmannessa käsittelyssä.

Keskusta on työttömyysturvalain uudistuksen muutoksen hylkäämisen puolesta. Myönämme samalla, että siihen liittyy seikkoja, joissa olisi tehnyt mieli olla mukana hyväksymässä lakia, ja ne ovat pienet, sinällään tarpeelliset, kannustavat elementit, ja tietysti tämän tyyppistä politiikkaa on syytä tukea. Mutta mittaluokassaan työssäoloehto ja sovitellun päivärahan ongelmat kuitenkin johtavat siihen, että emme voi sitä hyväksyä.

Mutta mikäli laki tulee nyt hyväksytyksi, olemme esittäneet kahta pontta, joista toista, jonka voin lukea läpi, erityisesti vielä tulen tarkemmin esittelemään. Meidän pontemme kuuluu:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa välittömästi yleiseen työttömyysvakuutukseen perustuvan työttömyysturvajärjestelmän valmistelun.” — Teen siis tämän lausumaehdotuksen.

Ensinnäkin tietysti olisi luonnollista, että hallitus panisi koko suunnittelukoneistonsa toimimaan tämän uudistuksen puolesta, mutta jos näin ei käy, joudumme itse — suurella työllä tosin — tekemään ehdotuksen, joka täyttää lakisääteisen työttömyysvakuutuksen edellytykset.

Nykyinen käytäntöhän on siitä kummallinen, että se on tietysti periaatteeltaan työttömyysturvan suhteen vapaaehtoinen mutta siihen liittyy osittain vakuutuksen piirteitä ja osittain ei. Se on sellainen sekajärjestelmä, jota ei oikein muualla maailmassa edes tunneta. Siihen liittyy sellainen kummallisuus, että se on varsin epäoikeudenmukainen. Siinä minä yhdyn ed. Kankaanniemen arvioihin, että suomalainen työttömyysturvajärjestelmä ei ole enempää etuiksiensa kuin myöskään rahoituksen kannalta oikeudenmukainen. Rahoituksen kannalta se on äärimmäisen epäoikeudenmukainen sen vuoksi, että työntekijä joutuu maksamaan varsin suuria maksuja työttömyytensä varalta ja toinen työntekijä saattaa päästä hyvin vähällä riippuen siitä, millä toimialoilla toimii.

Nyt on varmasti tarkoituksenmukaisempaa erityisesti massatyöttömyyden aikana hakea sellaista yhteisvastuullisuutta, että pystytään tasoitamaan rahoituspuolella tätä epäkohtaa, pääsi-

simme ns. vakuutusluonteiseen maksuun, joka ei olisi toimialariippuvainen, vaan siltä osin voitaisiin vastuuta ottaa yhteisesti.

Kaiken kaikkiaan lakisääteinen työttömyysvakuutusjärjestelmä tulee edellyttämään työssäoloehdon pituuden, työttömyysturvan tason ja keston kokonaisuuden pohtimista. Koko tämä, voiko sanoa, pyhä kolminaisuus on otettava miehintään ja katsottava, miten siitä syntyy oikeudenmukainen uusi työttömyysturvajärjestelmä.

Tässä yhteydessä on myös pohdittava, mikä tulee olemaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan ja perusturvan suhde. Keskusta lähtee siitä, että työmarkkinatukea, joka tulee olemaan se keskeinen perusturvan muoto, tulisi kehittää muotoon, joka sillä oli alkuperäisessä muodossaan. On ollut varsin kummallista, että hallitus lähti toteuttamaan ns. alkuperäisestä tarkoituksesta eriytyvää politiikkaa, jossa työmarkkinatuen aktivoivat työvoimapolitiittiset toimenpiteet haluttiin unohtaa, kun työmarkkinatukietuutta työttömälle annetaan. Lähdettiin hakemaan uusia koulutuksellisia pakkokoulutusmalleja, jotka vaikutuksiltaan ja toimivuudeltaan ovat vielä kokonaan kyseenalaisia. Työmarkkinatukeen liittyi tietynlainen vastikkeellisuusehto olla koulutuksessa, kuntoutuksessa, ammatinvalinnassa, työharjoittelussa, ja sitä kautta tämä tarpeellinen aktivointi, kannustava elementti työmarkkinatuessa on jo sisällä.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmällä on myös toinen lausuma, jota ehdotan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kuntien mahdollisuuksista toteuttaa niiltä edellytetyt koulutuksen ja työllistämisen lisävelvoitteet takaamalla kunnille riittävät taloudelliset voimavarat ottaen huomioon niiden erilaiset edellytykset vastata uusista tehtävistä.”

Tämä on tarpeellinen tuoda päätettäväksi tässä salissa sen vuoksi, että alkaa tulla viestejä kunnista, erikokoisista kunnista, niin kaupungeista kuin maalaiskunnista, että kaikki ne vastuut, jotka hallitus on nyt sysäämässä kunnille, alkavat pelottaa todella paljon siellä perustasolla.

Jos tämäkin lakiesitys menee hallituksen voimin läpi, on tarkoituksenmukaista, että tasaisesti kautta maan voidaan toteuttaa ne uudet velvoitteet koulutuksen ja työllistämisen puolella, jotka työmarkkinatuki ja työttömyysturvalaki mukanaan tuovat. Tässä mielessä tämä ponsi olisi saatava läpi.

Arvoisa puhemies! Haluaisin toistaa sen, että meidän on pyrittävä paremman työttömyystur-

van hakemiseen. Jos hallitus ei sitä halua tehdä, on opposition pakko esittää vaihtoehtoinen malli, joka on todella oikeudenmukaisempi kuin nykyinen.

Ed. J o e n p a l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun kuuntelin ed. HUUHTASAN puheenvuoron, on todettava, että hän ei suinkaan ollut kaikissa asioissa väärässä, vaan analyysissä oli hyvin paljonkin oikeassa olevia ajatuksia. Mutta kun katsoo, mitä keskusta on tehnyt vallassa ollessaan näiden samojen asioiden eteenpäin viemiseksi, on todettava, että toisissaan ei ed. HUUHTANEN ole voinut olla, koska hänellä oli ministerinä vielä kaksi vuotta sitten mahdollisuus nämä samat asiat tuoda tänne saliin päätettäväksi, joita hän äsken meille esitteli. Tässä mielessä ketunhantä on kinalossa ja vilkkuu sieltä selkeästi.

Tuo oli tärkeä havainto, joka ed. HUUHTASALLA oli, eli kuntien veloitetyöllistämismäärärahat. Eilen kävi FORSSASSA ILMI, että Hämeen työvoimapiiri ja FORSSAN työvoimatoimisto ovat tilanteessa, jossa määrärahat alkavat loppua. Niinpä meidän kuntammekin aikaisemmin 80:n asemesta voi ottaa vain 40 töihin, koska rahaa ei ole. (Ed. JAAKONSAARI: Tulee lisää!) — Tämä on hyvä viesti ministeriltä viedä eteenpäin. — Mutta joka tapauksessa tässä mielessä keskustan ponsi on sisällöltään aivan hyvä, mutta ei sitä siitä huolimatta kannattaa voi, koska, niin kuin aikaisemmin totesin, siellä ei kuljeta rehellisillä saappailla vaan ketunhantä vilkkuu.

Haluan vielä muistuttaa keskustalle tässä yhteydessä, että työttömyysturva on tarkoitettu turvaamaan työttömyysajan toimeentulo. Se ei ole se paketti, jolla ihmisiä työllistetään, vaan sillä annetaan mahdollisuus sosiaalisesti tasa-arvoiseen elämään, ja työllistämishjelmat ja -paketit ovat muita ohjelmia. Jos niistä puhuttaisiin yhtä paljon kuin työttömyysturvasta, se ehkä auttaisi työllisyysohjelman eteenpäinviemisessä. Siis tähän enemmän pontta kuin työttömyysturvavan leikkauksiin!

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. HUUHTASAN puheessa tuli jollakin tavalla kaksinaamaisuus esille ainakin sovitellun päivärahaman osalta. Uskoisin, että ed. HUUHTASANKIN sormet ovat olleet vahvasti pelissä, kun vuoden 1994 alusta tuli käyttöön soviteltu päiväraha, joka veti kaikki lyhytaikaiset ja epätyyppiset työsuhteet samalle viivalle, eli alle kuukauden työsuhteet tulivat samaan asemaan

kuin aikaisemmin osa-aikatyo. Sen seurauksena pimeät työmarkkinat lisääntyivät ja tulivat ne ongelmat, joista monesti tässä salissa on puhuttu ja mitä keskustan puolelta väitetään. Paras ja nopein tapa olisi purkaa se virhe siellä.

Mitä muistan pykäläkohtaisesta käsittelystä, niin keskustan ryhmä teki esityksen, jossa samanlaista systeemiä olisi vain jatkettu vähän toisilla prosentteilla ja toisilla suojaosuuksilla, mutta sinällään se ei olisi muuttunut mihinkään. Sen vuoksi, kuten totesin alussa, sellainen kaksinaamaisuus on minusta huono juttu ja paistaa läpi, niin kuin ed. JOENPALO totesi ketunhännistä.

Ed. I m m o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mukava kuulla, että keskustan taholta on yhä suurempaa lämpöä ay-liikkeen demokraattisia oikeuksia kohtaan, eli se tuntuu hyvältä.

Ed. HUUHTANEN kertoi, että suurin virhe tässä ratkaisussa on nyt se, ettei kyetty tarpeeksi uudistamaan. Suurin virhe ei olekaan se, että työttömiltä menee, työttömät joutuvat kärsimään, eikä se, että työttömien perheet joutuvat kärsimään.

Tässä tulee elävästi mieleen keskustelu kevään aikana, kuinka keskusta esitti alle viiden hengen yhtiöissä yleissitovuuden poistamista. Näin ollen voisi kuvitella, että täällähän juuri se demokratia sitten ilmeneekin, työnantajan ja isäntävallan alla. Voihan olla niin, että se suuri virhe löytyykin juuri täältä eli uudistus niin, että ollaan yleissitovuuden ulkopuolella ja teetetään ihmisillä töitä pilkkahintaan, sanotaanko 10—20 markan päiväpalkalla.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. JOENPALO palasi aikaan kaksi vuotta sitten. Haluan muuten muistuttaa poliittista vasemmistoa täysin samasta asiasta. Silloin te olitte työssäoloehdon pidennystä vastaan ja kävitte vaalitkin tällä teemalla. Saitte kannatusta tälle asialle ja nyt petätte äänestäjänne olemalla pitemmän työssäoloehdon kannalla. Teillä ei ole minkään näköistä vaihtoehtoa edes tässä asiassa. Me esitämme sentään tässä tilanteessa reilusti, että tulemme toimimaan lakisäänteisen työttömyysvakuutusjärjestelmän luomisen puolesta, johon liittyy tarvittava kokonaisuudistus työttömyysturvavan osalta.

Ed. Lahtela syyttää kaksinaamaisuudesta keskustaa, kun ei tunne oikeastaan kumpakaan naamaa siinä mielessä, mitä tarkoitamme. Hän ei halua ottaa selvää siitä, mikä on meillä perimmäinen tarkoitus tässä asiassa. Se on nimen-

omaan se, mitä edellä sanoin. Haluamme työttömyysturvaan rakenteellisen uudistuksen, joka lähtee lakisääteisen työttömyysvakuutuksen pohjalta. Siinä on se meidän naamamme. Jos hallitus ei halua olla valmistelemaan tämän suuntaista työttömyysturvauudistusta, opposition tulee se tehdä.

Sovittelun päivärahan ja pimeitten työmarkkinoiden suhteen tämä ratkaisu ei ainakaan tule vähentämään niitä. Päinvastoin ed. Soininvaaran arvion mukaan se tulee lisäämään niitä. Me olimme sentään pienituloisimpien puolella, että ne, joilla oli todella pienet sivutulot, olisivat hyötyneet tästä sovittelusta. Mutta te hylkääte nyt juuri tämän joukon ja siirrytte hyvätuloisten puolelle tässäkin asiassa. Tämä on hallituksen ja opposition ero.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Hallituksen lakiesityksessä on kysymys säästölaista ja valtion menojen leikkaamisesta. Ymmärrän ja hyväksynkin sen, että säästöjä on tehtävä myös työttömyysturvajärjestelmään. Sitä ei ole suunniteltu nykyisen tyyppiseen suurtyöttömyyteen, ja on tietysti järkevää kehittää järjestelmää sellaiseksi, että se kannustaa työn aktiiviseen etsimiseen, vastaanottamiseen ja että lyhytaikaisetkin työsuhteet ovat kannattavia.

Mielestäni myös työmarkkinatuen ehtojen muuttaminen on perusteltua. Jos nuori, alle 25-vuotias ei ole halunnut tai viitsinyt hankkia itselleen ammattikoulutusta, ei yhteiskunnallakaan ole velvollisuutta hysytää nuorta ja kasvattaa passiivisuuteen. Kysymys ei ole nuoren ja keskiikäisen kouluttamattoman työttömän asettamisesta eri kastiin. Myös keski-ikäisille tulee räätilöidä ammattikoulutusta. Mutta erityisen välttämätöntä se on nuorelle. Korostan, että siinä yhteydessä eri viranomaisten tulee herkällä korvalla kuunnella nuorta. Osa nuorista tarvitsee myös erilaisia tukitoimenpiteitä, ennen kuin heitä voidaan kouluttaa tai työllistää. Viittaa sivistysvaliokunnan lausuntoon, jossa totesimme ”olevan välttämätöntä tulkita soveltuvan koulutus- ja työharjoittelupaikan kriteeriä yksilön lähtökohdista sekä ponnistella sen hyväksi, että nuoret löytävät sellaisen koulutuspaikan, jossa heillä on riittävä motivaatio opiskeluun”.

Arvoisa puhemies! Tulen hyväksymään kolmannessa käsittelyssä työmarkkinatukilain, mutta eräistä periaatteellisista syistä työttömyysturvalain muutosesityksiä on vaikea hyväksyä. On selvää, että silloin, kun leikataan ja etuja karsitaan, joku aina menettää jotakin. Kysymys

kuuluukin: Onko säästöt tehty oikeudenmukaisesti ja juuri tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa kestäväällä tavalla? Näin ei mielestäni ole.

Työttömyysturvauudistuksen mittaluokan kokoisessa asiassa ei yksittäisen kansanedustajan sana kovin paljon paina. Hallituskin kuuntelee helpommin työmarkkinajärjestöjä kuin omia eduskuntaryhmiään. Silti haluan sanoa, että eräisiin kysymyksiin ryhmämme jätti myönteisen merkkinsä. Lyhyellä aikavälillä yli 53-vuotiaiden asema ei sentään kohtuuttomasti heikkene, ja työttömyysturvan enimmäiskeston ei puututa. Koulutusvakuutusajatus toteutuu, ja myös sosiaali- ja terveystieteiden tekemä eräissä yksittäiskysymyksissä tärkeitä parannuksia.

Arvoisa puhemies! Kun säästöjen suuruusluokka on niinkin iso, hallituksen on ollut pakko tehdä ns. rakenteellisia säästöjä, mutta vaihtoehto, joka olisi ollut oikeudenmukaisempi ja jotenkin hyväksyttävämpi, olisi ollut asettaa ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle katto. Nykyisen kaltaisessa kriisitilanteessa ansioturvan ei mielestäni tulisi karttua enää esimerkiksi 13 000 markan kuukausiansion yli menevältä osalta. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut sitä, että ylin ansiosidonnainen päiväraha olisi noin 300 markkaa päivässä, jonka päälle voisi tulla lapsikorotus. Tällä hetkellä yli tämän suuruisen päivärahan saajia on noin 50 000. Päätös merkitsisi myös sitä, että voitaisiin lopettaa puheet ns. ylisuurista päivärahoista. Rahallista säästöä olisi tullut noin 100 miljoonaa markkaa vuodessa.

Toinen, myöskin sosiaalisesti oikeudenmukainen tapa olisi ollut 20 prosentin leikkurin alentaminen 10 prosenttiin. Nykyinen raja on noin 10 600 markkaa kuukaudessa, jota ennen ansiosidonnainen karttuu 42 prosenttia ansiolisän osalta ja ylimenevältä tulon osalta karttuma on 20 prosenttia. Jos tätä alennettaisiin 10 prosenttia, säästö tulisi olemaan noin 320 miljoonaa markkaa.

Esittämäni ajatukset eivät ehkä herätä myönteistä vastakaikua suuripalkkaisia työntekijöitä edustavissa ammattiliitoissa, mutta siinä vaiheessa, kun työttömyysturvauudistus tuli hallituksen valmisteluun, säästöratkaisut olisi voitu tehdä mielestäni enemmän yhteiskuntapoliittisesti painotettuina.

Kansanedustajana joudun jatkuvasti vastaamaan kysymykseen, millä tavalla hyvätuloiset ja/tai suuripalkkaiset ovat osallistuneet laman maksumaksoihin. ”Korkealla verotuksella”, vastaan,

mutta niin ovat kaikki muutkin ja pienituloiset vielä suhteellisesti kovemmalla verotuksella. Esittämälläni säästötavoilla olisi voitu ratkaista lisäksi työttömyysturvavaheikkennysten sosiaalisuutta ja oikeudenmukaisuutta ja parantaa työttömyysturvamuutosten kokonaiskuva.

Kansanedustaja joutuu joskus vastentahtoisestikin korottamaan ääntään ehkä ryhmätovereidenkin mielestä väärällä tavalla. Ajattelen kuitenkin hyvin paljon niin kuin Aamulehden pääkirjoituksen kirjoittaja viime sunnuntaina: ”Ryhmäkuri on sekä filosofinen että käytännöllinen kysymys. Perustuslain mukaan mikään ei sido yksittäistä kansanedustajaa, mutta jokapäiväisessä työssä eduskunta toimii eduskuntaryhmien kautta. Hallituspuolueita ryhmäkuri velvoittaa enemmän kuin opposition kansanedustajia. Onko sitten niin, että vastoin ryhmänsä kantaa äänestävät kansanedustajat eivät itse jaksakaan kantaa reppuaan, vaan panevat sen ryhmätovereittensa selkään”, - - kuten SDP:n ryhmäjohtaja Pertti Paasio happamesti arvosteli?” Lainaan edelleen Aamulehden pääkirjoitusta. Se jatkuu: ”On ja ei ole. Kansanedustajissa on aina sellaisia, jotka äänestävät sen mukaan miten tuuli kääntyy, mutta myös sellaisia, joiden omatunto oikeasti määrittää kannanoton.” Näin siis Aamulehti viime sunnuntaina.

Siihen voi enää lisätä vain sen, että viime kädessä kansalaiset, äänestäjät, arvioivat edustajien tekemän työn, sen merkityksen, sen johdonmukaisuuden, sen motiivitkin. Siinä yksittäinen äänestys, vaikkapa ryhmäpäätöksen vastainen, on sittenkin vain yksi marja monien joukossa. Valtaosa kansalaisista ymmärtää vaikeissa kysymyksissä tehtyjen ryhmäpäätösten merkityksen aivan oikein, mutta osaa arvioida edustajiensa toimintaa vivahteikkaammin ja monipuolisemmin, kuin me aina tässä talossa ymmärrämme kukaan tai haluamme nähdä.

Ed. H u o t a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli mielenkiintoinen puheenvuoro.

Ensinnäkin ed. Gustafsson sanoi, ettei tätä järjestelmää ole suunniteltu nykyisen kaltaiseen työttömyyteen. Ei olekaan. Kymmenen vuotta sitten oli aivan toisenlainen tilanne, mutta näillä leikkauksilla ja muutoksilla ei myöskään ole riittävästi myönteistä vaikutusta, tai ehkä vaikutus on toisen suuntaan, kuin on toivottu, eli olisi pitänyt olla todellinen uudistus.

Nuorten koulutukseen liittyen työmarkkinatuki, jota ilmeisesti seuraavassa kohdassa käsitel-

lään, koskee 11 000:ta nuorta, joista suurella osalla ei ole valmiuksiakaan mennä suoraan ammatilliseen koulutukseen. Sen takia tämä on pakokoulutuspykälä. Suurin osa 20—24-vuotiaista nuorista hakeutuu koulutukseen, mutta niitä, jotka ovat jääneet ulkopuolelle, tällä lailla halutaan potkia koulutukseen.

Kattoajattelu työttömyysturvassa kaatui ilmeisesti vakuutusperusteeseen, niin minulle ainakin on kerrottu, ja siihen, että olisi tullut rahoitusongelma, jos rahoitusta ei olisi kertynyt siltä osalta, kuin palkka ylittää kattosumman. Mutta nyt, niin kuin on tänä päivänä tullut monta kertaa esille, onkin niin, että juuri nämä isotuloiset maksavatkin pienimmät työttömyysvakuutusmaksut. Siinä mielessä vakuutusperuste ei ole riittävä peruste sille, että kattoajatteluun, jota useimmissa EU-maissa on, ei uskallettu lähteä.

Ed. I m m o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin kovasti ansioikas puheenvuoro sisälsi kyllä pikkasen onnettomuuden työttömien näkökulmasta. Hän sanoi, että onärkevää tehdä työttömyysturvaleikkaus näin suuren työttömyyden aikana. Minusta se on hölmöyttä. En tiedä sellaista työtöntä, jolla työttömyyspäivärahasta jää pankkitilille, eli jokainen markka, minkä työtön saa, varmuudella menee kiertoon.

Vastaavana aikana kuitenkin tehdään ylitöitä. Viime vuonna tehtiin ylitöitä niin paljon, että niillä olisi työllistetty 30 000 ihmistä normaali-palkalla. Sen lisäksi oli pörssihtiöitten suuret osinkojaot. Muun muassa kymmenessä suurimmassa on jaettu 4 miljardia markkaa.

Mitä tulee päivärahan kattoasiaan, mielestäni siinä on kattoa kovasti, että jokaisessa työttömyysjaksossa päiväraha määritellään uudelleen, ja se on 20 prosentin lasku. Eli kyllä se katto siitä pikkuhiljaa tulee.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Gustafssonin puheen jälkeen kyllä sosialidemokraattien tapa tehdä politiikkaa tulee erittäin kyseenalaiseksi. Tämän lain on esittänyt ministeri Mönkäre. Sitä on painostanut pääministeri Lipponen. Työministeri Jaakonsaari on ollut vahvasti mukana ja yleislakolla uhanneet ja julkisesti jäsenkirjaa pitävät sosialidemokraattiset ay-johtajat Ihalainen ja Swanljung. Lakiesityksen on lähettänyt tänne sosialidemokraateista valittu presidentti, ja siitä huolimatta teillä on ryhmäkuriongelma. Miten te oi-

kein teette politiikkaa? Minusta tämä on epäloogista.

Toinen kysymys, johon ed. Gustafsson puuttui, oli tämä, miten suurituloiset osallistuvat lammalkoihin. Se on teidän päätettävissänne. Miten te olette tehneet? Olette helpottaneet suurituloisten verotusta ja tällä tavalla leikkaatte pienituloisimmilta. Minusta se on selvä vastaus.

Sitten on tämä ansioturvan katto, eläkekatto tai -kertymän leikkaaminen ylemmiltä osilta. Kuinkahan paljon se olisi auttanut? Teillä olisi ollut täydet valtuudet se toteuttaa. Keskusta teki aikoinaan työeläkkeisiin vastaavan suuruisen pienen leikkauksen ja sai vastaansa koko eduskunnan ja ay-liikkeen. Minusta tässäkin teillä ei ole kovin paljon johdonmukaisuutta.

Ed. Huotari otti jo esille sen, mistä ed. Gustafsson aloitti, työmarkkinatuen poistamisen alle 25-vuotialta. Kyllä tämä tarkoittaa koulutuspakkoa. Miksi sitä samaa — koulutusvelvollisuutta, työssäolovelvollisuutta — ei uloteta muihin työttömiin, jos kerran tämä kerran on näin hyvä? (Min. Jaakonsaari: Maksaa liikaa!) Kysymys siitä, käytetäänkö keppiä vai porkkanaa, on periaatteessakin iso. Tämä ei toimi samalla tavalla kuin alle 20-vuotialta poistettu työmarkkinatuki, ei tule toimimaan. Me tulemme näkemään ja on hyvä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Kaksi minuuttia, ed. Kempainen!

Ed. Viitanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson kovasti piti arvossa ammatillista koulutusta. Tässä asiassa olen hänen kanssaan hyvin paljon samaa mieltä, mutta sen lisäksi on paljon muita seikkoja, mitä pitää näinä aikoina korostaa, muun muassa työpajat ja oppisopimuskoulutus.

Haluaisinkin ed. Gustafssonille kertoa, että juuri näinä hetkinä luovutettiin ministeri Jaakonsaarelle Nuoret työmarkkinoilla -projektin lopputyö, jossa nimenomaan kehoitettiin hallitusta panostamaan näihin asioihin sekä nuorten ohjaustoimintaan.

Koska kuitenkin ilmeisesti ihan vapaaehtoisuudenkin perusteella hallitus on halukas tekemään tämän tyyppisiä toimenpiteitä, näen, että näiden rinnalle ei ole mitään syytä sen lisäksi tehdä tällaista pakkokoulutusjärjestelmää, jossa nuoret suorastaan pakotetaan ottamaan koulutuspaikka vastaan. Eli siis toimet toimivat myös ilman työmarkkinatuen ikärajan nostoa 25 vuoteen.

Siitä olen ed. Gustafssonin kanssa kyllä samaa mieltä, että tietenkin oikeudenmukaisempi leikkaus varmasti olisi saatu aikaan, jos esimerkiksi ylisuurille ansiosidonnaisille korvauksille olisi saatu katto. Sillä olisi esimerkiksi voitu saada aikaan se, että työmarkkinatukea ei olisi tarvinnut leikata niin paljon.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sanoisin sillä tavalla ed. Kempaiselle ja ed. Huotarillekin, että kyllä minä näen nuorelle olevan erittäin tärkeää sen, että hänellä on koulutusmahdollisuus. Minusta tässä nyt mennään poliittiseen liturgiaan puhumalla koulutuspakosta, kun me omissa kannanotoissamme, mietinnöissämme, olemme korostaneet sitä, että pitää tehdä koulutus suunnitelma ja koulutus päätös yhdessä nuoren kanssa. Minä pidän tätä tärkeänä.

Toinen asia on se, että on nuoria, jotka kaipaavat tukitoimenpiteitä joko työpajojen yhteydessä, oppisopimuskoulutuksena tai muuten. Ymmärrän sen. Kaikkia ei varmaankaan ammattitaitoinen työvoimatoimiston virkailija tule laittamaan koulutukseen, jos nähdään, ettei se jollekulle kerta kaikkiaan sovi.

Ed. Immonen toisaalta kehui puheenvuoroani, totesi, että siinä on yksi onnettomuus. Sanatarkasti totesin sen, että ymmärrän, että kun maassa on puoli miljoonaa työtöntä, emme voi pitää koskemattomana työttömyysturvajärjestelmää. Mutta hain siihen säästöjä omasta mielestäni oikeudenmukaisemmista lähtökohdista. Tässä on minusta perusnäkemys ero suhteessa tähän hallituksen esitykseen, jota olisin halunnut muuttaa esittämilläni tavoilla.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Minä taannoisessa puheenvuorossani kieltäydyin olemasta populistista. Mutta sen sijaan tunnustan, että en oikein kaikkia asioita aina ymmärrä. Tällä hetkellä taas tökkii aika pahasti. Mutta kun katselee asiantuntevia kansanedustajia, täältä varmasti saa vastauksen, kun sopivalla tavalla esittää kysymyksen. Se oikeastaan liittyy tähän, että täällä keskusta on ehdottanut työttömyysturvalain uudistuksen hylkäämistä.

Meillähän on Suomessa kolmikantajärjestelmä, sen jokainen tietää. Siinä yksi osa hoitaa työnantajien puolta, yksi osa työntekijöiden — myös työttömien työntekijöiden — ja sitten on monenlaisine koukeroineen valtiolta, jota mekin täällä salissa edustamme. Hallitus teki hallitusohjelmaansa päätöksen siitä, että työttömyys-

turvaa uudistetaan, ja työttömyysturvan uudistuksella oli tarkoitus myös säästää valtion menoja. Se oli aivan selkeä asia. Sen me jokainen hyvin tiedämme.

Kun asioista neuvoteltiin, kävi ilmi, että oli tullut jonkinlainen väärinkäsitys työntekijä- ja työnantajajärjestöjen ja toisaalta hallituksen välillä ja jouduttiin siihen konfliktiin, mikä taannoin oli. Onko siitä nyt kuukausi vai kaksi kuukautta, kun työntekijäjärjestöt ilmoittivat, että jos heidän ehdotuksiaan työttömyysturvan uudistuksista ei hyväksytä, Suomeen tulee yleislakko. Se oli kova sana. Siinä työntekijäjärjestöt käyttivät kaikkein kovinta valtaoikeutta, mikä niillä on.

Sittemmin neuvotteluissa käsitykseni mukaan ainakin työntekijäpuoli ja hallitus pääsivät sopimukseen siitä, tosin hampaat kirskuen ja vähän remmit käryten, miten työttömyysturvaa uudistetaan ja miten toteutetaan säästöt, jotka oli tarkoitus toteuttaa. Siihen aikaan mieleeni tuli se, että tämä oli onnistunut ratkaisu. Nimittäin Esa Swanljung, joka on STTK:n miehiä, julkaisi 16 tai 18 kohdan ohjelman, jonka keskustan eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja Vanhanen toiselta puhujakorokkeelta aikanaan esitteli ja jossa Swanljung kovasti kehui ratkaisua. Siinä tuli kristallinkirkkaasti 16—18 kohdan voitot esimerkiksi STTK:lle, niin hyvä se oli. Minä en tiedä, onko SAK julkaissut vastaavaa voittoseremoniaansa, kuinka paljon sille tuli hyötyä näistä neuvotteluista.

Minulle jäi kuitenkin se käsitys, että tästä oli sovittu työntekijöitä ja työttömiä työntekijöitä edustavien järjestöjen ja toisaalta hallituksen välillä. Myös työnantajapuoli oli siinä, mutta tässä nyt kannattaa lähinnä puhua akselista työttömät — eduskunta, jota asiaa täällä nyt käsittelemme työttömyysturvauudistuksen yhteydessä.

Olen hämmentynyt siitä, että meidän pitäisi hylätä sopimus, minkä työntekijäjärjestöt ovat tehneet työttömien työntekijöiden puolesta. Onko ymmärrettävää niin, ettei työttömillä ihmisillä ole enää edunvalvojaa Suomessa eli toisin sanoen työntekijäjärjestöt SAK ja STTK eivät nauti sillä puolella luottamusta ja eduskunnan pitäisi nyt hylkäämällä yhteisesti neuvoteltu työttömyysturvalaki astua tietyllä tavalla vale-SAK:n tai vale-STTK:n asemaan taistelemaan työttömien ihmisten puolesta? Asia on tietysti ihan hyvä, ja näinhän meidän kuuluukin tietysti tehdä yhteiskunnan parhaaksi, myös työttömien ihmisten hyväksi. Jos huomaamme, että ammattiyhdistysliike sortaa työttömiä ihmisiä, silloin

me kansanedustajat täällä tartumme asiaan ja palautamme oikeudenmukaisuuden paikalle, ja sitä kai keskustan tekemä ehdotus nyt sitten edellyttää.

Minä olen mietiskellyt tätä asiaa pitkään tältä pohjalta, mistä nyt on kiinni. Työntekijäjärjestöt ja hallitus ovat sopineet asioista, mutta täällä väännetään asiaa nurin. Me astumme tavallaan STTK:n ja SAK:n saappaisiin ja alamme taistella työttömän ihmisen puolesta. Näin tietysti täytyy ollakin, en minä sitä väitäkään. Tämä vain ihmetyttää, siis minä en, ed. Huotari, ymmärrä. On rehellistä, kun sen sanoo, varmasti te muut ymmärrätte tämän asian. Siitä huolimatta, rouva puhemies, näen, että kansanedustajan ja kansanedustuslaitoksen ja nimenomaan keskustan perinteisten alkiolaisten ajatusten pohjalta pitää puolustaa työttömää ihmistä ja hänen etujaan. Näin ollen, vaikka en kaikkea ymmärräkään, niin olen tullut sille kannalle, että tämä laki täytyy sitten hylätä, yrittää uusi laki saada aikanaan aikaiseksi, ja jollei lakia saada hylättyä, liittää siihen ainakin ponsiehdotukset, mitä ed. Huuhntanen on ehdottanut.

Toisin sanoen, rouva puhemies, tämän pitkän vuodatuksen, melkein kuusi minuuttia, päätteesi minä kannatan ed. Huuhtasen tekemää hylkäysesitystä ja myös hänen tekemiään kahta perustelulausumaehdotusta.

Ed. Johannes Koskinen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi toi hyvin esiin ristiriitaisuuden, joka keskustan kannatoista löytyy. Ainoastaan oppositiossa he ovat työttömän asialla ja unohtavat esityksensä, jotka hallituksessa ollessaan ovat tehneet työttömyysturvan paljon pahemmasta purkamisesta ja heikentämisestä kuin se, mitä näiden neuvottelujen jälkeen hallituksen esitys muokattuna nyt käsittelyssä merkitsee. Jos katsotaan, kenellä olisi oikeutta äänestää tätä vastaan paremmin kuin keskustalla, niin kyllä kai tietysti ammattiyhdistysliikkeen ja työttömien omat näkemykset ovat johdonmukaisemmin olleet työttömyysturvan heikentämistä vastaan.

Niin kuin tämä prosessi osoitti, ammattiyhdistysliikkeessäkin myönnetään, että valtiontalouden ongelmat täytyy voittaa ja löytää edes siedettävät, jollei hyvät, ratkaisut, joilla sekä työttömyysturvan rahoitus että säilyttäminen riittävällä tasolla niille, joille se eniten tarpeen on, pystytään hoitamaan. Tässä tilanteessa suurinta vastuullisuutta myös ammattiyhdistysliikettä lähellä olevilta osoittaa se, että siedettävä ratkaisu,

jonka taakse, tosin vastahankaisesti, on keskeiset ay-järjestöt saatu, on tässä salissa hyväksytty.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi jotenkin väritti omituisesti tämän keskustan kannan, miten alkiolaisten periaatteiden mukaan he ovat aina puolustamassa köyhimpiä ihmisiä. En tiedä, mitä se alkiolaisuus mahtaa olla, mutta aina — muistan hyvin menneet vuodet ja nytkin tässä salissa monet puheenvuorot — keskusta on hyökännyt ansiosidonnaista sosiaaliturvaa vastaan, johon myös työttömyysturva liittyy. Se näkyi niin monissa paikoissa, että on turha muuta väittää. Se näkyi toimenpiteinä edellisellä hallituskaudella. Sitäkään on turha kenenkään väittää vastaan. (Ed. Elo: Kyllä!)

Kun ed. Aittoniemi totesi, että päästiin sopimukseen, siinähan tapahtui sillä tavalla, että ay-liike tavallaan ajettiin nurkkaan, runtattiin nurkkaan. Siellä tunnettiin kuitenkin sen verran vastuullisuutta, että yleisen yhteiskuntaedun nimissä ay-liike katsoi, että on viisaampi kuitenkin tehdä näinpäin, koska muu olisi tiennyt hyvin isoja menetyksiä. Niin kuin muistan hyvin, sieltäkin riveistä lähti valtioneuvoston kyselytunnille kysymys, jossa kannettiin huolta siitä, miten nyt toimia, kun tästä oli tehty sellainen ähäkuttijuttu sanoen, että olettekin umpikujassa. Ay-liike kuitenkin kantoi vastuunsa sillä tavalla, että katsoi, että viisaampi väistyy. Kyllähän viime kädessä me kansanedustajat joudumme tekemään sen ratkaisun, ketkä ovat työttömien puolella ihan aidosti eivätkä missään populistisessä mielessä, niin kuin keskustan riveistä on monesti tullut tänäkin päivänä ilmi.

Ed. M. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tiedusteli, kuka puolustaa työttömiä. Minä vain haluan muistuttaa keskustan aikaisemmasta politiikasta.

1.1.94 perustettiin työmarkkinatukijärjestelmä. Se on erittäin tarveharkintainen. Se on enemmän tarveharkintainen kuin peruspäiväraha. Sitä kautta kun työmarkkinatukijärjestelmä tuli voimaan, vuonna 91 työttömistä 30 prosenttia tarvitsi toimeentulotukea, mutta jo vuonna 92 työttömistä 41 prosenttia tarvitsi myös toimeentulotukea ja vuonna 94 työttömistä 53 prosenttia haki myös toimeentulotukea. Tämä selvästi kertoo siitä, että työmarkkinatukijärjestelmä on erittäin epäonnistunut. Se jaksaa pikkuisen markkoja työttömille, mutta toi-

saalta ne ihmiset tarvitsevat muita yhteiskunnan subventioita. Tämä on sellainen järjestelmä, joka mielestäni kaiken kaikkiaan pitäisi romuttaa.

Ainut työttömän kannalta kestävä järjestelmä on ansiosidonnainen työttömyysturva, joka pitää työttömän ihmisen itsenäisenä. Tutkijat ovat myös osoittaneet tutkimuksissaan, että köyhyys korreloituu eniten työttömiin. Suurin köyhyys on varsinkin niiden työttömien joukossa, jotka eivät ole ansiosidonnaisella työttömyysturvajärjestelmällä. Minusta on hyvä, jos keskustusta tukemassa tällä kertaa ansiosidonnaista työttömyysturvajärjestelmää ja hylkäämässä lainsäädäntöä, joka sitä heikentää. Se tietty on ihan hyvä asia, mutta aika kaksinaamaista politiikkaa keskustusta on harrastanut.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa istumme rinnakkain ja voisimme antaa tukiopeusta toinen toisillemme. Kun hän ihmetteli, että periaatteessa tämän työttömyysturvalain takana olisivat kaikki kolme osapuolta, tämä ei pidä paikkaansa ainakaan valiokunnassa annettujen asiantuntijalausuntojen valossa.

Palkansaajajärjestöt eivät voineet hyväksyä leikkauksia. Työnantajajärjestö olisi mennyt vielä pidemmälle. Siinä mielessä tällaista konsensusta ei ollut olemassa. Aivan niin kuin pääministeri Lipponen sanoi, tämä on hallituksen esitys, johon eduskunnan tulee ottaa kantaa. Myös siellä vasemmalla olette ottamassa tähän kantaa.

Sosialidemokraateille J. ja M. Koskinen ja Lahtela sanoisin, että te unohdatte selvästi, että Suomessa työttömyys on sillä tavoin kaksijakoinen asia, että meillä on noin puolet työttömistä ansiosidonnaisella turvalla ja noin puolet työmarkkinatuella tai peruspäivärahalla. Meidän eromme on siinä, että kun te saatte työttömän perusturvan piiriin, teitähän ei kovin paljon kiinnosta. Te olette tehneet sillä puolella tähän mennessä erittäin kovia leikkauksia, joita ei toteuteta ansiosidonnaisen turvan puolella. Viittaan lapsikorotusasiaan. Me taas olemme joutuneet juuri tämän kaikkein heikoimmassa asemassa olevan työttömän työttömyysturvan puolustajiksi. Me olemme tehneet sitä tietysti alkiolaisen ajatuksen mukaisesti. On oltu todella köyhän asialla.

Mitä tulee ed. M. Koskisen arvioon siitä, että työmarkkinatuki olisi huono, mitä olisi sen tilalla sitten? Olisiko teidän mallinne se, että kun pудо-

taan ansiosidonnaiselta, jäädään toimeentulotuen varaan?

Ed. **H u o t a r i** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen ajatuksenkulku on todella hyvän kokeneen politiikon ajatuksenkulkua. Peliähän tämä on aivan selvästi, ja sen varsin hyvin osoititte. Sen on myös keskustapuolue täällä osoittanut tämän asian yhteydessä, eli oppositiossa se voi vastustaa kaikkia asioita, niitäkin mitä hallituksessa on itse esittänyt kommissan mukaan.

Se on aika hyvä kysymys, kuka puolustaa työttömiä oikeasti. Se on todella hyvä kysymys.

Kolmikannasta sanoisin sen verran, että kolmikantahan kaatui siihen, että työnantajat vaativat suurempia leikkauksia kuin budjettineuvotteluissa ja tuposopimuksen yhteydessä oli sovittu. Sen takia kolmikantavalmistelua ei tapahtunut. Erillisiä neuvotteluja ehkä käytiin myöhemmin ja kysyttiin hyväksymistä, mutta varsinaista kolmikantasopimusta tästä asiasta ei tällä kertaa syntynyt. Siksi ei voi sanoa, että työntekijäjärjestöt olisivat sopineet tästä asiasta. He pakon edessä joutuivat tekemään laihan kompromissin niin kuin monet muutkin meistä.

Ed. **A i t t o n i e m i** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen oikeastaan edustajien M. Koskinen, Lahtela ja Huotari vastaan pohjalta, mitä tietysti kollegani ed. HUUHTANEN on asiantuntemuksellaan tukenut, päässyt aika pitkälle neuvottomuuden tilasta ja tullut siihen käsitykseen, että sateenkaarihallitus neuvotteluissa runttasi ja runnoi työmarkkinajärjestöt SAK:n, STTK:n ja muut sillä tavalla, että ne joutuivat luopumaan työttömien työnhakijoiden oikeuksien ajamisesta. Näin ollen se näkyy silloin selkeästi. Ed. Gustafsson ja monet muut, jotka ovat työläiselämää lähellä olevia ihmisiä, tuntevat varsin suurta vaikeutta äänestää hallituksen esityksen puolesta. Minä ymmärrän tämän, koska he ovat asettuneet maahan runtattujen työttömien työnhakijoiden puolelle, niiden jotka hallitus on yhdessä SAK:n ja muiden kanssa runttanut maahan.

Näin ollen olen hirmuisen tyytyväinen siitä, rouva puhemies, että tulini kannattaneeksi ed. HUUHTANEN tekemää ehdotusta. Näin ollen ollaan oikealla asialla ja näin ollen täällä voivat silloin sateenkaarihallituksen kansanedustajat suurin joukoin tulla nyt työttömiä työnhakijaa puolustamaan, jonka SAK ym. ovat hallituksen runttauksen johdosta hylänneet. (Ed. Rinne: Kepu pettä

aina!) Vastuuta on tulla meidän mukaamme työttömiä työnhakijaa puolustamaan kaatamalla tämä laki. Eikö ole todella näin? Ei voi paljon vastaan sanoa.

Ed. **V. K o s k i**: Arvoisa rouva puhemies! Presidentti Koivisto kirjoitti aikanaan kirjan Väärää politiikkaa, jossa hän totesi, että politiikka on aina väärää. Kun tänä päivänä olen seurannut keskustelua tässä salissa, voin tietysti tulla hyvin pitkälti samoihin johtopäätöksiin. Samanaikaisesti täytyy muistaa, kenen kannalta se kulloinkin on väärää. Tässä varmasti jokainen on omalta osaltaan oikeassa ja omalta osaltaan väärässä.

Totean kuitenkin, että työttömyysturvalain muutokseen liittyy monia ongelmia, niin kuin työttömyyteenkin, monia seurannaisvaikutuksia. Jotkut niistä ovat myönteisiä, jotkut kielteisiä.

Kun asiasta tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä sovittiin, naulattiin periaate puuttua työttömyysturvaan yhtenä valtion monista säästötoimenpiteistä lopullisesti kiinni. Tästä on mielestäni tänä päivänä kysymys, jos sopimusyhteiskunnan pelisääntöjä noudatetaan. Eri asia on, että voimme tehdä erilaisia arvioita siitä, mistä myöhemmät vaiheet ovat johtuneet. Mielestäni on syytä siltä osin, mihin täällä ed. Huotari vastauspuheenvuorossaan on viitannut, osoittaa Eteläranta 10:n ja ehkä kokoomuksenkin suuntaan siinä, että ns. kolmikanta ei päässyt toteutumaan, joka oli työmarkkinaosapuolten aikomuksena.

Asian valmistelu on sen jälkeen edennyt. Siihen on liittynyt monia vaiheita aina ay-liikkeen asettamaa yleislakkouhkaa myöten. Ay-liikkeen piirissä kasvaneena ja sieltä vaikutteeni saaneena voin olla ylpeä siitä, että tänä päivänä suomalaisen ay-liikkeen vaikutus yhteiskuntapolitiikassa edelleen näkyy. Se sisältö on kirjoitettu myös osaltaan tähän työttömyysturvauudistukseen. Ay-liikkeen jäsenistö voi luottaa omaan edunvalvontajärjestelmäänsä. Vaikeuksien jälkeen uudistus on saanut nykyisen muotonsa. Näyttää myös siltä, että eduskunta tulee sen tässä muodossa hyväksymään.

Taustastani ja ehkä myös muista syistä joutuin olin valmistautunut aikamani äänestämään työttömyysturvaesitystä vastaan. Haluan rehellisesti todeta, että en myöskään uskonut aikaisempiin lyhyisiin kokemuksiini verraten, että lakiuudistus saa uutta sisältöä sen jälkeen, kun hallituksen esitys tuli esiteltyä ja julki. Haluan myös

todeta, ettei tule väärinkäsitystä, että toki olen esityksen sisällöstä monessa kohdin eri mieltä ja arvostelulle pitää olla sijaa.

Voin myös rehellisesti todeta, että niistä alkuasetelmista kantani on kuitenkin muuttunut. Uskooni mahdollisuuteen vaikuttaa myös hallituksen esityksen sisältöön tässä talossa on vahvistunut, mikä on yksi peruste myönteiselle suhtautumiselleni. Olen kiitollinen niistä lisäyksistä ja uudistuksista, joita muun muassa valiokuntatyön aikana työttömyysturvauudistuksen sisältöön on saatu. Haluan jälleen korostaa, että parempaan olisi ollut tietysti tarvetta. Näen kuitenkin monipuoluehallituksen yhteydessä sovitamattomia ristiriitoja, jotka ovat ilmeisesti estäneet asian jalostumisen sellaiselle asteelle, jota ehkä itse olisin enemmän odottanut. Toinen syy, että esityksen voin hyväksyä, on ay-liikkeen eri tahojen hyväksyntä tälle sopimukselle.

Haluan kuitenkin todeta, että esitykseen jää edelleenkin monia työttömille ongelmia tuottavia kohtia, kipeitäkin, kuten lain 13 ja 16 §:n käytäntöön soveltaminen. On myös muita kohtia, joita tässä en erityisemmin halua ryhtyä luetelemaan.

Se, että hallituksen esitys ei sisällä suunniteltuja puuttumisia työttömyysturvan kestoan, on nostettava torjuntavoitoksi, yhdeksi keskeisimmistä asioista, edellyttäen, että linja tältä osin myös jatkoksa pitää.

Arvoisa puhemies! Lain käsittelyn jälkeen työttömien aseman parantaminen on keskeinen tehtävä. Hallituksen onkin paneuduttava kaikella tarmollaan ja riittävällä vakavuudella tähän asiaan. Työtä työttömille on parasta lääketä. Sitä he odottavat. Se on myös itselleni kaiken muun toiminnan edelle asetettava tavoite.

Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen nousee tässä ajankohdassa ja tilanteessa kansalaiskeskusteluissa usein esille. Siihen on myös erityisiä oikeuksia ja oikeutensa. On saatettava nekin piirit, jotka ovat jääneet niin sanotuiksi vapaamatkustajiksi valtakunnan talouden tervehdyttämiseksi, kantamaan vastuunsa yhtä hyvin kuin nekin, jotka taloudellisin väärinkäytöksin murentavat yhteiskunnan moraalit.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Valto Kosken puheenvuoro oli minusta erinomainen ja erityisesti siinä se, että hänkin otti huomioon sen, että todellista työttömyysturvaa on vain työ. Kyllä meidän pitäisi eduskunnassa nähdä sen yli, että tätä pelkkää

järjestelmää ja sen yksityiskohtia muuttamalla me emme voi tätä ongelmaa ratkaista, ei valtiontalouden näkökulmasta, ei työn kannustavuuden näkökulmasta eikä myöskään työttömien näkökulmasta, koska todellakin säästöpolitiikalla monen työttömän korvaukset ovat niin pienet, että ilman harmaan talouden tuloja tai toimeentulotukea, usein molempia, ei voi tulla enää toimeen. Kyllä meidän pitäisi ruveta todella toimimaan työttömien puolesta eikä tämän epäonnistuneen työttömyysturvajärjestelmän puolesta. Toivottavasti ed. V. Koskikin on siinä mukana.

Ed. J o e n p a l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluaisin ed. V. Kosken puheenvuoron johdosta todeta, että kyseessä on laaja kokonaispaketti, jonka hallitus on tehnyt.

Siinä oli ensimmäinen osa sitä, että saatiin markkinoiden luottamus palautettua hallituspolitiikkaan, minkä seurauksena korot laskivat nopeasti ja ovat laskeneet edelleen. Tämä on merkittävä osa työllisyysohjelmaa. Tähän pakettiin on liittynyt leikkauksia yli 20 miljardin edestä. Leikkauksia on tehty joka suuntaan, ja jokainen on ollut varmasti yhtä inhottava kuin tämä työttömyysturvankin leikkaus päätöksentekovaiheessa. Siihen liittyy kolmantena osatekijänä laaja työllisyysohjelma, jonka vaikutus osaltaan jo näkyy. Peruskorjausrakentaminen on vilkastumassa, ja perinteisesti niin peruskorjausrakentaja kuin rakentaja yleensäkin työllistää yhden tai kaksi oheisammateissa, joten tämä paketti kokonaisuutena on puremassa ja tekemässä sen, mitä siltä halutaan, eli kohentamassa työllisyyttä ja sitä kautta pienentämässä työttömyysmenoja.

Ammattiyhdistysliikettä on arvosteltu siitä, että se suostui tässä asiassa yhteen osaseen. Täytyy muistaa, että ammattiyhdistysliikkeessä tiedetään hyvin, että kolmikantaiseen neuvotteluun kuuluu muitakin asioita. On työsopimuslaki, joka on parhaillaan komiteassa ja joka pitää saada jossakin muodossa tähän saliin. Työaikalaki tuli ja meni tästä talosta läpi, ja on eräitä muitakin asioita. Tässä suhteessa ammattiyhdistysliikkeen oli ja on syytä pitää kolmikantaisuus hengissä, koska se on paras keino saada sellaisia tuloksia aikaan, jotka ovat hyväksyttävissä niiden 2 miljoonan ihmisen joukossa, joita ammattiyhdistysliike edustaa näissä neuvotteluissa.

Ed. Johannes K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Kosken ajatukset ovat varmaan tuttuja jokseenkin kaikille vasemmiston kansanedustajille. Samaan tapaan

on joutunut miettimään ja rakentelemaan sitä linjaa, miten parhaiten työttömien asiaa tässä tilanteessa ajaisi. Jos tässä tilanteessa, kun nämä sietämisneuvottelut on käyty ammattiyhdistysliikkeen ja valtiovallan välillä, lähdetään ikään kuin lipeämään rivistä, siinä tulee selkään puukottamisen tuntua ay-liikkeen tovereita kohtaan.

Olin itse ay-lakimisaikoinani ikävimmissä tilanteissa silloin, kun on esimerkiksi lakkotilanne selvitetty ja päästy sopimukseen ja sitten löytyy omista joukoista selkään puukottajia, jotka lähtevät kauhealla voimalla arvostelemaan omia neuvottelijoita ja niitä, jotka ovat sen vaikean ratkaisun joutuneet tekemään. Toivoisin, että tässä tilanteessa näitä lipeäjiä ei liiemmin löytyisi, vaan yhdessä lähdetään jatkamaan tätä työtä, jota nyt on tehty ja koetettu saada parempaa ja parempaa kompromissia aikaan. Edelleen lähdetään jatkossa entistä voimakkaammin ajamaan niin työllisyystilanteen parantamista kuin työttömyysturvan kattavuuden säilyttämistä.

Muistutan myös siitä, että syksyllä joudutaan ratkaisemaan vielä ehkä ilkein näistä esityksistä, indeksien jäädytys, ja siihen joudutaan varmasti puuttumaan eduskuntakäsittelyssä.

Ed. Lindroos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin omalta kohdaltani annan tunnustusta ed. V. Kosken puheenvuorolle erityisesti, kun tiedän, että kyllä on tuskaa ja kipua ollut myös hänen ajatuksissaan, kun hän on näitä asioita pohtinut.

Eräaseen asiaan haluaisin kuitenkin kiinnittää ainakin omasta puolestani hänen puheessaan erityistä huomiota. Ed. V. Koski totesi olevansa erityisen kiitollinen niistä muutoksista, jotka tähän hallituksen esitykseen voitiin tehdä valiokuntatasolla.

Miksei, kyllähän ed. V. Koski siitä voi olla kiitollinen, mutta minä koen tämän henkilökohtaisesti varsin suurena tappiona. Silloin kun tämä hallituksen esitys oli sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän käsittelyssä, ennen ratkaisevaa äänestystä ryhmän sisällä pääministeri Lipponen teki asiasta hallituskysymyksen: Se on näin, taikka muussa tapauksessa marssi presidentin virka-asunnolle alkaa. Ja hänen ajatuksensa totesi myös hyvin selvästi eduskuntaryhmäni puheenjohtaja.

Mielestäni tämän hallituksen optiot, varaukset tällaisiin uhkailuihin ainakin minun kohdaltani on täysin loppuun käyty juuri siksi, että hallituksella on varaa antaa valiokunnalle neu-

votteluissa ”periksi” ja muuttaa alkuperäistä ehdotustaan, jota varaa ei ollut suotu minulle eikä eri tavalla ja hyvinkin kriittisesti asioihin suhtautuville kansanedustajille oman ryhmän sisällä. Minun kohdaltani tämä oli ensimmäinen ja viimeinen kerta, kun näin voidaan menetellä. Ed. V. Koski, teidän ilonne saattaa olla jonkun toisen kärsimys.

Ed. V. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jottei tule väärää todistusta lähimmäisestä, en todennut nimenomaan olevani erityisen tyytyväinen. Totesin vain, että en uskonut, että hallituksen esityksen jälkeen tässä talossa saadaan sellaiset muutokset aikaan, kuin sopimuksessa lopullisessa muodossaan nyt on. (Ed. Lindroos: Pöytäkirjassa lukee, että olette kiitollinen niistä muutoksista!) Tältä osin haluan ed. Lindroosille korjata oman lausumani.

Myös halusin puheenvuorossani korostaa, että tämä työttömyysturvauudistus ei suinkaan vastaa minunkaan kaikkia näkemyksiäni. Totesin vain, että tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa monipuoluejärjestelmässä yhteensovittellaan eturistiriitoja, näyttää siltä, että tätä enempää muutoksia tähän ei ole saatavissa. Halusin myös korostaa sitä, että työttömien asian hoitamiseksi parasta, mitä voidaan tehdä, on järjestää ihmisille työtä. Kaikki ongelmat, mitkä nyt tämänkin lakiesityksen jälkeen edelleen jäävät olemaan, ovat huomattavasti helpompia ihmisten kohdata, jos he saavat työttömyyden sijasta työtä.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Työttömyysturvan heikentäminen johtaa kolmeen kielteiseen seuraamukseen: Ensinnäkin, työttömien asema huononee entisestään. Toiseksi, ostovoima leikkautuu ja siten työttömyyden alentaminen takeltelee kotimarkkinoiden ollessa pahasti jäässä edelleenkin. Kolmanneksi, ay-liikkeen asema heikkenee.

Tässäkin salissa käydään työttömyysturvasta usein aika erikoisia keskusteluja, joista selvästi käy ilmi, ettei ole käsitystä siitä, mikä on suomalainen työttömyysturva ja sen todellinen taso. Annetaan kuva, että suomalainen työttömyysturva on jotakin aivan mahtavan hyvää, suoraan maailman parasta, jopa niin hyvää, ettei enää viitsitä mennä edes töihin. Sellainen käsitys tulee, että se on niin hyvä, että siitä pitää kerta kaikkiaan leikata, että työhaluja tulee. Tällainen kummallinen käsitys on synnytetty ja sillä on vahva ideologinen tausta. Se on se peruste, jolla

hyökätään työttömyysturvaa vastaan ja koetaan ajaa se alas.

Tosiasiat ovat kuitenkin aivan toiset. Työttömyysturva Suomessa ei ole lainkaan hyvä. Meillä on ansiosidonnaisen työttömyysturvan keskimääräinen taso nyt 4 500 markkaa bruttona kuukaudessa. Kun siitä ottaa verot pois, jää keskimäärin 3 500 markkaa käteen. Meillä on ihan muutama harva, jotka saavat esimerkiksi 8 000 markan ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa, mutta heitä on todella ihan minimaalisen vähän, ja näihin huomio sitten kiinnitetään ja leimataan sitä kautta koko työttömyysturvajärjestelmä kohtuuttoman isoja etuja tuottavaksi. Se ei pidä siis lainkaan paikkaansa. Tästä ongelmasta pääsee sillä, että vetää katon vaikka 8 000 markkaan, jotta tämä turha narina loppuu.

Todellinen ongelma on se, että työttömyysturva on matala Suomessa. Se on jopa ansiosidonnaisella puolella matala, keskimäärin 4 500 markkaa kuukaudessa. Työmarkkinatuki oli maaliskuussa keskimäärin 118 markkaa päivältä, ja siitäkin vielä verotetaan, koska sehän on tarveharkintainen.

Nämä edut jakautuvat siten, että ansiosidonnaisella työttömyysturvalla oli maaliskuussa 257 000 ihmistä ja työmarkkinatuella 188 000, eli kaikkein huonoimmalla päivärahalla, 118 markkaa lähtökohdaltaan. Tarveharkinnan seuraamukset olivat jo lähes 200 000 henkeä, ja tämä kaikkein huonoimmassa asemassa olevien porukka lisääntyy koko ajan, sillä sinnehan putoaa koko ajan lisää porukkaa, kun päivät täyttyvät. Kun nyt vielä työssäoloheitoa kiristetään, niin siellä se pääosa porukasta kohta onkin.

Meillä on tehty aika monia köyhyystutkimuksia. Pariin niistä olen perehtynyt, Stakesin tutkimukseen köyhyydestä perusteellisemmin ja nyt ennakkotietoihin Turun yliopiston ja Åbo Akademin köyhyystutkimuksesta. Ne tiedot ovat hälyttäviä. Meille on häpeäksemme syntymässä Suomeen iso köyhien ryhmä.

Turkulaisessa tutkimuksessa tulos on se, että erilaisin lähtökohdin päädytään siihen, että noin 28 prosenttia suomalaisista kuuluu jo köyhien ryhmään. Se on erittäin iso osa suomalaisia. Raja, josta lähdettiin laskemaan, on 4 000 markkaa kuukaudessa, sen alapuolella on jo kohta kolmannes suomalaisista. Minusta tämä on hirvittävän iso ongelma ja huolen aihe, johon nyt pitäisi kerta kaikkiaan ryhtyä kiinnittämään huomiota. Ei tässä ole varaa huonontaa perusturvaa enää yhtään. Ei olisi ollut edes varaa, mutta vielä vähemmän siihen on varaa enää yh-

tään huononnusta tehdä. Siellä on paljon porukkaa, 28 prosenttia lasketaan köyhiin Suomessa yliopistollisessa tutkimuksessa.

Arkkikokemus on ihan samanlainen, mutta täällä ei oikein tahdota uskoa, koska kaikilla ei varmaankaan ole yhteyksiä köyhien ja huonosti pärjäävien porukoihin, kuinka huono tilanne monien osalta on, on ollut jo ja tulee huononemaan koko ajan. Tapahtuu repeämä, osa selviää kyllä hyvin, vieläpä entistä paremmin, mutta sitten tulee tämä kasvava huonosti pärjäävien joukko, ja se on huonon tulevaisuuden varma profetia jakaa kansa tällä tavoin, kuten nyt on käymässä.

Mitä tulee kansainvälisiin vertailuihin, totta kai löytyy maita, joissa työttömyysturva on vielä huonompi kuin meillä. Thatcherin Englannissa enää joka neljäs on yleensä työttömyysturvan piirissä työttömistä, he ovat sosiaalituen varassa. Siihen suuntaan kai Suomeakin nyt väännetään, että on nau'uttava toimeentuloluukulta toimeentuloa. Eikä se ole häävi kokemus, koska se on tavallaan köyhäinapua. Palataan semmoiseen lähes kerjäämistilanteeseen, että pitää ruikuttaa rahaa eikä sitä saa, vaikka sitä välttämättä meinhinsä tarvitsee.

On huonompiakin tasoja kuin meillä, esimerkiksi USA ja Englanti, mutta on selvästi parempiakin. Hallituksen lakiesityksen perusteluista ilmenee, että Ruotsissa korvaustaso on nyt 70 prosenttia palkasta, kun meillä se on noin 45. Eihän tässä voi olla Ruotsin ja Suomen välillä periaatteessa tällaista maksumahdollisuuseroa. Kysymys on vain asenteesta. Meillä ei koskaan päästy Ruotsin tasolle ja nyt meillä leikataan siitä Ruotsin tasosta jo paljon jälkeenjääneestäkin tasosta rajustikin alaspäin. Ruotsi jopa parantaa työttömyysturvaansa. Perssonin hallitus on lähtenyt siitä, että täytyy panna vauhtia kotimarkkinoihin ja parantaa työttömyysturvaa Ruotsissa. Hollannissa on Ruotsin tasoinen työttömyysturva.

Tietenkin voi sanoa, että otetaan malli Englannista ja mennään siihen köyhäinhoitojärjestelmään, mutta kaikki näkevät, mitä siitä on seurannut Englannissa: katumellakoita, väkivaltaa, apatiaa ja valtaisa syrjäytyneisyys, joka meiltä vielä puuttuu, mutta joka tekee tuloaan koko ajan, jos tällä linjalla edetään.

Totesin jo, että minä en usko lainkaan siihen, että työttömyysturvaa heikentämällä parannetaan työllisyystilannetta. Tässä on juuri takana se ajatus, että meillä on liian hyvä työttömyysturva; kun sitä leikataan, tulee työhaluja lisää. Tämähän on mahdoton väite, koska työpaikoista-

han on puute. Onhan tietenkin joku pieni marginaalinen joukko, joka ei ehkä enää pysty työmarkkinoille menemään, mutta se on marginaalinen, se on aivan mitätön porukka tähän valtavaan puolen miljoonan massaan nähden, joka työttömänä on. Tai viime vuonna 800 000 suomalaista koki työttömyyden. Kyllä kaikki menevät töihin, jos työpaikka on, ja mennään jo vaikka minkälaisin ehdoin, kuten hyvin tiedetään. Yksi idea onkin painaa työttömyysturvaa alentamalla tätä hommaa myöskin siihen, että on pakko mennä jo ihan minkälaisin ehdoin tahansa töihin, ja niin jo tapahtuukin käytännössä. Joustoista vain höpötetään edelleenkin, mutta en minä tiedä, miten suomalainen työmarkkinakäytäntö voisi tämän enempää joustaa, kun olen seurannut työehtosopimuksia ja työsopimuksia, ja onko siellä enää mitään sopimuksiakaan, millä töissä käydään.

Joka tapauksessa työttömien ryhmä on niin iso, 800 000 ihmistä koki lyhyemmän tai pitemmän työttömyyden viime vuonna, että kun sieltä leikataan, se on ostovoimasta pois. Silloin se heijastuu siihen, että juuri palvelutarjonnan kysyntä on heikkoa. Näin kierre jatkuu ja jatkuu.

Täällä on taas valettu optimismia työttömyyden osalta, että kyllä se tästä nyt. Minä olen nyt pahan ilman lintuna ja teen ennusteen, että kesäkuun tilasto on paha. Heinäkuussa ollaan kaikki jo otsa rypyssä lomalla, kun katsotaan numeroita, jotka kesäkuulta tulevat. Näin pelkään käyvän. (Vasemmistoliton ryhmästä: Koululaiset tulevat!) — Eihän se miksikään asiaa muuta, että on koululaiset. Se on selitystä, se on luku kuitenkin, joka on kauhea, lähellä puolta miljoonaa. Jotakinhan meidän pitää alkaa tehdä, mutta ei työttömyyden torjuntaa pidä kytkeä työttömyysturvaan. Sitä pitää nyt tehdä oikein urakalla ja meidän kaikkien.

Mutta koko asetelma aikaiseksi, kun muka liian hyvä työttömyysturva aiheuttaa näin paljon työttömiä. Asetelmahan on aivan pääläellään, ja minusta vasemmisto tekee virheen, jos se suostuu tästä lähtökohdasta keskustelemaan. (Min. Jaakonsaari: Ei ole suostunutkaan, itsehän te keskustellette itsenne kanssa!) — Eivät kaikki ole suostuneet, mutta osa suostuu. (Min. Jaakonsaari: Puhutaan aktiivisuudesta!) — Kyllä aktiivisuutta ihmisillä on, kun vain on pienikin näköala, että työpaikka löytyy. Ei se siitä ole kiinni. Minä en usko näihin epäaktiivisuushöpötyksiin. Kyllä töihin mennään, jos töitä löytyy, ja mennään minkälaisiin töihin hyvänsä. Ja niin kuin

totesin, arvoisa ministeri, on joku ryhmä, joka tarvitsee muita toimia jo ihan oman tilanteensa vuoksi, siellä ei enää auta yhtään mikään työllistämistoimi. Se on hyvin pieni ryhmä, mutta sillä koitetaan leimata koko populaatio, joka on näin valtavan iso. 800 000 viime vuonna kävi työttömyyskurimuksen läpi.

Kolmas ongelma, jonka toteaisiin työttömyysturvan heikentämiseen liittyvän, on se, että ay-liikkeen asema heikkenee tässä väkisin. Myös työssäoloehdon pidentäminen kuudesta kuukaudesta kymmeneen kuukauteen jyrää ay-liikkeen perimmäisiä perustoja. Ilmosen ja Kevätsalon tutkimuksesta kävi selvästi ilmi, että aika iso osa ay-liikkeen jäsenistä kuuluu ay-liikkeeseen paremman työttömyysturvan vuoksi, kassan antaman edun vuoksi. Se on tavallaan tosiasia, että se on tietynlainen vakuutuslaitos. Siinä ei ole mitään pahaa. Päinvastoin, sehän pitää ay-liikettä vahvoissa asemissa. Mutta nyt, kun kassalta aletaan pudota, niin seuraushan on se, että jäsenkato saattaa alkaa saman tien ja valutaan jonkin eurooppalaiseen tasoon, joka on keho järjestyttymisen osalta jo nyt monissa, monissa esimerkiksi EU-maissa. Ranskassa palkansaajista kymmenisen prosenttia kuuluu enää ay-liikkeeseen jne.

Emme nyt voi hyväksyä tätä malliksi, että asian annetaan ajautua siihen. Senkin takia kassan jäsenten eduista on kannettava huolta. Se pitää vain todeta, että on tärkeää, että meillä on vahva ay-liike ja osa vahvaa ay-liikettä on hyvä ansiosidonnainen turva, jonka se on taistellut, sitä ei ole saatu.

Ay-liikkeen merkitys kävi ilmi myös lakiesityksen valmistelun yhteydessä. Hallitushan sopi, arvoisat ministerit, että työttömyysturvan kesto lyhennetään. Sehän oli jo hallituksen päätös, te ministerihän sovitte tällaisen. Sitten tuli ay-liike ja ilmoitti, että ei käy. Yleislakolla uhaten saatiin uhka pois, välitön uhka, että se tulee heti lukkoon lyödyksi.

Mutta, nyt tulen loppupäätelmään, me joudumme, arvoisat vasemmiston edustajat — ja toivon mukaan keskustakin pysyy linjassa, jonka se nyt on valinnut, (Ed. Joenpalo: Alkää usko!) eli puolustaa työttömiä — palaamaan tähänkin kysymykseen. Nimittäin tämä hallituksen esitys asiasta annettiin sen jälkeen, kun yleislakkouhka raukesi ns. sopimukseen. Kuitenkin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan edelleenkin, että selvitetään yhä vain ansiosidonnaisen työttömyysturvan alentamista ja keston lyhentämistä porrastamalla. Se on edelleen halli-

tuksen lähtökohtana, ja se tullaan jossain koulutusvakuutusjärjestelmähommassa puliveivamaan niin, että sitten on taas ota tai jätä -tilanne. Tämä pitäisi minusta nopeasti panna poikki, tällainen malli ja ajattelu, että kun jotakin saadaan, niin siitä pitää heti antaa.

Meillä ei ole varaa huonontaa työttömyysturvaa. Meillä on tarve parantaa koulutusjärjestelmää, koulutusta. Siinä olen jyrkästi eri mieltä esimerkiksi semmoisten kansanedustajien ja muiden ihmisten kanssa, jotka sanovat, että ne hän ovat piilotettuja työttömiä, jotka ovat koulutuksessa. On hyvä, että koulutetaan, se on äärettömän tärkeää, mutta ei pidä vaihtaa työttömyysturvan etuja siihen, että vastapainoksi saadaan koulutusta, se ei johda mihinkään. Mieluummin opintotukea ruvetaan parantelemaan ja sitä kautta voi normaalilla tavalla kouluttaa. Mutta ei pidä mennä etuja vaihtamaan. Tämä kytky on nyt selvästi olemassa.

Tähän tilanteeseen on vielä viemässä muuan seikka, ja sekin tilanne on tasan toisin, kuin oikeisto väittää, että työnantajien maksuosuus muka nousi työttömyysturvan kuluista, kun ns. sopimus tehtiin. Päinvastoin, työnantajillehan luvattiin, että kolmeen vuoteen heidän maksuosuuttaan työttömyysturvasta ei muuteta. Sehän on lyöty lukkoon, muuta ei ole lyöty lukkoon. Jos työttömyys ei putoakaan odotetusti eli työttömyysturvakulut ovat isommat kuin on laskettu, jostakin pitää muualta ottaa. Työnantajien osuus on lukossa. Silloin pitää joko valtion ottaa lainaa tai sitten leikata uudestaan. Tämäkin johtaa samaan paineeseen, joka perusteluissa sanotaan, että kestoon ja tasoon puututaan. Minusta vasemmiston pitää herätä nyt. Me olemme myöhästyneet melkein joka ainoassa väännössä leikkaustaistelussa. Jos ei tähän nyt kiinnitetä huomiota, 98 ollaan tilanteessa, että he lyövät pöytään laput, joissa on kesto ja tasokin menetetty.

Lopuksi totean vielä indeksilaista. On se aika hurja lakiesitys, että työttömien osalta lyödään lukkoon se, mikä on työttömyysturvan taso koko tälle vuosituhannele, jos saa käyttää draamaattista kieltä, eli 99:ään saakka. Mistä tietää, mitä tapahtuu? Miten tämä voi esimerkiksi mennä normaalissa lainsäädäntöjärjestyksessä? Minä ainakin olen ällistyksen sormi ihmetyksen -- missä se olikaan, jokin tämmöinen kaunis fraasi. Minä olen ällistynyt. Miten voidaan nyt lyödä lukkoon kolmeksi vuodeksi työttömien toimeentulo, kieltää indeksikorotukset, kun ei kukaan tiedä, mikä on esimerkiksi palkkakehitys? Voihan esimerkiksi inflaatio lähteä liikkeel-

le. Kaikki muut saavat lisää, mutta työttömiltä se kielletään. Miten se voidaan nyt tehdä kolmeksi vuodeksi eteenpäin? Minusta tässä esimerkiksi vasemmiston ja muidenkin pitää olla nyt kyllä ihan oikeasti rehellisiä ja katsoa, voiko tällaista puuhua enää harjoittaa normaalin lainsäädännön puitteissa. Eikö tässä aleta olla jo viemässä etuja sillä tavoin kauas tulevaisuuteen, että pakokohan siihen jotenkin on saada jo vaikeutettua lainsäädäntöjärjestystä? Se on minusta raaka peli, se indeksileikkuri, joka syksyllä tulee tähän saliin.

Eikä se niin ole, että tässä selkään puukoteetaan, niin kuin täällä joku puhui, kun tätä lakia tullaan vastustamaan. Kyllä tässä koetetaan työttömien puolta pitää, ja jonkun on vain alettava. Minä luulen, että vasemmiston tilanne huutaa sitä, että on otettava reippaampi ote yleensä. Mutta jos kaikki vain toteavat, että ei tälle taas voinut mitään ja nyt on solidaarista vain hymistellä, niin tähän jatkuu huonompana ja huonompana. Meidän on pakko se ryhtiliike jossain vaiheessa tehdä, tai työnantajat ja oikeisto vyöryttävät tämän homman ja Suomesta tulee pikku-Amerikka, jossa on rikkaat ja sitten on selviytyvä enemmistö ja syrjäytyneet. Se kehitys on pahalla mallilla. Minä vielä toistan Åbo Akademin ja Turun yliopiston tutkimustuloksen: 28 prosenttia suomalaisista luetaan nyt jo köyhiin. Jääkää miettimään, hyvät toverit ja ystävät, tätä asiaa!

Ed. J o e n p a l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tennilä puheenvuorosaan ryhtyi ennustajaksi, ja nyt minäkin sillä tavalla olen ennustaja, että uskallan sanoa, että vetoomukseni siitä, että keskusta seisoi suora-seikäisesti työttömien puolella, ei toteudu. Välittömästi siinä tilanteessa, kun keskusta on hallitusvastuussa, se unohtaa ne puheet, joita se on tähän asti käyttänyt, ja leikkaa todella rajusti niin tästä kuin muistakin sosiaalietuuksista. Se on nähty ja tullaan näkemään. Uskallan sanoa, että jos SDP ja vasemmistoliitto eivät olisi olleet tässä hallituksessa, tässä salissa käsiteltäisiin valan toisen näköistä työttömyysturvan leikkausta kuin nyt. Sitä ei voi totuudeksi sanoa, mutta se on mitä todennäköisintä.

Siinä yhdyn ed. Tennilän näkemyksiin, että työttömyysturva ei ketään passivoi. Työttömyys on se, joka passivoi. Valtaosa puolesta miljoonasta työttömästä menee välittömästi töihin, kun työpaikka on tarjolla. Ei kukaan tahallaan kotona roiku työtä vailla ja sosiaalisia suhteita vailla,

jos vain työtä on olemassa. Tässä mielessä ed. Tennilän puheet olivat kohdallansa.

Ed. Tennilä on ennenkin esittänyt asioita, jotka ovat sinänsä hyviä, mutta niille ei, ed. Tennilä, löydy tästä salista enemmistöä. Katsokaa meistä vasemmalle. Siellä on sellaista voimaa ja joukkoa, joka tekee kaiken sen, jos on mahdollista, mitä te puheenvuorossanne kuvasitte. Se ennusteista.

Mitä tulee työttömyytilastoihin, mielestäni ne ovat pahoja niin kauan, kuin ne ovat päällä 75 000:n eli sen rajan, joka aikoinaan julistettiin hätätilahallituksen tekemisen rajaksi. Kaikki tämän päällä on ehdottomasti liikaa.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Tennilän muuten pääosin hyvää puheenvuoroa tarkentaa vain yhdellä asialla, joka tuli jo aikaisemmin esille. On todettu, että työmarkkinatuki on tarveharkintainen. Tarkistin vielä ministeri Jaakonsaarelta, että muistan oikein. Ensimmäisten 180 vuorokauden osalta työmarkkinatuki ei ole tarveharkintainen. (Eduskunnasta: Sen jälkeen on!) — Mutta sen jälkeen se on. — Tämä vain tarkennukseksi.

Mutta samassa yhteydessä on syytä erityisesti ed. Joenpalon puheenvuoroa kommentoida siltä osin, että poliittinen vasemmisto ei välitä tippaakaan siitä, että nämä ovat mitä suurimmassa määrin tulonjakoasioita. Teitä ei yhtään säikäytä se, että tutkijat sanovat, että haitari on nyt repeämässä. Meillä ei pelkästään ole vain nämä 28 prosenttia köyhiä, vaan meillä on paljon suurempi joukko jäämässä toimeentulon suhteen hyvin hankalaan asemaan. Samanaikaisesti olette taipumassa kokoomuksen vaatimuksiin suurituloisten verotuksen keventämisestä ja hyväksytte tämän kokonaispolitiikan.

Tässä mielessä minusta, ed. Joenpalo, teidän on turha ruveta arvostelemaan keskustaa. Me olemme tässä suhteessa olleet pidättyväisiä. Olemme nyt nähneet juuri tämän suomalaisten köyhemmän osan aseman tärkeäksi toisin kuin nykyinen hallitus.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä kai se niin on, että suomalaisen politiikkaan on sellainen omituinen piirre tullut, että valtiovarainministeriöllä on aivan liian iso rooli. Olipa hallitus mikä hyvänsä, suurin piirtein valtiovarainministeriön pasmojen mukaan mennään. Tämä on minusta virhe. Pitäisi olla itsellistä ajattelua ja painopisteitten tarkas-

telua poliittisista lähtökohdista eli loppujen lopuksi aatteiden ja ideologioitten lähtökohdista. Virkamiehillä on kova, kyyninen linja. He katselevat vain loppusummia ja ottavat sieltä, mistä helpoin on ottaa. Poliitiikan tehtävä on asettaa tärkeysjärjestyksiä.

Minusta tässä salissa käydään nyt hankalan makuista keskustelua. Minusta todellinen historiallinen kompromissi puolustaa esimerkiksi työttömiä olisi se — kun minä olen sitä mieltä, että keskusta puolustaa hyvin perusturvaa — että siltä osin meidän pitäisi kaikkien olla samassa rintamassa. Toisaalta minä toivon, että te alatte ymmärtää ansiosidonnaisen työttömyysturvan tärkeyden ja merkityksen ja sen, että se ei ole niin iso, kuin yleensä annetaan ymmärtää. Se on kovin matala sekin. Tulisi saada aikaan edes tällainen rintama, joka pysyy tämän perimmäisen tarpeen nyt huolehtimaan. Työmarkkinatuki on kovin matala tietysti. Se on jo liian matala. Sitä on vielä huononnettu lapsikorotuksia heikentämällä. Kuitenkin olisi tarve koota rintama, joka ymmärtää perusturvan tarpeen eikä toisaalta kuitenkaan käsitä väärin, että kaikki ansiosidonnaiset edut ovat nyt hirmu suuria. Isot edut pitää leikata katolla. Se on minun kantani.

Ed. H u o t a r i : Rouva puhemies! On ilahduttavaa nähdä, että kerrankin on eduskunnassa viittomakielen tulkintaa kuuroille ja kuulovammaisille.

Työttömyysturva-asiasta on tässä salissa puhuttu toisen käsittelyn aikana muistaakseni yhdeksän tai kymmenen tuntia ja tänään jo muutama tunti. Olen miettinyt ja ihmetellyt eduskunnan käytäntöä, että samat asiat voidaan puhua monta kertaa, sillä tänään ei ole tullut mielestäni mitään uutta tämän asian käsittelyyn. Siinä mielessä voisimme varmaan itekin arvioida, onko tässä aina järkeä. Tämä asia selvinnee joskus myöhemmin varmasti.

Olen työskennellyt työttömyyskassassa 12 vuotta ja katsonut työttömiä silmästä silmään, myös työttömyyttä ja nähnyt sen seurauksia. Työttömyysturvauudistuksessa minua harmittaa kaikkein eniten se, että aktiivisen työvoimapolitiikan liittäminen uudistukseen jäi toteutumatta eli että siihen ei liitetty mahdollisuutta työskennellä joko työpaikassa tai jossakin muussa yhteiskunnalle sopivassa työssä, vaikka joissakin suunnitelmissa mielestäni jossakin vaiheessa oli tällaisia elementtejä mukana, vaan passiivisuutta yhä edelleen toisaalta tuetaan, vaikka

myös kannustavia elementtejä jonkin verran on tullut mukaan.

Vakuutusperuste ansiosidonnaisessa työttömyyspäivärahasa on mielenkiintoinen käsite. Sitä on käytetty monella eri tavalla. Joskus sitä käytettiin sillä tavalla, että kun esimerkiksi suurien päivärahojen leikkaamista esitettiin, silloin sanottiin, että se ei ole vakuutusperiaatteen mukainen eikä tue vakuutusperiaatetta. Toisaalta kuitenkin, kun valtio maksaa yli 60 prosenttia ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta, voidaan kysyä, onko vakuutusperuste tällä hetkellä niin vahva, ettei siinä pitäisi olla myös sosiaalisuutta mukana. Sen vuoksi mielestäni myös sosiaalinen näkemys pitää ottaa voimakkaammin huomioon kuin pelkässä vakuutusperusteisessa turvassa.

Haluan vielä korostaa seuraavaa, kun toisen käsittelyn jälkeen on tullut hyvin paljon kyselyjä, koskeeko tämä nyt työttöminä olevia, kun on alkanut hiljalleen selvitä, mitä todellisuus sanojen ja esitysten takana on. Useita kertoja on väitetty myös tässä salissa, että uudistus ei koske nyt työttöminä olevia. Haluan korjata vielä kerran, että tuo väite ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi työssäoloehdon pidentäminen koskee kaikkia nyt työttöminä olevia henkilöitä. Jos henkilö ei ole onnistunut saamaan tämän kuun puolella sellaista työsuhdetta, joka kestää kuusi kuukautta, niin jo ensi kuun puolella aloitettu työsuhde, jos henkilöllä ei ole ollut kahta kuukautta työsuhdetta aikaisemmin, menee uuden lain mukaisesti ja silloin vuodenvaihteen jälkeen pitää olla kymmenen kuukautta työssäoloehto. Siinä onneksi pystytään ottamaan 1.3.1996 lähtien suoritettut työsuhdet huomioon. Jos työsuhde päättyy 1.1.1997 jälkeen, uusi pidennetty työssäoloehto koskee näitä henkilöitä.

Myös yli 55-vuotiaiden kohdalla on yritetty etsiä siirtymäsäännöksiä, jotta pystyttäisiin sanomaan, että tämä ei koske nyt työttöminä olevia, mutta alle 53-vuotiaat työttöminä olevat joutuvat tämän leikkauksen kohteeksi. Ei ole reilua työttömiä kohtaan, että sanotaan, että tämä ei koske nyt työttöminä olevia. Työssäoloehdon pidennys ja yli 55-vuotiaiden lisäpäiväleikkaus ovatkin pahimmat muutokset leikkauspaketissa.

Tässä on myös paljon myönteisiä puolia, omavastuu-aikaan liittyviä. Soviteltu päiväraha on ollut tällä hetkellä erittäin ongelmallinen ja aiheuttanut harmaan työvoiman käyttöä ja tuonut monenlaisia ongelmia. Toivottavasti tämä ratkaisu poistaa joitakin ongelmia. Se saattaa myös tuoda uusia. Meidän on tarkasti sitä seurattava, niin kuin valiokunta esitti. On myös muistettava,

että lapsikorotuksiin ei koskettu eikä kestoön ja tasoon puututtu. Toivon, että hallitus myös kunnioittaa työmarkkinajärjestöjen kanssa tehtyä sopimusta, jolla yleislakko estettiin. Siinä nimenomaan mainitaan, että tasoon ja kestoön ei puututa. Siksi en vastusta koko pakettia tässä äänestyksessä. Viime viikolla äänestimme yksityiskohdista eikä niihin tullut muutoksia.

Sitten muutamia kommentteja. Ed. Lindroosin logiikkaa en oikein ymmärtänyt. Mielestäni, jos asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunta yksimielisesti tulee siihen tulokseen, että muutoksia tarvitaan ja että olemme tekemässä väärän ratkaisun, totta kai muutokset pitää tehdä ja niistä saa mielestäni olla myös kiitollinen, vaikka ryhmä ei olisikaan hyväksynyt koko ratkaisua, joka on ollut esillä. Mielestäni vain sen vuoksi eivät tietenkään saa olla valiokunnan kädet sidottu parannuksilta. Toivon, että työttömyysturvauudistusta tai tätä pakettia seurataan erittäin tarkkaan ja kyetään näkemään ja myös korjaamaan ne virheet, joita mahdollisesti tulee tehtyä. Siihen pitää olla kykyä.

Kun kuuntelee näitä puheita, minä ainakin, jos olisin työtön, olisin erittäin masentunut näiden keskustelujen jälkeen. Toivoisin, että kansanedustajat pääsisivät positiivisen ajattelun kurssille ja joskus jotakin myönteistä joistakin asioista löydettäisiin.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Aluksi vastaan ed. Joenpalolle, vaikka hän ei salissa nyt olekaan. Hän mainitsi, että jos vasemmisto olisi oppositiossa, täällä käsiteltäisiin aivan toisenlaisia työttömyysturvasuostuksia, mutta itse olen sitä mieltä, että jos vasemmisto olisi oppositiossa, ei tänne olisi tuotu minkäänlaisia heikennysesityksiä, viitaten juuri yleislakouhka-asiaan.

Nyt on jälleen käsillä nippu leikkauksia. Leikkauslinjalla ei tunnu olevan minkäänlaista loppua. Tälle on kuitenkin aivan yksinkertainen selitys. Tietoisesti valitulla rajoittuneisuudella hallitus yrittää uskotella omalle porukalle ja suurelle yleisölle oman talouspoliittisen linjansa olevan ainoa oikea. Minulla on sellainen kuva, ettei ainoan oikean politiikan eli leikkausten tuloksilla tunnu olevan kuin uskollista uskollisimpien hyväksyntä.

Menneinä vuosina sanottiin, että kaikki tulot ovat samalla viivalla. Nyt kuitenkin tuntuu siltä, että tämä melkoisella julkisuudellakin läpi ajettu linja on täysin unohdettu. Veroja kerätään raskaimman päälle vain palkoista ja muista ns. tavallisista tuloista, mutta Holkerin hallituksen lä-

piajamat ja senjälkeistenkin hallitusten hellimät veroalet pääomatulopuolella saavat osakseen jotain niin syvää kunnioitusta, ettei niihin tohdita puuttua ollenkaan.

On ikävää todeta, että hallitus talousarviota tehdessään tuijottaa vain menopuolta, vaikka tulopuoli on aivan yhtä tärkeä, ellei tärkeämpikin osa vuosittaista budjettia. Veikkaanpa vain, että tulopuolen uusi ja ennakkoluuloton tarkastelu nykyisessä EU-Suomessa avaisi jos ei nyt rajoittamattomia niin ainakin työllisyyden parantamisen kannalta katsoen paljon kestävämpiä mahdollisuuksia. EU:ssa jäsenmaa voi rakentaa sosiaaliturvansa haluamallaan tavalla.

Muutama vuosi sitten saksalaiset maksoivat palkastaan veroja ja sosiaaliturvamaksuja enemmän kuin suomalaiset. Tähän saksalaisten alhaiseen tuloverotukseen mutta korkeisiin sosiaaliturvamaksuihin perustuu tahallisesti vääristelty vertailu suomalaisten korkeasta veroasteesta. Myös yritysten kulut veroina ja sosiaaliturvamaksuina olivat korkeampia Saksassa kuin Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on takertunut leikkauksinnoissaan pikku näpertelyyn, millä ei ole mitään mahdollisuuksia ratkaista oleellisella tavalla työttömyysoongelmaa. Hallituksella ei selvästikään ole selkeää kuvaa Suomen todellisesta asemasta EU:n jäsenenä. Mielestäni Suomi voi ja sen tulee toimia itsenäisenä maana rakentaessaan hyvinvointia kansalaisilleen eikä olla vain EU:n kasvottomana käskyläisenä, niin kuin hallitus koko ajan tekee.

Hallitus ei ole ottanut huomioon, että meillä on sellaisia vahvuuksia, joita ei ole muilla EU:n jäsenmailla Ruotsia lukuun ottamatta. Suomen ja Ruotsin liittyessä Euroopan unioniin EU:n metsäpinta-ala kaksinkertaistui kertaheitolla. Molemmilla mailla on vahva puunjalostusteollisuus. Nämä ovat seikkoja, joille Saksa ja Ranskakaan eivät voi mitään. Kukaan ei tule Euroopasta hyppimään niin sanotusti silmille, jos me täällä synnyinmaassamme puutumme raskaasti automatisoitujen ja menestyvien puunjalostustehtaiden voittoihin. Siitä olen täysin vakuuttunut.

Suomi on pääomatulojen veroparatiisi. Siksi keskustan useasti täällä esiintuoma sosiaaliturvamaksujen uudenlainen porrastus on nyt otettava todesta: pienen ja keskisuuren teollisuuden maksut alas ja vahvasti automatisoidun suurteollisuuden maksut ylös. Vai olivatko keskustan puheet vain viran puolesta pidettyjä oppositio-puheita, kun niitä ei ole viime aikoina kuulunut?

En ole vaatimassa suurteollisuutta konkursiin, mutta jos pikkuriikkisenkin esimerkiksi viime vuoden kymmenien miljardien markkojen tuloksesta saataisiin yhteiskunnan käyttöön, ei nyt esillä olevista säästöistä tarvitsisi puhua ollenkaan. Samalla olisi mahdollista ylläpitää yhteiskunnan palveluverkostoa ja parantaa työllisyyttä ja siten kansalaisten ostovoimaa. Näin olisi myös mahdollisuuksia kotimarkkinateollisuuden elpymiseen yhteiskunnan myötävaikutuksella, kun yritysmaailman keskinäinen epäsolidaarisuus näyttää sen nyt estävän.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on sanottava, minkälaisesta kuristusotteesta koko eduskunnan olisi päästävä irti. Lähes kaikki puolueet ovat täällä kokoomuksen vankeina. Kokoomus pääsi määräävään asemaansa yhdeksän vuotta siten täysin harhaanjohtavalla propagandalla. Palkansaajia se koskeli menestyksellisesti edesmenneellä Uusi Suomi -lehdellä suuren verouudistuksen varjolla. Kauppalehdessä kyllä asiat kerrottiin halki, niin kuin ne olivat, mutta eihän sitä lehteä tavallinen kansa juuri lukenut. Verouudistus toteutettiin, mutta siinä Holkerin hallitus teki harkitun valinnan. Kun kaikkea ei voi saavuttaa, silloinen hallitus aloitti, Ahon ja Lipposen hallitusten jatkaessa samaa linjaa, ainoastaan menestyviä suuryrityksiä suosivan talouslinjansa. Tämän linjan vankeina me täällä olemme. Tähän on pikkuhiljaa tultava muutos, eikä sen tekemiseen EU:ssa ole mitään esteitä. Kotimarkkinateollisuus ei voi elpyä, elleimme me tässä salissa ala ottaa palkansaajienkin ja pienen ja keskisuuren teollisuuden etuja huomioon.

Meillä on hyvää aikaa ennen syksyä tehdä linjanmuutos, mikä on väistämätön, mikäli aiomme saada jotain korjauksia työttömyyslukuun. Näitä työttömyysturvaheikkennyksiä, mitä nyt esitetään, ei tule hyväksyä, vaan hallitus pohtikoon kesällä tykönänsä budjetin tulopuolta uudesta näkökulmasta. Siksi kannatan ed. Kuopan tekemää lakiehdotuksen hylkäysesitystä.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puhjon puheenvuoro oli mielenkiintoinen pohdinta teollisuuden, ylipäättään pääomatulojen, saamisesta yleisemmän hyvän käyttöön. Minun mielestäni se oli pohdintaa, jota on syytä käydä ja jatkaa.

Verotusinstrumentin sijasta voitaisiin myös miettiä sitä, voisiko yhteiskunta tukea ja kannustaa yksittäisiä kansalaisia, meitä veronmaksajia ja palkansaajia, hankkimaan omistukseensa automatisoituvan teollisuuden osakkeita ja siten

pääsemään osallisiksi voitonjaosta. Tällaisia näkymiä tulevaisuuteen on viimeksi avannut Englannin työväenpuolueen puheenjohtaja Tony Blair.

Ed. P e h k o n e n : Rouva puhemies! Täällä kritisoitiin melko rajusti ed. Kankaanniemen esitystä ja minun mielestäni mitä kummallisimmin perustein, mutta en halua niitä kuitenkaan kommentoida. Totean vain, että kuitenkin ed. Kankaanniemen ehdotuksissa on niin paljon pohtimisen arvoista ja hyväksyttävää, että kannatan hänen tekemäänsä perustelulausumاهدوتusta.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Yksikään meistä vasemmistokansanedustajista ei ole tämän paketin käsittelyn yhteydessä tuulispäänä rientänyt tänne puolustamaan esityksiä. Varmasti olisi ollut ylevämpää olla mukana silloin, kun esimerkiksi ansiosidonnaisen järjestelmän lainsäädännöllistä pohjaa aikoinaan luotiin.

Haluan kuitenkin lyhyesti vielä omalta osaltani perustella ajatuksiani tässä yhteydessä. Analyysi tilanteesta ja osin analyysi myös siitä, mitkä tulevat lakimuutoksen vaikutukset olemaan, ovat omalta osaltani aika lähellä ed. Gustafssonin täällä esittämiä ajatuksia, mutta poliittiset johtopäätökset sen sijaan päinvastaisia kuin hänellä.

Käsillä olevassa lakiesityksessä on mielestäni kyseessä paketti, jossa on sekä säästöä että rakenteellista uudistusta. Tämän rakenteellisen uudistuksen painotus todettakoon vastauksena erityisesti keskustaopposition pyrkimyksille esittää asia pelkästään säästöpakettina, joka unohtaa työttömyysturvajärjestelmän rakenteellisten heikkouksien oikaisun. Säästöä syntyy merkittävästi, ilman että ansiosidonnaisen työttömyysturvan tasoa tai kestoja alennetaan. Tämä säästö, joka syntyy, turvaa itse järjestelmän jatkuvuuden nykyisellä rahoitus pohjalla. Työttömyyden alentuessa eri rahoittajatahojen taakka kustannuksista, erityisesti valtion ja palkansaajien taakka, alenee.

On merkittävää, että viime vuosikymmenellä luotu nykyinen ansioturvajärjestelmä kyetään tällä uudistuksella historiallisesti katsoen varsin vähäisin heikennyksin pitämään yllä jatkossakin. Järjestelmään joudutaan nyt soveltamaan täysin toisenlaisissa oloissa kuin 80-luvun puolimaissa osattiin edes kuvitella. Massatyöttömyyden synty 90-luvun alussa aiheutti rahoituskriisin koko hyvinvointiyhteiskuntaan. Nyt tätä rahoit-

tuskriisiä helpotetaan yhden keskeisimmän hyvinvointijärjestelmän osalta.

Järjestelmän rakenteelliset uudistukset liittyvät työttömyysturvan saantiehtojen muutoksiin. Muutoksiin saattaa liittyä sosiaalisia ongelmia myös sen jälkeen, kun eduskunnan valiokunnat ovat tiheällä kammalla esitykset käyneet läpi. Mutta niihin sisältyy myös piirteitä, jotka lisäävät myönteistä liikehdintää työmarkkinoilla. Tilapäisten työsuhteiden jatkaminen mahdollisimman pitkään tulee uudistuksessa mielekkääksi. Samoin lyhytaikaisten työsuhteiden vastaanottaminen on tämän jälkeen taloudellisesti kannattavaa, kun sovitellun päivärahan epäkohtia poistetaan. Uudistus kaikkiaan kannustaa nähdäkseen työn aktiiviseen hakemiseen.

Myös minä kaipaen sitä, että uudistuksen jälkihoidosta huolehditaan. Kuntien työllistämispaineisiin, jotka tässä lisääntyvät, on lisättävä sitten myös tukea. Nuorten koulutuspaikkojen on vastattava kasvavaa kysyntää. Nuorten tuen saattaminen ehdolliseksi koulutuksen, työharjoittelun ja sellaisen suhteen on kuitenkin kannattavaa, koska se lisää ammattitaitoa ja ammattitaidon hankintaa nuorison keskuudessa. On valitettavaa toisaalta, että tätä koulutuksen etuoikeutta ei voida taata myös yli 25-vuotiaille ihan jo rahoitussyistä.

Koulutusvakuutusjärjestelmä on saatava nopeasti hallituksen esityksenä eduskuntaan. Ylipäätään ponnistuksia uusien työpaikkojen puolesta on voimistettava.

Pidän näitä vaatimuksia olennaisempina kuin erilaisten, sinänsä perusteltujen kriittisten näkemysten esittämistä, jotka liittyvät lakiesitykseen tässä vaiheessa. Tässä on nyt valmiiksi hioutuneena se paketti, jota on valmisteltu vuosia, viime kuukausina hyvinkin kiinteästi kolmikannassa. Hallituksen esitys sai myös työmarkkinakeskusjärjestöjen hyväksynnän. Edelleen tämä esitys selvästi parani eräiden yksityiskohtien osalta eduskunnan valiokuntatyön aikana.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitamies vähätteli tämän leikkauspaketin taloudellisia vaikutuksia työttömyysturvan saajien toimeentuloon ja sanoi, että keskeisintä ovat rakenteelliset uudistukset. Minun mielestäni rakenteelliset uudistukset, joita tässä työttömyysturvauudistuksessa tehdään, ovat pohjana niille leikkauksille. Elikkä työssäoloehdon pidentäminen 6 kuukaudesta 43 viikkoon ja lisäpäiväoikeuden poistaminen tai ikärajan nostaminen 55 vuodesta 57 vuoteen ovat niitä

keskeisiä muuttujia, jotka todella merkitsevät paljon työttömille.

Tämä etuusmenojen supistuminenhan on 820 miljoonaa vuonna 1997, 1 520 miljoonaa vuonna 1998 ja 1 935 miljoonaa vuonna 1999 hallituksen esityksen perusteluissa, eli ei tässä mistään pienestä paketista ole kysymys. Niin sanotut rakenteelliset uudistukset kyllä jäävät näiden leikkausmäärien varjoon aivan kiistatta. Kyllä tämä on mitä puhtaimmin leikkaus- ja säästölaki, kuten valiokunta mietinnössään on todennut.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Jos lähtisin alkukeskustelun vaiheilta. Ed. Sasi toteisi, että tänä päivänä voi 53 vuoden 1 kuukauden ikäinen henkilö jäädä työttömyyseläkkeelle. Sehän on täysin väärä väittäminen sinällään. Jos sille ihmiselle tarjotaan työtä, hän ei jää vielä kuusi-kymppisenäkään työttömyyseläkkeelle.

Eli tässä on kysymys siitä, että meillä yksinkertaisesti ei ole töitä, ja tästä on hyvä aasinsilta loikata siihen lisäpäiväoikeuden rajoitukseen, jossa minun mielestäni ei sinällään ole mitään älyä tässä työllisyystilanteessa, siirtää näiden ikääntyneiden työttömyyseläkeputkea kaksi vuotta eteenpäin. Vanhan pitää tehdä vielä voltti, ennen kuin pääsee uudelleen työttömäksi. Hänen pitää olla kuntoutuksessa, koulutuksessa ja sitten vielä tukityössä päästäkseen uudelleen ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin. Jos meillä olisi työpaikkoja tarjolla, jos meillä olisi työvoimapula, silloin tämä toimenpide olisi oikein.

Olen itse tehnyt lakialoitteen, joka käsiteltiin lähetekeskustelussa noin kuukausi sitten ja jossa esitin, että tilapäisesti pitäisi työttömyyseläkeikärajaa alentaa 55 ikävuoteen. Siinä edellytyksenä oli pitkäaikaistyöttömyys ja myös työvoimaviranomaisen harkinta. Jos tämä katsoo, että ihmistä ei pysty enää sijoittamaan työhön, miksi häntä riiputetaan kortistossa tai kuntoutetaan, miksi pitää tehdä kaiken näköisiä temppuja päästäkseen eläkkeelle? — Tietysti hyväkuntoisena on hyvä olla eläkkeelläkin, mutta tästä tulee ylimääräisiä kustannuksia.

Eli esitetyt toimet eivät paranna valtiontalouden tilaa. Siinä mielessä, kun puhutaan säästöistä, tällä ei ole sitä vaikutusta, että nettona valtiontalouteen tulisi säästöjä. Siksi olen monesti kysynyt, miksi semmoisia lakeja tehdään, jos nii-

tä olisi tarkoitus valtiontalouden säästön nimissä tehdä.

Toinen asia on työssäolo- ja paluuehdon jatkaminen kuudesta kuukaudesta kymmeneen. Siinäkin on hyvä syy kysyä, tuleeko siitä valtiontalouteen säästöjä, koska toisaalta siitä tulee kustannuksia, jotka valtio maksaa yksin. Tällä hetkellä ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta työnantajathan maksavat vähän reippaasti 30 prosenttia ja valtiovalta pitkälti yli 60 prosenttia. Pysyvän lain voimassa ollessakin valtiovalta maksaa ansiosidonnaisesta 47,5 prosenttia. Mutta kun ihmiset eivät pääse ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin tai putoavat siltä, kustannus tulee kokonaan valtiolle maksettavaksi. Tämä on se epälooginen asia, niin että asioita ei voi ainakaan valtiontalouden säästöillä perustella millään muotoa.

Keskustelussa on tullut esiin kristillisten ja Suomen keskustan kansanedustajien toimesta kokonaisuudistus. Minulle ainakin on syntynyt se kuva, että kokonaisuudistuksella haetaan yleensä vain isompia säästöjä. Niissä puheissa, joita olen kuullut siltä puolelta, on koko ajan vaadittu työn sivukulujen alentamista ja työnantajien maksuosuuksien pienentämistä. Jostakin työreformipaperista luin — nyt se ei satu olemaan mukana — että vakuutettujen maksuosuutta nostetaan, niiden ihmisten, jotka ovat siellä työmaalla. Minusta heillä on maksuosuuksia ihan riittävästi tässä yhteiskunnassa. He maksavat korkeita veroja, TEL-maksut, työttömyysvakuutusmaksut. Jos ajatellaan ostovoiman kannalta, jos ihmiseltä viedään vielä pois tuloja, ei se kyllä paranna kotimarkkinoiden kysyntää ja ostovoimaa.

On todettava lopuksi, että valiokunnat tekivät ihan hyvää työtä ja monia hyviä parannuksia ongelmakohtiin, mutta siitä huolimatta tähän jäi nämä perusongelmat. Ymmärrän kyllä hyvin niitä ihmisiä, kuten vastauspuheenvuorossani toteisin, jotka eivät tätä lainsäädäntöä hyväksy nappia painaessaan. Mutta minä en ymmärrä sitä kaksinaamaisuutta, mitä tässä on keskustelun kuluessa ollut, jossa on täydellisesti käännetty takki nurin ja sitten ollaan olevinaan työttömien puolella. Tervetuloa työttömien puolelle, en pane pahakseni, mutta siinä näkyy hyvin kaksinaamainen ajattelu. Poliitikassa omallatunnolla ei näköjään ole paljon virkaa ainakaan monien osalta.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Siltä varalta, että täällä ei ole tullut kannatettua

ed. Huuhtasen kaikkia ehdotuksia, niin teen sen tässä aluksi.

Kaksinaamaisuudesta, josta useat puhujat ovat maininneet ja syyttäneet keskustaa, haluan sanoa sen, että minä muistan erittäin tarkoin ne puheet, joita te piditte viime vaalikaudella, jolloin hallitus teki huomattavasti lievempiä ja pienempiä leikkauksia, kuin te nyt olette tekemässä. (Ed. Joenpalo: Ehdottomasti oikeudenmukaisempia!) En tähän hätään ennättänyt kaivaa näitä teidän puheitanne, mutta lupaan, että kesäajaksi ja keskustelun virittämiseksi tuolla kentällä me tulemme kaivamaan ne ja voitte sitten vastata omista puheistanne ja selittää, onko kysymyksessä kaksinaamaisuus vaiko ei. Ovatko nämä puheet ja vaalinaluspuheenne linjassa tämän kanssa, mitä te nyt olette tekemässä? Lupaan, että tulemme auttamaan kansalaisia tämän tiedon saamisessa. (Ed. Gustafsson: Me emme pelkää yhtään!) — He saavat selville, mitä te olette puhuneet. Onko se totta vai ei, jää kansalaisten arvioitavaksi. Me välitämme tämän tiedon, minä lupaan sen.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Ed. Ryhäsellä on puheenvuoro!

P u h u j a : Valtiontalouden ongelmat ovat tietenkin suuret, myönnämme ne kaikki, ja niihin täytyy toki vaikuttaa ja ne täytyy meidän yhdessä koettaa voittaa. Mutta eihän niitä voiteta tällä tavalla, että laaditaan epäsosiaalisia lakeja köyhiä rokottamalla. Siitähän tässä on kysymys. (Ed. Paasio: Voi, voi!)

Viime vaalikaudella te olitte kerta kaikkiaan eri linjalla. Vastustitte kaikkia pienimpiäkin leikkauksia. Nyt te olette tekemässä paljon julmempia tekoja. (Ed. Gustafsson: Ed. Aittoniemi on löytänyt voittajansa populismissa!) Te vaaleissa lupasitte jotakin muuta kuin sen, mitä nyt olette tekemässä. Tämähän on totuus. Kyllä te itse sen tiedätte.

Valtiontaloutta ei tasapainoteta sillä, että käydään köyhimpien kimppuun. Ongelmat voiteaan ja saadaan kuntoon vain työpaikkoja synnyttämällä. Koska työpaikkojen synnyttäminen synnyttää innovaatiota, verotulot rupeavat nousemaan ja työttömyyden hoitomenot alenevat. Innovaatio luo uutta. Siihen meidän täytyy pyrkiä, ja nimenomaan silloin täytyy kiinnittää katseet pk-sektoriin, koska se on ainoa sektori, jonne ylipäättään uudet työpaikat voivat syntyä. (Hälinää)

Täällä on monesti puhuttu siitä, että suurteollisuus ja suurtuotanto ei voi synnyttää merkittä-

västi uusia työpaikkoja, koska se automatisoi yhä enemmän ja enemmän. Myöskin julkinen sektori joutuu säästösyistä vähentämään päinvastoin työpaikkoja. Ainoa mahdollisuus on kiinnittää voimakasta huomiota pk-sektorin toimintaedellytysten kehittämiseen. Sitä me olemme koettaneet ja juuri tuossa työreformissa yritämme auttaa hallitusta tekemällä hyviä ehdotuksia, kun toteuttaisitte vain ne. Keskustan työreformi on tärkeä asiakirja. Kun se toteutetaan, työttömyys lähtee nousemaan ja talous kohen-tuu. (Naurua, hälinää)

Ed. Huotari alan asiantuntijana oli murheis-saan ja sanoi, että tämä lakiesitys on huono ja kelvoton, sitä ei pitäisi säätää. Samalla tavalla on vasemmiston taholta useissa puheenvuoroissa tuotu esille, että tämä on huono ja kelvoton laki-esitys ja olisi pitänyt toteuttaa hallitusohjelmassa sovittu ja luvattu kokonaisuudistus. Te ette kuitenkaan ole tätä tehneet. Tämä on huono osau-distus eli leikkaus, joka kohdistuu vähempiosai-siin kansalaisiin.

Mitä te tulette sanomaan todellakin niille, joi-ta vaaleissa kositte luvaten yhtä ja toista hyvää? Saitte vaalivoiton ja vallan. Tätä valtaa te nyt käytätte aivan härskisti työttömien, heikompi-osaisten ihmisten päänmenoksi.

Santeri Alkio puhui aikoinaan, että ihmisyy-s ja sen kehitystarve on pantava kaiken yhteiskun-nallisen ja valtiollisen uudistamisen perustaksi. Tässä lakiesityksessä, arvoisa puhemies, ei ole ollenkaan inhimillisyyttä, ihmisyyttä. Tämä on hyvin julmaa heikompiosaisen telomista.

E d. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Eduskunnan kevätistuntoaika päättyy kyllä hy-vin symbolisesti oikeaan lakiesitykseen ja antaa varmasti kuvan siitä, miten hallitus on työnsä tehnyt. Hallitus itse aikoi olla työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus. Miten se on sen toteutta-nut? Käsittelen ensin kahta linjaa: Mikä on ollut sen työllisyyslinja ja mikä on ollut sen tulonjako-linja.

Hallitus sai edelliseltä hallitukselta hyvän pe-rinnön. (Hälinää) Talouskasvu oli 5 prosenttia edellisen vuoden aikana, ja työllisyys ei ole pa-rantunut teidän aikanne yhtään. (Ed. Laakso-nen: Paljonko oli valtion velka?) — Valtion velka kasvaa yhtä nopeaa vauhtia kuin aluksi edellisen hallituksen aikana, mutta sille oli jo saatu stoppi. Teidän on hilpeä puhua, kun kuitenkin tiedätte, että puheenne jäävät huulenheitoksi. (Ed. Gus-tafsson: Mitä Eeva Kuuskoski sanoi viime halli-tuksessa?)

Tapahtui täydellinen linjanmuutos esimerkiksi työllistämisessä. Vaikka talouskasvua kansantuotteessa oli, työllisyys ei parantunut. Työllisyys ei parantunut enempää, kuin mitä lapiolinjan työllistämisellä saatiin aikaan ja jonkun verran lisää koulutuspaikkoja luomalla. Ne kuitenkin ovat jo tässä määrässä osoittautuneet hyvin epätarkoituksenmukaisiksi. On hyvin kriittisesti kysyttävä, kouluttavatko ne oikeita ihmisiä oikealla tavalla ja oikeassa paikassa. Turhautumista koulutuksessa alkaa olla jo niin paljon, että voidaan sanoa, että kouluttamalla työttömyyden hoitaminen on varmasti näillä keinoilla jo katos-

Hallitus vuosi sitten, kun tehtiin leikkauksia, perusteli niitä ensimmäisiä sosiaaliturvan leikkauksia sillä, että parannetaan työllisyyttä. Vaikka oli näin vahva talouskasvu pohjalla ja vaikka tehtiin sosiaaliturvan leikkaukset, mitään ei ole tapahtunut. (Ed. Gustafsson: Ei niitä sillä perusteltu!) — Ainakin hyvin moni vasemmiston puhuja sanoi, että hyväksyy vain siinä tapauksessa sosiaaliturvan leikkaukset, että sillä tavalla työllistetään. — Peruste oli juuri se vanha vasemmiston virsi, että lapiolinjalla keinotekoisesti verovaroilla työllistettäviä saadaan enemmän. Tämä oli hallituksen linja. Mitään uutta ei ole ollut. Mitään kummempia rakenteellisia muutoksia, joista toisaalta puhutaan ja joita on haluttu saada aikaan, ei ole pystytty tekemään.

Toinen seikka, johon halusin puuttua, oli tulonjakovaiikutukset. Te sanotte, että Ahon hallitus leikkasi — niin se joutui tekemään, niin on joutunut tämäkin hallitus tekemään — mutta lukekaa tilastosta, mitä on tapahtunut tulonjaossa näiden hallitusten aikana. Tulonjakotilastot vuodelta 1994 selvästi osoittavat, että yhtä tulonsaajaryhmää lukuunottamatta tuloerot kapenivat 1.—10. tulonsaajaryhmissä, silloin kun Ahon hallitus oli vallassa. Tämä tapahtui sillä tavalla, että perusturvan varassa olevien etuuksia ei leikattu. Niihin ei kyllä tehty indeksitarkistuksia, koska ei ollut varaa. Muilla tulonsaajaryhmillä tulot tipahtivat osin kiristyneen verotuksen takia.

Mutta mikä on ollut tämän hallituksen linja? Se näkyy koko vuoden aikana tehdyissä päätöksissä. Suurituloisten verotusta on helpotettu, perusturvan tasoiisiin sosiaalietuuksiin on tehty leikkauksia, niihin ei ole tehty indeksitarkistuksia. Nyt on laeilla lukittu pariaksi vuodeksi indeksitarkistuksiin nollalinja, vaikka tilastot osoittavat, että reaaliensiot ovat työssä käyvillä nousseet 5 prosenttia.

Minusta tämän selvempää hallitusten linjojen eroa tulojaossa ei voi olla. Ero on kuin yöllä ja päivällä. Vaikka meillä on täällä keskustelussa suurin piirtein sama virsi, että tämä hallitus muka toteuttaa edellisen hallituksen säästölinjaa jne., joka tapauksessa seuraukset ovat erilaiset. (Ed. Gustafsson: Ahon hallitus antoi työttömyyden kasvaa, se oli suurin eriarvoistava tekijä!) — Joo, hyvä! Ja millä sitä olisi hoidettu, lapiolinjan työllistämislakko ja lisävelalla? Ahon hallituksen aikana tehtiin ... (Ed. Peltomo: Velkaantumismuutoksen maailmanennätys!) — ja mistähän tämä työttömyyden ja valtionvelan lisääntyminen aiheutui? Se aiheutui niistä virhepäätöksistä edellisen hallituksen aikana, joista yhtään ei tehty Ahon hallituksen aikana, syöksykierre vain pysäytettiin. (Ed. M. Korhonen: Holkerin hallituksen vika!) Kansantulo edellisen eli Holkerin hallituksen budjettiesityksellä putosi muistaakseni 7 prosenttia ja vielä seuraavana vuonna 7 prosenttia eli yhteensä 15 prosenttia, eikä sitä saatu nousuun niillä keinoilla, joita hallituksella oli käytettävissä, ennen kuin sitkeä politiikka tuotti edellisen hallituskauden loppupuolella reilun valtiontalouden kasvun ja työllisyyden parantumisen.

Siitä huolimatta, vaikka oli kriittinen aika, tuloerot kapenivat, päinvastoin kuin väittävät teoriat, joiden mukaan yleisesti sanotaan, että lama-aikana tuloerot lisääntyvät. Nyt on nousu, ja nyt ne ovat repeämässä. Se tapahtuu nimenomaan sillä tavalla, että verotusta yläpäästä kevennetään, sosiaaliturvaa on leikattu ja lyöty samalle indeksitasolle moniksi vuosiksi.

Sitä tarkoittaa myös tämä työttömyysturvauudistus. Siitä tämä on merkki. Ettekä te siitä mihinkään pääse, vaikka kuinka yritätte puhua. Tilastot tämän tulevat näyttämään, ja näin on tapahtunut. Ei se auta, että on poliittinen selkänöja hallituksella vahva. Joka tapauksessa tämä on tapahtunut tosiasia. (Ed. Gustafsson: Ehkä puhujan kannattaa mennä asiaan!) — Kyllä, eli olin menossa asiaan, mutta teille näköjään pitää selvittää muuta niin kauan.

Olin sanomassa, että nämä työttömyysturvaleikkaukset ovat piste i:n päälle siinä, että tuloerot lisääntyvät työssä käyvien ja työttömien kesken, mutta tässä esityksessä on vielä yksi pahempi asia: Se jakaa työttömät vielä kahteen tai kolmeen luokkaan. Se heittää työttömien rupusakkiin entistä suuremman osan väestöstä. Säästöesitykset itse asiassa syventävät jakoa. Ahon hallituskin teki leikkauksia ja säästöjä, se teki niitä tasaisesti. Mutta sen jälkeen kun koko työttö-

myysturvajärjestelmässä ei ole saatu säästöjä aikaiseksi, vaan pelkästään peruspäivärahassa ja työmarkkinatuessa, hallitus edelleen iskee sinne. Ei meillä ole esimerkiksi keskustassa mitään hinkua ottaa yhdeltä työttömyysturvaryhmältä enemmän kuin toiselta, mutta nyt ansiosidonnainen työttömyysturva on säästetty samalla, kun säästöt kohdistetaan heikoimmassa asemassa oleviin. Sitähän nämä säästöesitykset tarkoittavat.

Minusta tässä on periaatteellisesti selvästi väärä linja. Nyt keskustelussa on yritetty sanoa, että niinhän Ahon hallituskin teki leikkauksia peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen. Se teki niitä kautta linjan, mutta ei se tarkoita, että kun ne leikkaukset on tehty, niin niiden määrärahojen kimppuun käydään uudelleen ja huomioimatta sitä, mitä on jo tapahtunut tähän mennessä. Säästöjä olisi pitänyt saada kautta sosiaaliturvan, kun kerran sen nimiin vannotaan, että säästöjä tekemällä tästä selvittää eteenpäin. Se on kuitenkin väärä linja. Hallitus on itse sen kirjoittanut hallitusohjelmaan kahteenkin kohtaan, että hallitus tekee pikaisesti työttömyysturvan kokonaisuudistuksen ottaen huomioon muun muassa työttömyysturvan keston jne. Mikä tässä on tätä hallitusohjelmaa? Ei mikään.

Tältä eduskunnasta olisi tahto varmasti löydettävissä, jos työttömyysturvan kokonaisuudistus tosiaan tehtäisiin. Malli on yleisen eläkevakuutuksen tyyppisesti; sillä nykyisen työttömyysturvauudistuksen epäkohdat poistetaan ja oikeudenmukaisuus taataan. Siihen lisätään sellaista vakuutusluonnetta, jossa ansiosidonnainen turva rahoitetaan enemmän vakuutusperusteisesti. Ei meillä ole mitään tarvetta sinnekään tehdä isompia leikkauksia, jos maksamisesta sovitaan oikeudenmukaisesti. Mutta meistä on tärkeää, että työttömiä ei jaeta kahteen kastiin, vaan luodaan sellainen aukoton aktiivoiva työttömyysturvajärjestelmä, joka on oikeudenmukainen eikä päästä esimerkiksi minua kuin kissa veräjältä. Maksan 150 markkaa työttömyysvakuutusmaksua ja minulle on kuitenkin turvattu ... (Hälinää)

Ensimäinen varapuhemies (koputtaa): Kehotan teitä kuuntelemaan puhujaa! Jokainen saa puheenvuoron pyytämässään järjestyksessä. Ed. Kempvaisella on puheenvuoro.

Puhuja: Kuitenkin työttömäksi joutuessani sain huomattavasti korkeamman päivärahan

kuin sellainen, joka maksaa kenties kymmenen kertaa suuremman työttömyysvakuutusmaksun. Tämä on väärin, ja tällaisiin asioihin me esitämme uudistuksia. Nämä on esitetty yleislakolla ja tällä hallituskoalitiolla. (Ed. Mähönen: Onneksi!) — Onneksi? No, silloin te kannatte kaikki viimeistä pilkkua myöten vastuun tästä leikkauksesta ettekä yritä täällä erilaisilla ryhmäkurista poikkeamisilla ja puheilla tästä vastuusta mennä pois! Tämä on teidän aikaansaannoksenne, ja teidän on hyväksyttävä se, että tällä tavalla valtaa on käytetty, ettekä selitä kentällä, että joku teistä olisi tehnyt tämän ohjelman toisella tavalla.

Kuten sanoin, hallitus on osoittanut kyvyttömyytensä uudistaa työttömyysturvaa. Se on osoittautunut mahoksi myös muissa rakenteellisissa muutoksissa, joita tarvitaan, että tästä masatyöttömyydestä selvittää. Totta kai työttömyysturvamenot pienenisivät parhaiten sillä tavalla, että talous elpyisi ja työttömien määrä vähenisi, mutta ei vain hallitus pysty tekemään sellaisia esityksiä. Pahinta tässä on se, että näillä päätöksillä on lyöty betoniin ja lukkoon uudistusmahdollisuudet jo useammaksi vuodeksi, ei suinkaan niin, kuin täällä ed. Soininvaara on toivonut, että syksyyn mennessä jo tehtäisiin esityksiä. Jos näitä vähänkin esitetään tehtäväksi, niin vastaus päättäviltä tahoilta on, että kokonaisuudistus on tehty.

Minusta tämä on oikea paikka sanoa, että hallitus on pahasti epäonnistunut tässä kysymyksessä, kun kuitenkin poliittinen eduskunnan tahto täällä olisi löydettävissä, jolla nämä muutokset voitaisiin saada aikaan. (Ed. Elo: Puhuja tarkoittaa Ahon hallitusta!) — Ahon hallituksella oli vaikeutensa. Ahon hallitus teki leikkauksiaan. Mutta kun katsomme ne kokonaisuudessaan, ne ovat kuitenkin selitettävissä ja verrattuna koko väestön verotukseen ja käteenjääviin tuloihin kuitenkin siinä mielessä oikeudenmukaisia. Niistä tulokset nähdään. — Vasta vuoden kahden päästä me näemme ...

Ensimäinen varapuhemies (koputtaa): Uudistan vaatimuksen siitä, että kuunnellaan puhujaa!

Puhuja: ... esimerkiksi tulonjakotilastoista, miten nämä toimet vaikuttavat, ja ne seuraukset tulevat olemaan kyllä katastrofaaliset verrattuna edellisen hallituksen tuloksiin.

Rouva puhemies! Yksi tosiasia ja yksi kupla, joka varmasti nyt olisi syytä todeta puhjenneeksi,

on tämä kolmikantainen valmistelu. Tämä oli mantra, jolla vasemmisto-oppositio pääsi valtaan, sai vaalivoiton, mutta mikä tästä on lopputuloksena? Mitään ei ole tapahtunut. Eduskunnan päätöksiä sanellaan. Estetään oikeudenmukaisia muutoksia. Nyt kun sosialidemokraattinen puolue ja suuret ammattiliitot ovat pitäneet liittokokouksiaan, yritetään luoda uudelleen kuva, että tämä kolmikanta nyt itse asiassa on tehokas ja toimiva. On tavallaan tehty sopua ja haetaan uudelleen sitä asetelmaa, että sillä tavalla ne ratkaisut syntyvät.

Toivottavasti ne syntyisivät. Mutta tämän kierroksen pitäisi olla kyllä niin selvä opetus, että sen varaan tai sille kulmakivelle ei voi yksin rakentaa, vaan on kerta kaikkiaan tehtävä päätös, että oikeudenmukaisuuden, yhteiskunnan kokonaisedun ym. takia korkeimman päätösvallan pitäisi olla hallituksella ja tällä talolla eikä niin, että yleislakkouhan alla kiristetään parlamentaarista demokraattista päätöksentekojärjestelmää niin, että mitään välttämättömiä uudistuksia ei tapahdu.

Mitä esimerkiksi tapahtui yleislakkouhan alla? Oliko se oikea yleislakkouha? Oliko se teatteria vai mitä se oli, siitähän on erilaisia arvioita. Mutta ei tässä tapahtunut ainakaan uudistuksia. Mitä lopulta viimeisinä tunteina tapahtui? Eihän siinä tapahtunut muuta kuin se, että vastuuta siirrettiin valtiolta muille. Kuntien työllistämismuutetta lisättiin huolimatta siitä, että sieltä otetaan resurssit pois. Moni hallituspuolueenkin puheenvuoro on täällä kannattanut ed. Huhhtasen tekemää ponsisitystä, ja se olisi kyllä vähin, mitä tämä eduskunta voisi omana tahtonaan sanoa siitä, mitä kunnallisen itsehallinnon päätöksiin kuuluu ja mitä tehtäviä sille tulee. Mutta tämäkin on tavallaan kasvojen pesua hallitukselta. Se selviää vähemmällä tästä vastuusta, kun velvollisuus annetaan kunnille, joilta kuitenkin resurssit on viety samalla pois.

Toinen muutos hallituksen esitykseen oli se, että tänäkin keväänä ja talvena täällä paljon puhuttu verokiila tulee kasvamaan. Sitä on pidetty saavutuksena, että työnantaja maksaisi suuremman osan työttömyysturvavakuista. Maksaa varmasti vielä suuremman osan, kun työttömyys ei laske, vaan saattaa jopa tässä kehityksessä nousta. Mutta ei tilanne helpotu ainakaan sillä, että verokiilaa edelleen nostetaan ja sieltä kuitenkin odotetaan apua työllistämiseen. Kyllä se on hiekan panemista rattaisiin, ei suinkaan rattaiden rasvaamista tai niiden pyörittämistä kovempaa vauhtia.

Rouva puhemies! Aloitin tämän puheen toteamalla, että kyllä kai tällä symbolista merkitystä on, että tämä on kevään viimeisen eduskuntapäivän käsiteltävä asia, mutta jääköön se muistiin hallituspuolueidenkin edustajille, myös ed. Paasioille. Mielellään kuulisin, kun vastaan olet väittänyt, ed. Paasio, (Ed. Paasio: Eipäs sinutella!) — että ottaisitte puheenvuoron ja kehuisitte hallituksen esitystä. (Ed. Elo: Puheenvuoro on varattu!) — Ei ed. Paasio ole vielä ainakaan minun kuulemani mukaan hirmuisen paljon esitystä keuhunut, mutta sitten kuulimme, mikä tässä päätöksessä on hyvää.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Eräiden puheenvuorojen kiihkeys osoittaa sen, kuinka vaikeatakin kääntäminen joillekin edustajille tuntuu olevan. Kyllä työttömillä jossakin määrin on ihmettelemistä, kun he seuraavat eräitä puheenvuoroja nyt ja joitakin aikoja sitten. Täytyy todeta, että vielä suurempaa hämmästyystä jotkut työttömät varmasti tuntevat, kun ovat kuulleet eräiden kansanedustajien puheenvuoroja kentällä ja sitten seuraavat heidän äänestyskäyttäytymistään salissa. Onneksi kokouksessa voimme olla johdonmukaisia tässä suhteessa. Kannamme vastuuta taloudesta ja pyrimme tekemään realistisia, mutta määrätietoisia ratkaisuja.

Ed. Lahtela käytti puheenvuoron, jossa hän lähti siitä, että periaatteessa on huonoa, että kaikkia, jotka haluavat, ei päästetä eläkkeelle. Täytyy muistaa, että rahaa on vain tietty määrä ja kaikkia mahdollisia toiveita ei voida toteuttaa. On selvää, että yhteiskunnalle on halvempaa se, jos ihmisiä ei päästetä eläkkeelle, koska eläkekustannukset ovat suurempia ja osittain se joutuu myös eläkkeiden lievistä verottamisesta. Olennaista on se, että meillä on järjestelmä, joka kannustaa ihmisiä ja pyrkii ohjaamaan ihmisiä työntekoon.

Otetaan esimerkki: sosialistinen järjestelmä. Se oli rakenteellisesti virheellinen. Vaikka säädettiin hyvää tarkoittavia lakeja kuinka paljon, se johti kuitenkin taloudelliseen katastrofiin. Tärkeätä on, että pyrimme rakentamaan myös sellaisen työttömyysturvajärjestelmän, jossa ihmisiä pyritään ohjaamaan ja kannustamaan työntekoon ja jossa käytetään myös sellaisia taloudellisia kiihokkeita ja jossain määrin myös pakkokeinoja, joilla ohjataan, ihmiset itse oivaltamaan, että työnteko on aina ensisijainen vaihtoehto. Täytyy muistaa, että mikään yhteiskunta ei kauhean kauan kestä sitä, jos työssä on vain kaksi miljoonaa ihmistä ja elätettäviä on kolme

miljoonaa. Siinä suhteessa lainsäädännössä rakenteellisesti tarvitaan näitä porkkanoita ja toimenpiteitä, jotka aktivoivat ihmisiä.

Ed. P a a s i o : Arvoisa puhemies! Todella olen ed. Kemppaisen kanssa samaa mieltä siitä, että on aivan ilmeistä, että keskustelussa on kesälaitumille pääsyyllä tyypillistä riehakkuutta. Tämän verran maatalouspolitiikkaa alkuun.

Kun ed. Kemppainen piti puheenvuoron, tulin nostalgisiin tunnelmiin, kun katsoin myös ed. Rantasen leppoisaa hahmoa täällä salissa. Tuli mieleen ajat, jolloin yhdessä sosiaalivaliokunnassa uudistimme työttömyysturvaa, ja siitä on jäänyt mieleen muun muassa keskustan edustajien periaatteesta kielteinen suhtautuminen ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Muisto hälventyi keskustelun alussa, kun keskustan edustajat joukolla riensivät puolustamaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa, joka kohtuudella kyllä säilyy tässä uudistuksessa, mutta ed. Kemppainen palautti minut jälleen muistojeni pariin, kiitoksia siitä.

Kun ed. Ryhänen ilmoittautui arkistojen penkokaksi kesäloman aikana, niin suosittelisin vähän perusteellisempaa työtä, kuin hän on aikunut itse tehdä, niin että hän ottaisi esille myös hallituspuolueiden edustajien puheenvuorot ja ennustukset siitä, millaisessa paratiisissa parhailaan elämme Ahon hallituksen toimenpiteiden johdosta. Karu tosiasia on nimenomaan se, mihin ed. Kemppainenkin viittasi, että kummatkin hallitukset ovat joutuneet leikkaamaan. Olen aivan vakuuttunut siitä, että Ahon hallituksen leikkaukset tapahtuivat hyvin syvän laman aikana, jolloin kansantalouden volyyymi putosi, kansantuote aleni, jolloin nimenomaan leikkaukset suhdanepoliittisesti täysin pieleen menneinä olennaiselta osaltaan aiheuttivat työttömyyden, jonka kanssa nyt painiskelemme. Toinen seikka, joka työttömyyden aiheutti, oli Ahon hallituksen epäonnistunut valuuttapolitiikka. Näiden tuloksena kymmenettuhannet yritykset tekivät konkurssin, ja tässä mielessä ollaan tilanteessa, josta on luultua vaikeampi päästä eroon.

Kannattaa muistaa, että suuri osa niistä, jotka tällä hetkellä valitettavasti ovat pitkäaikaistyöttömiä, olivat työttömänä jo Ahon hallituksen aikana. Mieleeni palaa myös analyysi, joka tehtiin edellisen hallituksen aikana, että vastuun Ahon hallituksen politiikasta kantaa kaksi tahoa, edellinen hallitus ja seuraava hallitus, mutta ei koskaan Ahon hallitus itse. Olemme olleet todistamassa tämän tyyppistä todistelua jatku-

vastikin. (Ed. Aittoniemi: Milloin?) — En muista, oliko ed. Aittoniemi silloin oppositiossa vai hallituksessa, kun se on vaihtunut nopeammin kuin hallitukset, joten en siirry tässä mielessä muistelujen pariin, vaikka houkutus olisikin. — Nimenomaan tästä syystä olemme nyt tilanteessa, jossa Ahon hallituksen politiikan tuloksia sumuverhon takaa, jota ed. Kemppainen osaltaan oli levittämässä, ollaan selvittelemässä yllättävän vaikeissa olosuhteissa. On syytä todeta, että olosuhteet ovat todella vielä vaikeampia, kuin miksi mekin niitä kuvittelimme, äsken mainitsemistani syistä.

Tässä mielessä voidaan todeta, että tuli se sieltä sitten lopulta. Kun odottelin, missä on ed. Kemppaisen puheenvuoron loppuhuipentuma, niin tulihan se sieltä kuitenkin: Ammattiyhdistysliikkeessä tietysti on sitten kaiken syy. Kaksi miljoonaa järjestäytyntä palkansaajaa ovat ikään kuin tulleet jostakin ulkoavaruudesta vaila oikeutta järjestäytymällä ajaa asioitaan. Tämähän oli ed. Kemppaisen puheenvuoron tausta ja peruste. Tätä emme tietenkään voi hyväksyä, vaan hyväksymme demokraattiset oikeudet myös ammattiyhdistysliikkeen jäsenille valita johtonsa ja vaikuttaa yhteiskunnassa.

Kun ed. Kemppainen kehotti minua kehuamaan hyvin vaikeata, monitahoista ja paljon tuskaa aiheuttavaa esitystä, niin kohtuudella on yksi asia kuitenkin mainittava, kun korokkeelle kiipesin, ja se on tuo ikäraja, (Ed. Pekkarinen: Vain siksi?) — Vain siksi, ed. Pekkarinen, mutta ehkä se on hyvä. — ikäraja 55 vuodesta 57:ään. Ed. Lahtela totesi, että kyllä työtä otetaan, jos työtä saadaan. Me tiedämme kaikki, että työttömyyseläkejärjestelmää runsaasti väärinkäytetään. 53 vuotta täyttäneitä työntekijöitä jopa suomalaisissa kunnissa jatkuvasti kutsutaan suuriin kokouksiin, joissa heitä kehoitetaan siirtymään eläkkeelle, ensin työttömyyspäivärahalle ja sitten tuon 500 päivän turvin työttömyyseläkkeelle, eläkeputkeen, joka asiallisesti merkitsee ihmisten siirtymistä eläkkeelle 53-vuotiaana. Tämä on kiistatta epäkohta, joka on syytä mainita rehellisyyden nimissä, jota olen muutenkin tässä puheenvuorossa pyrkinyt harrastamaan. Muutos tuo toivottavasti jonkin verran järjestystä siihen, että meillä hyvää ja tarpeellista työttömyyseläkejärjestelmää ei niin laajamittaisesti sentään viranomaisten toimesta käytettäisi väärin.

Arvoisa puhemies! En puhu pitempään, mutta tässä mielessä on syytä todeta, että kun ryhdytään muistelemaan, muistettakoon oikein, ar-

vioitakoon oikein. Tietty valikoivuus tietysti parlamentissa aina on sallittua, että keskustelua yleensä syntyisi.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Tarkoitukseni on tässä puheenvuorossa aivan lyhyesti kerrata viime vuosien talouspolitiikkaa, mutta sitä ennen muutama sana täällä juuri käytetyistä puheenvuoroista.

Ed. Ryhäsen osalta haluaisin todeta sen, ettei ole mikään ihme, että hän loikkasi kristillisistä keskustaan, kun kuunteli hänen puheenvuoronsa. Niin paljon tekopyhä, ed. Ryhänen, tämä puheenvuoro oli.

Mitä tulee ed. Kemppaisen puheenvuoroon, muistan, että kun työttömyysturvakeskustelua käytiin, silloin keskustan johdon taholta tuotiin esille, että koko työttömyysturvauudistus on aivan mätä eikä siinä ole oikeastaan puututtu olennaisiin kohtiin. Ymmärsin julkisuudesta sen, että puheenjohtaja Aho vaati suurempia leikkauksia. Jos nyt olen väärin ymmärtänyt, toivon, että tämä korjataan tässä keskustelussa.

Mitä ed. Sasin puheenvuoroon tulee, vielä keran haluan ottaa esille eläkekysymyksen. Toteaisin, että jos taloudellinen tilanne olisi normaali, meillä esimerkiksi työttömyys olisi 5—6 prosenttia, mitä pitäisin suhteellisen normaalina tilanteena, minusta olisi aivan oikein, että pyrittäisiin nostamaan eläkeikää, jos työtilaisuuksia olisi tarjolla. Mutta kyllä valtiovarainministeriön virkamiesten linja tässä suhteessa minusta on väärä. (Ed. Kemppainen: Hallituksen linja!) — Valtiovarainministeriö ajaa ja se tietysti menee läpi. — Kun ed. Paasio esimerkiksi sanoi, että työttömyyseläkettä käytetään väärin, se on aivan totta. Sitä käytetään väärin. Mutta toinen asia on, olisiko tilanne parempi, kun yritykset kuitenkin rationalisoivat kannattavuutensa nimissä, että näillä ihmisillä ei olisi työttömyyseläketurvaakaan. Tämä on hyvin monimutkainen kysymys, mutta mielestäni ehkä tämän työttömyysturvauudistuksen heikoin osa on se, että eläkeikää pyritään nostamaan tässä epäterveessä työttömyys- ja taloustilanteessa. Sille ei ole perusteluja.

Kun ed. Sasi esimerkiksi sanoo, että kokoomuksen puolesta halutaan tervettä talouspolitiikkaa, kyllä kai asianlaita on niin, että pitää harkita myöskin kaikki seuraukset. Kun eläkeikää nyt pyritään nostamaan, vastaavasti nuorten työllistämiskynnys nousee koko ajan. Se on varmasti yhteiskunnalle hyvin kallis järjestelmä. Kun nuoret syrjäytyvät mahdollisesti kokonaan tai ovat kuitenkin pitkään poissa työelämästä,

kyllä se on yhteiskunnalle myöskin kustannuskysymys, jonka me näemme vasta lähivuosien aikana.

Rouva puhemies! Ed. Skinnari aikaisemmin mielestäni aivan sopivasti kiteytti koko ongelman: Kun verrataan viiden vuoden takaiseen tilanteeseen, meillä on nyt 350 000 ihmistä enemmän jakamassa työttömyysturvaa. Työttömyysturva aikanaan on tietysti säädetty erilaisissa taloudellisissa olosuhteissa ja erityisesti erilaisessa työllisyystilanteessa. Koko ongelman ydin on korkea työttömyys, joka aiheuttaa korkean valtion velan. Tämä on se noidankehä, josta meidän pitäisi nyt päästä irti ja johon ei näytä olevan mitään ratkaisua, ei ainakaan helppoa eikä patenttiratkaisua.

Mitä tulee ulkomaisiin lähteisiin, olen seurannut esimerkiksi Oecd:n, jonka jäsen Suomi on, suosituksia, jotka ilmeisesti julkaistaan juhanuksen jälkeen. Niistä oli Helsingin Sanomissa muutama viikko sitten ennakkotietoja. Tietääkseni Oecd tulee esittämään muun muassa suurempia palkkaeroja, enemmän joustoja työelämään, mikä tarkoittaa sosiaaliturvaan lisäleikkauksia. Tämä on siis Oecd:n suositus. Minä toivon, että Suomen hallitus tulee hyvin tarkasti miettimään, mitä esimerkiksi Suomi voi käyttää hyväkseen tämän järjestön suosituksesta.

Rouva puhemies! Mitä vielä tulee talouspolitiikkaan, yleisenä väittämänä esitän: Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa ei ole talouspolitiikkaa osattu hoitaa. Lähden liikkeelle yhdellä lauseella siitä rahapolitiikan vapauttamisesta, mikä tapahtui hallitsemattomasti Suomen Pankin johdolla, missä eduskunnalla oli suhteellisen pieni osuus, mutta jota Suomen Pankin taholta silloin johdettiin. Sen jälkeen tuli vahvan markan politiikka, josta esimerkiksi, jos luitte Helsingin Sanomien viime sunnuntain numeroa, tutkijat Vartija ja Kiander ovat sitä mieltä, että vahvaa markkaa kannatti koko Suomen poliittinen eliitti vasemmalta oikealle. Kukaan ei voi sanoa, että oli eri mieltä silloin siitä, mutta kaikki ovat tänä päivänä sitä mieltä, että vahvan markan politiikka oli kerta kaikkiaan vahingollista tämän maan taloudelle. Se oli 90-luvun alkua.

Sen jälkeen tullaan kahteen oleelliseen kysymykseen, jotka edelleen vaivaavat tänä päivänä. Meillä on ylikireä verotus ja ylikorkeat korot. Ne molemmat aiheuttavat meillä suuria ongelmia. Entä miten leikkauksia kohdennetaan ja kuinka syviä leikkausten pitäisi olla? Nämä kolme asiaa meidän on ratkaistava: kuinka syviä leikkausten

pitäisi olla, keneen niiden pitäisi kohdistua, verotuksen ja korkojen korkeus.

Jos puhutaan ensin verotuksesta, lyhyesti kerrotaan sen, että vuosina 92—93 veronkorotusten jälkeen valtion tuloverotuotto aleni 10 miljardia markkaa, kulutusverot samanaikaisesti 6 miljardia eli kahdessa vuodessa valtio menetti 16 miljardia verotuloja. Silloin ylitettiin kipuraja. Nyt valtiovarainministeriössä, jossa silloin suunniteltiin talouspolitiikkaa, samat virkamiehet edelleen sanovat, että verotusta ei voi laskea. Heidän mielestään, jos verotusta lasketaan esimerkiksi miljardi, valtio saa takaisin vain 500 miljoonaa markkaa lisääntyneenä kysyntänä ja parantuneena työllisyytenä sekä pienempinä työttömyysmenoina.

Minun mielestäni, jos leikkaukset ja verotus kohdennettaisiin sillä tavalla, että pieni- ja keskituloisilta alennettaisiin verotusta, se kohdistuisi paljon paremmin kulutukseen. Se lisäisi kysyntää enemmän, kuin jos verohelpotus annetaan kaikille. Jos suurituloisille annetaan verohelpotus, niin kuten olen täällä ennenkin todennut, se vain lisää säästämistä. Mutta sitä liro Viinaseen oppia, että Suomessa on niin hyvin jo kaikilla perheillä asiat, että kaikki säästävät, jos verohelpotuksia annetaan, en hyväksy. Tiedämme jokainen tänä päivänä, että se oppi on väärä. Valtiovarainministeriön virkamiesten oppi myös on väärä. Jos me annamme pieni- ja keskituloisille, minä väitän, että se siirtyy lähes kokonaisuudessaan kysyntään ja kasvuun, valtion tulot lisääntyvät ja menot pienenevät.

Leikkausten osalta totean samalla tavalla: Ne pitäisi kohdistaa tulevaisuudessa suurituloisiin. Pitäisi löytää keinoja, joilla suurituloiset osallistuisivat myös lamatalkoisiin. Nimittäin kyllä me kansanedustajat kaikki sen verran kansantaloutta osaamme, että 45 miljardin markan velka on liian suuri edelleenkin. Sitä on saatu nyt alaspäin vähitellen, mutta se on aivan liian suuri. Se syö sosiaalimenojamme lähivuosien aikana, koska korkomenot lisääntyvät ja tätä kautta meillä on entistä vähemmän käytettävissä myös sosiaaliseen hyvinvointiin rahaa.

Yliä lopuksi korkopolitiikasta. Tänään Helsingin Sanomat viimeksi kirjoittaa, että vuosien kuluttua nähdään, onko potkittu jo maassa makaavaa uhria eli onko pidetty turhanpäiten inflaation pelossa liian korkeita korkoja. Minusta Helsingin Sanomien sanonta on osuva: ”Onko potkittu jo maassa makaavaa uhria, Suomen kansantaloutta? (Ed. Kemppainen: Hallitus sitä tekee!) — Suomen Pankkihan on itsenäinen lai-

tos, jota kansanedustajat valvovat, taitaa ed. Kemppainenkin olla siellä valvomassa. Joka tapauksessa minun mielestäni on liian pitkä aika katsoa vuosien päähän, vaan pitää katsoa kerta kaikkiaan, mikä on meidän tilanteemme. Meillä on Euroopan unionin alhaisin inflaatio ja Euroopan unionin toiseksi korkein työttömyys. Suomen Pankki on vuosikaudet liioitellut tätä korkopolitiikkallaan ja aiheuttanut tämän kertaikkaisen deflaatiopolitiikan tänä päivänä.

Minun osviittani tilanteen hoitamiseen tästä eteenpäin on se, että leikkaukset suoritetaan lähinnä suurituloisilta. Katsotaan kaikki ministeriöt läpi ja pyritään saamaan velka kuriin kolmen neljän vuoden tähtäimellä, tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Verohelpotukset annetaan jo ensi vuonna pieni- ja keskituloisille, mikä merkitsee kysyntää, kasvua ja parempaa työllisyyttä, ja Suomen Pankin edellytetään edelleen laskevan korkoja.

Ensimäinen varapuhemies: Ennen kuin keskustelu jatkuu, huomautan, että käsittelemme työttömyysturvalain muuttamista.

Ed. J o e n p a l o: Rouva puhemies! Puheenvuorooni sain innoituksen ed. Kemppaisen puheenvuorosta, jonka aikana jäin arvelemaan, onko ed. Kemppainen puhunut Kouvolassa kokouksessa lainkaan vai onko hänellä jäänyt levy päälle, koska puhe oli selvästi suunnattu enemänkin tupailtojen ja puoluekokouksen väelle kuin tällaiseen tilaisuuteen, jossa me tällä hetkellä olemme. (Ed. Kemppainen: Eikö korvat kestä?) — Kestää korvat, kestä vielä takamuskin!

Ed. Kemppainen puheenvuorossaan vannoi niin voimakkaasti keskustan ohjelmallisen puolen nimiin, että on pakko näin työttömyysturvan yhteydessä sivuta asiaa, joka sinänsä koskee työttömyysturvaa, eli työllisyys. Se taikasana, stiiknafaulia, on keskustalla työreformi. Olen tutkinut sitä erittäin huolellisesti, olen luettanut sen asiantuntijoilla, ja kaikki ovat päätyneet samaan kuin minäkin lukiessani. Se on puhdas iskulausekokoelma, jossa ei ole yhtään mitään sisältöä. Se on taitavasti laadittu, mainostoimistossa ilmeisesti, tarkoitettu, että se myy hyvin, näkyy lööpeissä ja otsikoissa, mutta sieltä puuttuu todella täysin konkreettinen sisältö. Eivät edes teidän omanne usko siihen, koska se malli, jota teidän poliittinen johtonne, teidän yläpään eliittinne, esitti eli yleissitovuuden purkaminen alle viiden hengen yrityksiltä kaatui kokouksessa. Ei edes oma väki usko teidän iskulauseko-

koelmaanne! Jos te haluatte parantaa työllisyyttä, yrittäkää edes yksi konkreettinen asia löytää. Ammattiyhdistysliikkeessä aivan varmasti tullaan vastaan, kun löytyy jotakin, mitä tullaan vastaan.

On valitettavaa, että valtioneuvos Virolaisen linjapuhe ei tavoittanut kaikkia keskustalaisia. Hänhän osoitti suurta ymmärrystä SDP:tä ja ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Sitä ei teiltä valitettavasti tunnu löytyvän.

Minua hämmästyttää, että jatkuvasti, hetkestä toiseen, te haluatte estää kahden miljoonan Suomen kansalaisen järjestäytymisen ja yhteiskunnallisen toiminnan.

Se siitä.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! (Ed. Kanerva: Monesko kierros menossa? Ottakaa nyt perusteellisemman kaavan mukaan!) — Ed. Kanerva kaipaa kunniakierrosta. Ehkä voidaan verrata työtöntä juoksijaan, joka pannaan juoksuradalle, mutta hänelle ei kerrota, koska hän pääsee maaliin. Häntä kannustetaan kyllä, että hop, hop, juokse, juokse, mutta ei kerrota, päättykö juoksu tunnin päästä, vuorokauden päästä, viikon päästä, kuukauden päästä vai kymmenen vuoden päästä. Ed. Kanerva, tällaiset kannustukset, mitä myös ed. Sasi täällä vaati, ovat aika hankalia työttömälle ihmiselle. Kyllä sentään joku määränpää pitäisi olla elikkä työn saanti.

Edustajat Sasi ja Paasio näkivät epäkohtana sen, että 53 vuoden ja 1 kuukauden iässä ollut työtön pääsee entisen lain mukaan ns. työttömyyseläkeputkeen. Jos tämä on suuri epäkohta, niin tämä epäkohtahan poistuu sillä, että tällaiselle henkilölle tarjotaan työtä. Se katkeaa sillä hetkellä. Silloin on joku määränpää, mutta nyt kun vaaditaan ikärajan nostamista, vastaavasti ei kerrota, mistä henkilö saa työtä. Tämä on tavattoman yksinkertainen asia purkaa. Ei siinä ole mitään ongelmaa, että tätä ikää nostettaisiin.

Tuntuu, että tässä keskustelussa on jäänyt huomaamatta sellainen perusasia, kun täällä on sanottu, että työttömyysturva ei sovellu nykyiseen tilanteeseen, mitä varten työttömyysturva yleensä on. Työttömyysturvahan on sitä varten aikanaan perustettu, että se turvaa työttömälle ihmiselle toimeentulon silloin, kun hänen kauppaamansa työvoima ei käy kaupaksi. Tavallisilla ihmisillä, palkansaajilla, on vain työvoima, jota voidaan myydä. Kun työvoima, joka on hänen pääomaansa, millä luodaan lisäarvoa, ei käy

kaupaksi, sitä varten on työttömyysturvajärjestelmä luotu. Se on mielestäni luotu työttömiä varten ja myös niitä tilanteita varten, kun on enemmän tai vähemmän työttömiä.

On toinen asia, miten tämä pystytään rahoittamaan, jos työttömyys on niin korkealla tasolla, kuin se tällä hetkellä on. Mutta missään tapauksessa se ei ole työttömien vika, eikä kyse ole siitä, että työttömiltä puuttuisi työhalua. Sitä varmasti on. Näin ollen en pidä tällaista keskustelulähtökohtaa oikeana, mitä täällä on vähän aikaa kuunnellut, ja sitä, kun esimerkiksi mainostetaan, että tämä laki on erityisen kannustava. Joissakin tapauksissa se saattaa kannustaa, mutta joissakin tapauksissa se päinvastoin heikentää työttömän toimeentuloturvaa nykyisestäään.

Tässä laissa on sekä parannuksia että heikennyksiä, mutta pääsääntöhan on, että tällä leikataan miljardeja markkoja työttömyysturvasta pois. Nämä miljardit markat ovat myös kulutuksesta pois, ja sitä kautta heikennetään kotimarkkinapalvelujen ja -tuotteiden kysyntää. Tällä on varmasti omat heijastusvaikutuksensa myös siihen, miten työllisyys kotimarkkinoilla kehittyy. Näin ollen se, että säästetään, monta kertaa tulee omaan nilkkaan. Nyt on hyvin voimakkaasti vuoden päivät säästetty. Jos oikein muistan, viime vuoden toukokuusta tämän vuoden toukokuuhun työttömyys on pudonnut noin 16 000:lla. Se mielestäni osoittaa, että tällä säästöpolitiikalla ei pystytäkään perusongelmaa eli työn saantia ratkaisemaan, ja näin ollen pitäisi hakea muita ratkaisuja. Tällä vain syvennetään kierrettä ja ainakin hidastetaan työllisyyden paranemista.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Puheenvuoroani kritisoitiin, mutta minusta ei kuitenkaan kritisoitu sen ydintä eli sitä, että ei hallituksen työllisyyspolitiikkalinjassa ole kehumista, ei ainakaan tuloksissa. Ed. Kuoppa juuri totesi luvut, mutta voisin todeta, että Pohjois-Suomen työttömyys ei ole suinkaan vähentynyt tämän hallituksen aikana vaan lisääntynyt. Elikkä minusta näihin kysymyksiin pitäisi vastata, joista te ette puheenvuoroissa tykkää, eikä pienempiin ja epäolennaisempiin.

Ette myöskään pystyneet kritisoimaan sitä, että tulonjakovaikutukset hallituksen päätöksillä Ahon ja Lipposen hallituksen aikana ovat erilaiset ja nimenomaan niiltä osin, joista hallitus itse on päättänyt, verotaulukoissa, veropäätöksissä ja sosiaaliturvan leikkauksissa. En tiedä, miten sanoma menee paremmin perille. Kun rauhallisesti kertoo, ei mene, ja jos vähän korottaa

närkästyksissään ääntään, silloin näkyy menevän vielä huonommin. Mutta on kuitenkin lupa sanoa, koska tämä on selvä tosiasia. (Ed. Laakso: Vain vaalitappion kautta se menee perille!) — Toivottavasti. — Mutta tässä on tietysti se muutos, että myös yleinen ilmapiiri on aika pahasti muuttunut. Se tarkoittaa tietysti, että hallituksella on paljon enemmän ystäviä tiedotusvälineissä kuin edellisellä. Saa nähdä, onhan vaaleihin vielä aikaa. Mutta kyllähän leipäjonoja emme ole nähneet. Nyt työttömyys ei ole enää keskeisin aihe. Nyt sanotaan, että sitä ja sitä hyväksytään säästöjen nimissä. Aikaisemmin se ei ollut luvallista. Mutta toivottavasti demokratia toimii ja punnitaan kaikkia vallassaolijoita suurin piirtein samalla vaa'alla ja käsitellään samanlaisilla hankkilla. Mutta nyt ei suinkaan ole niin.

Sitten, rouva puhemies, muutamiin yksityiskohtiin.

Meitä keskustalaisia syytetään ansiosidonnaisen työttömyysturvan romuttamisyrityksestä. Esittäkää konkreettisesti, miltä osin se meidän toimestamme näin tapahtuisi! Ahon hallituksen aikana me esitimme yhteisiä neuvotteluja, että ansioturvasta tehdään yhteisesti sovitut leikkaukset, joita jouduttiin tekemään peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen. Ei sieltä tullut esityksiä. Sitten on jouduttu tekemään enemmän leikkauksia ja säästöjä toiseen suuntaan.

On esitetty, että sinne pitäisi tehdä rakenteellisia muutoksia. Täällä muun muassa hallituspuolueiden kansanedustajien monessa voimakkaassa puheenvuorossa on kritisoitu sitä. Esimerkiksi ed. Gustafsson esittää päivärahalle kattoa, löysempää karttumaa jne. Ed. Huotari esittää myös tätä kritiikkiä. Miksi te ette näitä sano ansiosidonnaisen turvan romuttamiseksi? Miksi te meille sanotte? Eivät meidän esityksemme ole yhtään jyrkempiä. Se meitä vain ärsyttää, että silloin kun pitäisi tehdä työmarkkinajohtajien reviirillä säästöjä, jotka jäsenistökin hyväksyy mielipidetiedustelujen mukaan, arvovalta tai valta ei anna tehdä minkäänlaisia muutoksia, ei edes niihin välttämättömiin epäkohtiin, joita koetaan. Esimerkiksi käyvät ne ansiosidonnaisen työttömyysturvan arvostelua herättävät jäykkyydet, joilla sitä voidaan ns. käyttää väärin tai laskeskella, milloin kannattaa mennä töihin, kenen kannattaa jne., tai sitten eläkeputket, jotka alkavat jo aikaisemmin. Kuitenkin säästöt tehdään ansiosidonnaisen työttömyysturvajärjestelmän kohdalla vain sillä tavalla, että saajien määrää vähennetään, eli se on ryhmäkuntaista edun ajamista sillä tavalla, että heikommat heitetään yli

laidan. Se ei ole meistä oikein, ja siksi me arvostelomme tätä järjestelmää.

Me olemme arvostelleet sitä (myös rahoituskeinojen suhteen. Meidän omamaksuosuutemme ovat niin erilaiset, minkä jo edellisessä puheenvuorossani totesin. Ansiosidonnaista turvaa pakotetaan maksamaan myös sellaiset, jotka eivät ole ay-liikkeen jäseniä, ja puhtaasti verovaroiltaan sitä rahoitetaan.

Minusta vakuutusluontoinen ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä on täysin oikea ja oikeudenmukainen, jos se rahoitetaan oikeudenmukaisesti ja se on yleisesti hyväksyttävä. Mutta nykyinen ei ole, eikä meidän kritiikkimme ole silloin sen romuttamista. Ei meidän tarvitsisi edes ottaa sitä kritiikkiä vastaan, mutta ilmeisesti teillä ei ole muuta kerrottavaa tässä tilanteessa. Teidän eväänne on ilmeisesti loppuneet. Ei keskusta pysty olemaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan romuttaja näillä voimasuhteilla. Järjestelmä romuttaa itse itsensä.

Toinen yksityiskohta, jota on arvosteltu, on, että me hyökkäämme ay-liikettä vastaan. Ei. Me arvostelomme niitä muutamia kymmeniä ay-johdajia, jotka valtopoliittisista ja muista syistä, ilmeisesti omien asemiensä säilyttämisen takia, eivät olleet valmiita Ahon hallituksen kanssa yhteistyöhön ja näkyvät sanelevan näin laajan eduskuntataustan omaavaa hallitusta menen tullen. Jos se ei ole arvostelun arvoinen asia, niin mikä sitten on?

Perustuslain toimivuudesta on keskusteltu pienemmissäkin asioissa, siitä kuka istuu kahvipöydässä, ruokapöydässä EU:ssa jne. Sekin on iso kysymys. Mutta kyllä jos kyseessä on poliittisen vallan käyttö tätä kautta, on minusta aivan oikeudenmukaista, että siitä keskustellaan ja sitä arvostellaan, eikä siinä suinkaan ole kysymys siitä, että ammattiyhdistysliikettä sillä tavalla väheksyttäisiin.

Mitä tulee keskustan työreformiasiaan, eivät ne kaikki esitykset ole kallioon hakattuja. Ne on tarkoitettu keskustelun avaukseksi, joku yleisistovuuden poistaminen viiden työntekijän yrityksiltä. Me tiedämme, ettei se sellaisenaan voi toteutua, mutta siinä esityksessä kiteytyy se vaikeus, joka työllisyyden hoitamisessa näissä olosuhteissa on. Ongelmahan on siinä, että yrityksissä joudutaan maksamaan tekemättömästä työstä. Ollaan työssä silloin, kun ei ole työtä, ja silloin ei olla, kun on työtä. (Välihuuto vasemmalta) — No, edustaja tietää, miten telakoilla ja paperitehtailla tehdään työtä, koska siellä työprosessi etenee pilkulleen samaa vauhtia ja työtä on tietystä

tahdissa. Mutta jos pienyrittäjä pakotetaan mak samaan palkkaa sellaisesta työsuorituksesta, josta ei tule palkkaa, sehän tulee tuotteen hintoihin, sitä kautta hinnoittelemme oman tuotantomme ulos. Sinne pitäisi saada joustoa. Eikä esimerkiksi viisi henkilöä yrityksen kokona ole mikään raja, mutta se on keskustelun avaus.

Toimiva ratkaisu voisi olla sellainen, että pienille yrityksille on oma työsuoritusmalli, ja sen voisivat yritys ja työntekijät yhdessä valita, mitä noudatetaan. Siellä työntekijätkin ovat valmiita neuvottelemaan. Eikä suinkaan ole kysymys siitä, että me hakisimme sopimuksetonta, villiä tilannetta. Mutta meillä on usko ihmiseen, siihen, että työpaikoilla tiedetään paremmin omat edut ja voidaan hoitaa ne pelisääntöjen mukaan, kun tietyt pelisäännöt ja lainsäädännölliset edellytykset ovat olemassa.

Ed. Elon puheenvuorot ovat aika erikoisia, koska olitte ilmeisesti oppositioasenteessa jo edellisen hallituksen aikana ja nyt esitätte, voi sanoa, täydellistä oppositiokantaa myös tälle hallitukselle ja kuitenkin koko ajan kannatatte sitä. Sanoitte, että esimerkiksi työttömyysturvalaikauksessa keskusta olisi puheenjohtaja Ahon suulla ollut vaatimassa vielä isompia leikkauksia. (Ed. Elo: Luin tällaisia tietoja!) Ei pidä vääristellä.

Mitä hallitus ensin sanoo? Hallitus suunnittelei parin miljardin leikkauksia, ja me edellytimme ja toivoimme, että hallitus pystyy tekemään oikeudenmukaiset saman suuntaiset leikkaukset eri sosiaalietuuksiin ja eri toimeentulotuki muotoihin, ei sillä tavalla, että toiset säästetään ja toiset kärsivät siitä syystä enemmän. Emme me vaatineet mitään enempää. Ahon hallituksen ajalta on paljon oikeudenmukaisempi leikkaukselinja esitettävänä. Se ei kohdistu 25 prosentin osalta mihinkään sosiaalitukeen, vaan säästöt olivat pienempiä, oikeudenmukaisempia ja laaja-alaisempia.

Rouva puhemies! Tässä muutamia kommentteja, ja toivon, että korvat kestävät, vaikka näyttää olevan, että ne eivät kovempaa puhetta kestä. Nythän ne asiallisen puheen kestävät, mutta eihän tuo puhe näy menevän perille.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Lentokone meni, joten nyt voidaan puhua asiasta edelleenkin.

Tämän pykälän kohdalla on käsitelty asioita laajasti, joten minäkin ehkä poikkean asiasta, mutta en ehkä niinkään paljon kuin moni muu. Paljon on puhuttu työllistamisestä ja työttö-

myydestä. Ed. Joenpalo, joka kerkesi juuri ilmeisesti lähteä pois, pyysi ja esitti, että keskusta edes yhden hyvän asian esittäisi tähän keskusteluun. Minä ehkä voin esittää myönteisen asian, joka ehkä näin loppuvaiheessa on aivan paikallaan.

Oulussa nimittäin kokeillaan ns. Seppäsen — Peltolan mallin soveltamista talonrakennustoiminnassa. Mallin ideana on, että yritys tai laitos toimii kahdessa tai useammassa kuuden tunnin työvuorossa, jotka voidaan suorittaa joko peräkkäin tai päällekkäin. Tämä systeemi on siis täydessä käynnissä. (Min. Jaakosnaari: Hallituksen tuella!) — Niin, kohta tullaan siihen, minkä takia se tukee. — Ansiot määräytyvät sen mukaan, kuinka suuri osa työaikaisista tuloksista saadaan aikaan kuudessa tunnissa. Vastaavaa kokeilua ei rakennustoiminnassa tietävästi ole muualla Suomessa.

Rakennusfirman 80 työntekijästä noin puolet on tässä mukana eli 40 henkilöä, aika paljon siis. Rakennuskohdetta toteutetaan siten, että perinteisen kahdeksan tunnin työpäivän sijasta sovelletaan kahta kuuden tunnin työvuoroa. Saatuja tuloksia verrataan valmistuneissa rakennuskohteissa saatuihin ja projektin kanssa samaan aikaan käynnissä olevista hankkeista saataviin tuloksiin. Näissä kohteissa sovelletaan kahdeksan tunnin työpäivää. Vertailu suoritetaan jälkilaskelmia ja toteutumistietoja ja palkkatilastoja hyväksi käyttäen. Tuloksia on tarkoitus mitata numerotietojen lisäksi haastattelututkimuksella, jota käydään lähinnä työvoimapiirin ja työntekijän suhtautumista tutkittaessa. Mikäli mahdollista, hankkeesta saatuja tuloksia pyritään vertaamaan muilla toimialoilla toteutettujen kokeilujen kanssa.

Työntekijät ja ammattiyhdistysliike ovat suhtautuneet kokeiluun myönteisesti. Palkkataso tosin on laskenut, kuten totesin, noin 10 prosenttia, ei ehkä sitäkään, mutta työpaikkoja on pystytty säilyttämään ja jopa lisäämään. Muun muassa työryhmään, jossa normaalisti olisi ollut kuusi muuraria, voitiin nyt ottaa kolme muuraria lisää. Luvut eivät ole hirveitä mutta alkuaan hyvät.

Hämmästyttävintä tässä oli kuitenkin se — tätä asiaa minä en valitettavasti riittävän hyvin vielä tunne — että ainoa taho, joka suhtautui nihkeästi kokeiluun, oli työvoimaviranomaiset. Tämä on nyt työnantajan kertomaa minulle, en ole päässyt sitä asiaa tarkistamaan. Kokeiluun osallistuvat esittivät, että työttömyysrahoista maksettaisiin edes osittain saamatta jäänyt pal-

kan osa. Pyyntöhän olisi ollut kohtuullinen, koska tämä lisätyöllistää ihmisiä, siis työttömiä. Monta kertaa ei huomata, että työttömät ovat todellakin ihmisiä eivätkä vain joitakin lukuja tilastoissa. En tiedä, mistä työvoimaviranomaisten kanta johtuu ja miten se ihan tarkalensa on ollut, mutta työnantajafirmasta saatujen tietojen mukaan se oli jollakin tavalla ollut nihkeätä.

Jopa tapauksessa tutkimus on mielenkiintoinen ja merkittävä koko toimialan kannalta. Kaikki kokeilut 6+6-järjestelmällä antavat perustietoa, kun tehdään ratkaisuja työn uudelleenorganisoinnista. Kokeilusta tehdään pro gradu -tutkielma Oulun yliopiston taloustieteen osastolla, ja tuloksia saadaan toivottavasti lukea mahdollisimman pian.

Ed. Kallis: Arvoisa rouva puhemies! Työttömyysturvan leikkaus merkitsee valtiolle säästöä noin 800 miljoonaa markkaa, ja haluaisin palauttaa edustajien mieleen, että se on lähes yhtä suuri kuin se televero, josta tämä eduskunta vuodenvaihteessa luopui. Me vapaaehtoisesti luovuimme 700 miljoonan markan suuruisesta televerosta, ja tietenkin voi sanoa, että nyt vastaavasti joudumme tekemään ikäviä leikkauksia.

Kristillinen liitto puhui joulukuussa siitä, että ei olisi pitänyt luopua tuollaisesta tulosta, koska se löytyy kuitenkin edestäpäin ja joudumme tekemään saman suuruisia leikkauksia, jotka aina tekevät kipeää. Tänäkin päivänä eduskunta on äänestyksen jälkeen luopunut muutamasta kymmenestä miljoonasta markasta, ja väittäisin, että harva se viikko me olemme äänestyksen jälkeen tällaisia päätöksiä tehneet. Se ei ole meidän mielestämme oikeaa politiikkaa etenkään, kun nämä tulot, joista olemme luopuneet, ovat merkinneet hyvätuloisille lisää tuloa.

Kun ed. Joenpalo sanoi, että hän ei ole löytänyt keskustan työreformista mitään hyvää, haluaisin pikkuisen kertoa kristillisen liiton työllisyysohjelmasta ennen kaikkea siitä syystä, että ministeri Jaakonsaari on jatkuvasti sanonut, että paras työttömyysturva on parempi työllisyys. Me olemme aivan samaa mieltä. Näin esitti myös ed. V. Koski. Sen takia pitäisi panostaa ennen kaikkea työllisyyteen. En rupea puhumaan kristillisen liiton kaikista niistä yhdeksästä kohdasta, jotka työllisyysohjelmaamme sisältävät; otan vain yhden kohdan. Olen pyytänyt myös, että ministeri Jaakonsaari kertoisi meille, onko siinä jotakin, mikä ei pidä paikkaansa. Jos siinä on

jotakin sellaista, silloin me välittömästi korjaamme sen tai emme ainakaan sen jälkeen enää siitä puhu.

Kaikkein merkittävin kohta on se, että annettaisiin työnantajalle mahdollisuus työllistää työttömyysvakuutusmaksulla ja sosiaaliturvamaksulla taikka sitten hän sen maksaa. Näitä sosiaaliturvamaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja työnantajat maksavat tänä vuonna noin 10 miljardia markkaa. Tällä summalla voitaisiin työllistää 100 000 työntekijää 100 000 markan vuosipalkalla. Me tiedämme, että tämä merkitsisi valtion kassasta 10 miljardia pois, mutta kun työllisyys paranee 100 000:lla eli 4 prosenttiyksiköllä, valtiovarainministeriön laskelmien mukaan valtion kustannuksia säästyy 8,5 miljardia eli nettokustannus on 1,5 miljardia. Kristillinen liitto on valmis maksamaan 1,5 miljardiin, jos työllisyys tilanne paranee 100 000:lla.

Minä toivon, ettei tätä nyt kokonaan tyrmätäisi, vaan kun ministeri Jaakonsaari on valmis erilaisiin kokeiluihin, tätä voitaisiin kokeilla joko alueellisesti tai rajoitetusti siten, että se koskisi vain tietyn tyyppisiä työnantajia. Puolen vuoden kuluttua nähtäisiin, toimiiko tämä käytännössä vai ei. Jos se ei toimi, luovutaan nopeasti siitä, mutta jos se toimii, niin kehitetään. Ainakin ne asiantuntijat, joilta olemme lausuntoja pyytäneet, ovat pitäneet sitä toimivana mallina.

Muutama kommentti käytettyihin puheenvuoroihin. Ed. Elon ja ed. Paasion puheet menivät pikkuisen, eikä pikkuisen vaan aika pahasti, ristiin. Ed. Paasio pahoitteli sitä, että edellinen hallitus ei harjoittanut suhdannepolitiikkaa, kun se laman aikana teki paljon leikkauksia. Ed. Elo taas pahoitteli sitä, että hallitus harjoitti suhdannepolitiikkaa laman aikana, kun se luopui tuloveroista noin 10 miljardin markan edestä, ja tietenkin tuo 10 miljardista luopuminen perustui edellisen, Holkerin hallituksen verotus kevenee-linjaan. Mutta tässä joka tapauksessa ed. Paasion ja ed. Elon linjat tavallaan menivät ristiin. (Vasemmalta: Kaksi eri ihmistä!) — Tietenkin, mutta samasta puolueesta.

Ed. Elo peräänkuulutti leikkauksia, jotka kohdistuisivat parempituloisiin, ja verohelpoituksia pienituloisille. Näin me olemme myös esittäneet oppositiosta ja olemme myös äänestäneet sen mukaisesti. Kuitenkin ed. Elo ja koko ryhmä on toiminut juuri päinvastoin. Ed. Elo ja hänen ryhmänsä, niin kuin koko hallitus, on äänestänyt näitten leikkausten puolesta ja niin tulee ilmeisesti tekemään nytkin. Nämä leikkaukset kohdistu-

vat nimenomaan pienituloisiin. Olisi ollut mahdollista menetellä toisin.

Kun ed. Elo toivoi, että hallitus jatkossa harjottaisi sellaista politiikkaa, että verohelpotukset kohdistettaisiin pieni- ja keskituloisille ja leikkaukset hyvätuloisiin, tietenkin minä kysyn, mitä ed. Elo tekee, jos ei hallitus tällaisia esityksiä tee. Mitä tekee ed. Elo silloin? Äänestäkö hän niitä vastaan, niin kuin oppositio tekee, vai ovatko nämä ed. Elon ja monen muun hallituspuolueen edustajan puheet ainoastaan puhetta ilman minkäänlaista tarkoitusta edes käytännössä sitä noudattaa? Jos halutaan niitä puheita noudattaa, hetken kuluttua me saamme oivan mahdollisuuden myös tämän käytännössä toteuttaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Kankaanniemi on ed. Pehkosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä kolmikantaneuvottelumenettelyä kunnioittaen valmistelemaan työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuudistusta siten, että koko järjestelmän hallinto kootaan eduskunnan valvonnan alla toimivan Kansaneläkelaitoksen yhteyteen, koko työttömyysturvan rahoitus uudistetaan kannustavaksi ja työllisyttä edistäväksi sekä oikeudenmukaiseksi ja tasa-arvoiseksi niin eri ammattialojen kuin rahoittajienkin suhteen sekä etuudet uudistetaan oikeudenmukaisiksi muun muassa niin, että peruspäivärahan taso turvataan työttömän ja hänen huollettaviensa ihmisarvoisen elämän ja riittävän toimeentulon takaavaksi ja ansiosidonnaiselle päivärahalle säädetään katto.”

Ed. Huuhtanen on ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa välittömästi yleiseen työttömyysvakuutukseen perustuvan työttömyysturvajärjestelmän valmistelun.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kuntien mahdollisuuksista toteuttaa niiltä edellytetyt koulutuksen ja työllistämisen lisävelvoitteet takaamalla kunnille riittävät taloudelliset voimavarat ottaen huomioon niiden erilaiset edellytykset vastata uusista tehtävistä.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisen päätetään lakiehdotuksesta.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Apukka, Aura, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Hämäläinen, Ihämäki, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilah-ti, Kallio, Kalliomäki, Kanerva, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kiljunen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laaksonen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindroos, Lindén, Lipponen, Luhtanen, Löf, Malm, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Nikula, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Olin, Paasilinna, Paasio, Peltomo, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rehn, Rimmi, Rosendahl, Saarinen, Salolainen, Sasi, Savela, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Aula, Gustafsson, Huuhtanen, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Kemppainen, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korteniemi, Koskinen M., Kuoppa, Laakso, Lahtela, Laitinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen,

Lindqvist, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Partanen, Pehkonen, Pekkarinen, Penttilä, Pesälä, Puhjo, Ranta-Muotio, Rinne, Roos, Ryhänen, Räsänen, Saapunki, Saari, Salo, Seppänen, Smeds, Suhola, Takkula, Tarkka, Tennilä, Vanhanen, Vihriälä, Vistbacka, Vuorensola ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Anttila S-L., Backman, Halonen, Hyssälä, Häkämies, Karjula, Koski M., Kääriäinen, Lamminen, Linnainmaa, Niinistö, Ojala R., Prusti, Siimes, Vehviläinen, Veteläinen ja Virtanen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksista.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 166 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 24. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Huuhtasen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Huuhtasen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 75/1996 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö 12/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työmarkkinatuen muuttamisesta merkitsee sitä, että kun vuoden 96 alusta voimaan tulleella lailla työmarkkinatukea muutettiin, jolloin työmarkkinatuki otettiin pois alle 20-vuotiailta, jollei heillä ole ammatillista koulutusta tai he eivät ole työvoimaviranomaisten tarjoamassa työssä tai koulutuksessa, nyt tätä lakia ollaan laajentamassa niin, että se tulisi koskemaan myös 20—24-vuotiaita. Eli tässä ollaan nostamassa periaatteessa oppivelvollisuuskäytännön 25 vuoteen. Tämä astuisi voimaan 1.1.1997. Toimi kohdistuu noin 11 000 nuoreen. Koulutus-, työharjoittelutai työpajapaikkoja hallitus on lisäämässä noin 8 200:lla. Eli tässä jää muutama tuhat ... (Häli-nää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Arvoisat edustajat, pyydän teitä hiljentymään ja kuuntelemaan! Ed. Kuopalla on puheenvuoro.

Puhuja: Tässä jää noin 3 000 nuorta näitteen hallituksen esityksen perustelujen mukaan ulkopuolelle näistä toimista. Tietenkin silloin, jos he eivät pääse näihin mukaan, on vaara, että he putoavat työmarkkinatuen ulkopuolelle. Tästä tietenkin seuraa se, että heidän toimeentulonsa tulee vaikeutumaan.

Työmarkkinatuella oleviahan ovat tietenkin ne, jotka putoavat ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta työmarkkinatuella 500 päivän rajan täytyttyä, tai nuoret ihmiset, jotka eivät vielä ole saaneet sitä ensimmäistäkään työpaikkaansa. He ovat vasta tulossa työelämään. Tämä on tietenkin hyvin hankala ja vaikea tilanne. Nuoriso-työttömyys on edelleenkin korkea, vaikka valtiovallan toimenpitein sitä on kyllä jonkin verran pystytty alentamaan.

Jo vuoden 1996 alusta voimaan tulleen lain toteutuksessa ilmeni epäkohta. Kaikki kevään ylioppilaat joutuivat osallistumaan yhteishakuun, vaikka suuri osa suuntautui yliopisto-opiskeluun. Kouluttamispakolla ohjataan nuoria aikuisia kouluttautumaan aloille, joihin heillä ei ole kiinnostusta. Tässä tapauksessa motivaatio heikkenee eikä saavuteta sitä tulosta, mitä tällä lailla tavoitellaan. Tämä johtuu myös siitä, että viranomaisilla ei ole osoittaa koulutuspaikkoja ammatteihin, joissa olisi työllistymismahdollisuuksia. Hyvin usein koulutus tapahtuu ns. jäännealoille, joilla on muutenkin jo työvoiman ylijääntä.

Ei ole ihme, että tämän lain yleisperusteluissakin hallitus toteaa muun muassa seuraavaa: ”Kieltäytymisten seurauksena annettavat karenssit ja kahdeksan viikon työssälöehto eivät ole osoittautuneet tehokkaiksi keinoiksi ohjata nuoria hakeutumaan ammatilliseen peruskoulutukseen. Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaamisen tulisi tapahtua ensisijaisesti muilla tavoilla” ... (Hälinää)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Arvoisat edustajat, todella pyydän, että nyt hiljennytte kuuntelemaan ja käytte kahdenkeskiset, mahdollisesti välttämättömät keskustelut salin ulkopuolella! Ed. Kuopalla on puheenvuoro.

P u h u j a : Kiitoksia, arvoisa puhemies! Siis: ”Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaamisen tulisi tapahtua ensisijaisesti muilla tavoilla kuin työttömyysturva- ja työmarkkinatukilain perusteella annettavilla karensseilla.” Hallitus toteaa näin omissa perusteluissaan. Eli laki, joka koski alle 20-vuotiaita, ei ole siis sillä tavalla toiminut, kuin on oletettu. Tätä taustaa vasten ei voi pitää järkevänä, että nyt jatketaan ja korotetaan tätä ikärajaa 24 vuoteen.

On tietenkin hyvä, että ihmisille tarjotaan koulutuspaikkoja, työttömiä pyritään ohjaamaan koulutukseen ja erityisesti nuoria työttö-

miä, jotta heille tulisi ammatilliset valmiudet, niin että jos työpaikkoja löytyy, heillä olisi myös koulutus ja sitä kautta paremmat mahdollisuudet päästä työhön. On tietenkin tosiasia, että työllistyy selvästi paremmin, jos on hyvä ammatti kuin jos on ammattikouluttamaton. Mutta tämä laki tekee pakonomaisen koulutuksen ja aika tavalla byrokraattista mielivaltaa, sanoisin jopa tsaarinaikaista järjestystä. Tähän tulee työvoimaviranomaisille melkoisia valtuuksia määrittellä, mihinkä alalle milloinkin ja kenenkin on sopiva mennä. Tätä en pidä hyvänä, ja se vie nuorilta motivaatiota, koska nämä nuoret jo monta kertaa aiemmin ovat ehkä koulunsa keskeyttäneitä tai muusta syystä koulunkäyntiin kyllästyneitä.

Koulutus pitäisi tehdä myös taloudellisesti kilpailukykyiseksi eli koulutuksessa ollessa pitäisi saada paremmat edut, mutta näinhän ei tilanne ole. Muun muassa valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa totean muun muassa: ”Työmarkkinatuen säästöt syntyvät suurelta osin siitä, että opiskeluaikana työtön nuori ei saa työmarkkinatukea, vaan huomattavasti heikompa opintotukea. Jos haluttaisiin motivoida ihmiset opiskelemaan, opiskelusta pitäisi tehdä myös taloudellisesti motivoivaa ja mahdollista.” Eli pitäisi näitä opintokorvauksia korottaa sillä tavalla, että se olisi selvästi mielekkäämpää ja taloudellisesti kannattavampaa myös tälle nuorelle, ettei hän joutuisi aivan olemattomille opintokorvauksille, millaisille nyt monissa tapauksissa varsinkin kotona asuva nuori joutuu.

Arvoisa puhemies! Tämä on jatkoa niille laille, joilla aikaisemmin jo hallitus on leikannut työmarkkinatuella olevilta muun muassa lapsikorotukset ja tuen alle 20-vuotiailta. Tämä on jatkoa sille. Nämä työmarkkinatuella olevathan ovat työttömistä niitä henkilöitä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa.

Tämän johdosta ehdotan, arvoisa puhemies, että tämä hallituksen lakiehdotus hylätään.

E d. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! To-dellakin on syytä tämän asian käsittelyssä muistaa ne aikaisemmat työmarkkinatukeen tehdyt leikkaukset, jotka hallitus on tehnyt. Ed. Kuop-pa toi esille työmarkkinatukeen tehdyt lapsikoro-tusten leikkaukset. Siinä yhteydessä on jälleen kerran todettava, että leikkaukset tehtiin työ-markkinatukeen, mutta niitä ei tehty ansiosidonnai-sen, parempaan, työttömyysturvaan. Tämä kertoo hallituksen linjan, joka on näkynyt koko ajan: Ollaan siellä, missä on vain mahdollista,

parempiosaisten puolella ja lyödään todella kovaa vaikeuksissa olevia väestöryhmiä.

Toinen asia, joka helposti unohtuu, on hallituksen esitys ja eduskunnan päätös siitä, että tämän vuoden alusta työmarkkinatuen odotusaika on jatkunut kolmesta kuukaudesta viiteen kuukauteen.

On ollut myös hyvin erikoista, kun ilman ammatillista koulutusta olevien, alle 20-vuotiaiden työmarkkinatuen saantia on kiristetty lähtien siitä, että on tarpeellista järjestää koulutus näille nuorille, niin ansiosidonnaisen turvan puolella näin ei varmasti tule tapahtumaan nyt, kun vastaavaa rajoitusta ollaan viemässä aina 20—24-vuotiaisiin saakka. Toistan: Työmarkkinatuen kohdalla ilman ammattia oleminen on tuomittavaa, mutta sitä ei millään tavoin huomata 20—24-vuotiaiden ikäluokassa.

Tässä yhteydessä on myös hyvin suurella porulla mainostettu tarveharkintaan tulevaa uudistusta, kun nähdään, että lieventäminen kaikissa oloissa olisi ns. positiivinen myönteinen uudistus. Valiokunnassa tarkemmin lakia käsiteltäessä kuitenkin saatettiin todeta, että uudistus todellisuudessa leikkaa jälleen kerran työmarkkinatukea tietyissä ryhmissä. Esimerkkinä voi mainita sellaisen perheen, jossa työssä oleva puoliso hankkii 7 000 markkaa ja perheessä on kaksi lasta. Työmarkkinatuki lainmuutoksen myötä heikkenee 200 markalla kuukaudessa. Tämä on hallituksen politiikkaa, jossa ei kaikkia asioita ole huomioitu joko tarkoituksella tai huomaamatta.

Työmarkkinatuki uudistus maksaa jälleen 200 miljoonaa markkaa työmarkkinatukeen ja on todella paha lisä jo miljardi luokan leikkauksiin, mitä tähän mennessä on tehty juuri heikoimmassa asemassa olevien työttömien etuisuuksiin. Tästä johtuen keskustalle on ollut itsestäänselvää, että esitys tulee hylätä, ja kannatankin ed. Kuopan hylkäysehdotusta nyt kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Kuopan hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. HUUHTASEN kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Apukka, Aura, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Hämäläinen, Ihämäki, Itälä, Jaakkonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahhti, Kallio, Kalliomäki, Kantalainen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kiljunen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindroos, Lindén, Lipponen, Luhtanen, Löf, Malm, Markkula M., Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Nikula, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Olin, Paasilinna, Paasio, Peltomo, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rimmi, Rosendahl, Saarinen, Salolainen, Sasi, Savela, Skinnari, Soininvaara, Taina, Tarkka, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Aula, HUUHTANEN, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kempainen, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korteniemi, Kuoppa, Laakso, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lämsä, Manninen, Markkula-Kivisilta, Myllyniemi, Mölsä, Partanen, Pehkonen, Pekkarinen, Pesälä, Puhjo, Ranta-Muotio, Rehn, Rinne, Roos, Räsänen, Saapunki, Saari, Seppänen, Suhola, Tahvanainen, Takkula, Tennilä, Vanhanen, Vihriälä, Viitanen, Vistbacka, Vuorensola ja Väistö.

”Tyhjää” äänestää ed. Huotari.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Anttila S-L., Backman, Halonen, Hyssälä, Häkämies, Kanerva, Karjula, Koski M., Koskinen H., Kääriäinen, Lamminen, Linnainmaa, Niinistö, Norrback, Ojala R., Pietikäinen S., Prusti, Ryhänen, Salo, Siimes, Smeds, Vehviläinen, Veteläinen ja Virtanen.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 54 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 25. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laeiksi sijoitusrahastolain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 59/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys osuuspankkien yhteenliittymää koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 47/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Jos joku odottaa, että teen tällaisen poliittiseen ehdotukseen, että hylätään laki, ei ollut tarkoitus. Oli tarkoitus vain ilmoittaa, että hyväksymme lain, josta käsittelyssä jo todettiin, että se ei ole kovin täydellinen eikä hyvä, mutta tämän ryhmittymän kannalta välttämätön. Aivan kuten ed. Salo täällä useaan otteeseen aikaisemmin käydyssä keskustelussa muotoili, meidän täytyy nyt uskoa ja luottaa siihen, että kyseinen ryhmittymä sisäisesti kykenee käyttämään omaa viisauttaan ja saamaan aikaiseksi sellaiset säännöt itselleen, että he pystyvät yhtymässään toimimaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä ei varmasti ole kovin hyvä ja täydellinen laki, mutta jos osuuspankkijärjestelmä haluaa jatkaa sitä linjaa, jota se on jatkanut tähänkin saakka, toisin sanoen tarkoituksena omin voimin päästä jälleen ja kunnolla jaloilleen, tämä on välttämätön siinä mielessä, että tämä prosessi saadaan jossakin vaiheessa loppuun viedyksi.

Tiedetään varsin hyvin, että osuuspankkijärjestelmässä on kymmenkunta prosenttia sellaisia pankkeja, jotka eivät tätä järjestelmää ehkä hyväksy, mutta se on oikeastaan kuitenkin osuuspankkijärjestön oma sisäinen asia. Sikäli kuin olen kuullut, neuvottelut ovat käynnissä ja varmasti tulevat johtamaan siihen, että kyseinen pankkijärjestelmä sisäisesti sopii näistä asioista. Sehän on silloin yhteiskunnan kannalta paras mahdollinen ratkaisu.

Ed. J a n s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Sen johdosta puhun ruotsia ... att alla skall höra.

Värderade talman! Det här är en betydelsefull lag. Den har varit svår att handlägga. Den har sysselsatt två utskott och alla medlemmar och den är tekniskt invecklad. Den är ändå en viktig lag med tanke på andelsbanksrörelsens fortsatta verksamhet.

Den centralorganisation, som härmed bildas, kommer att få ganska stora befogenheter. Den kommer att utöva en makt som ganska nära påminner om offentlig makt enligt våra grundlagar. Därför granskade vi de här frågorna i grundlagsutskottet noggrant, lämnade ett förslag, utlåtande till ekonomiutskottet, som också där gjorde bra arbete i sitt mångordiga yttrande och betänkande. Jag hoppas därför att det här centralinstitutet tar noggrant till sig allt som har blivit sagt under riksdagsbehandlingen, inte

minst de krav på respekt för grundlagarna som alltid medföljer utövandet av offentlig makt eller makt som påminner om offentlig makt.

I det här fallet tänker jag på individen, på språket, på jämställdheten och över huvud taget på det som är till för att främja bankväsendet inom denna grupp av banker, alltså andelsbankerna i Finland.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Hallituksen esitys luottolaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 38/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Hallituksen esitys työturvallisuuslain 24 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 76/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Hallituksen esitys laeiksi eräiden työsuojelua koskevien lakien ja säännösten kumoamisesta ja muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 40/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Hallituksen esitys työaikalaiksi ja laiksi kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 34/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 10/1996 vp
Lakialoite 35/1995 vp, 17/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Kun hallituksen esitys työaikalaiksi nyt tulee hyväksytyksi, haluan ehdottaa perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää selvityksen mahdollisuuksista lakiteitse lyhentää nykyistä yleistä enimmäistyöaikaa.”

Totta kai tässä tarkoitetaan sitä, että selvitystyö tulee toteuttaa kolmikantaisesti. Katson, että tällainen lievä, mutta merkittävä lisä hallituksen esityksen nyt tullessa hyväksytyksi on erittäin välttämätön.

Valiokunta on kannanotossaan noudattanut lyhyttä kaavaa ehkä ajanpuutteesta johtuen. Olisi ollut tietysti mukava nähdä, että tällainen pohdinta eduskunnan puolella olisi jo aloitettu samassa yhteydessä, kuin oli mahdollisuus ottaa kantaa rinnakkaislakialoitteeseen, joka työaikalakiin oli jätetty.

Mielestäni on välttämätöntä, että katse suunataan myös tulevaisuuteen. Siitä syystä toivon, että tällainen tulevaisuutta koskeva lausumaehdotus voisi tulla hyväksytyksi.

Työllisyys on nostettava sosiaalipolitiikan tärkeimmäksi kysymykseksi. Vuoteen 2000 mennessä Suomeen tarvitaan yli 300 000 uutta työpaikkaa, jotta työttömyys voitaisiin puolittaa. Taloudellinen kasvu ja investoinnit eivät tähän yksin riitä, ei edes kotimarkkinoiden elpyminen. Tarvitaan myös työn uutta jakamista. Uskon itse, että vapaaehtoiset toimet eivät tähän riitä.

Paluuta sellaiseen täystyöllisyyteen, jossa jokainen tekisi kokoaikaista työtä nykyiseen malliin, ei mielestäni enää ole. Lakisäateisen enimmäistyöajan lyhentäminen vaikkapa 6 tuntiin päivässä ja 30 tuntiin viikossa on solidaarisin tapa kantaa vastuuta palkkatyön ja sitä kautta tulojen mahdollisimman oikeudenmukaisesta jakautumisesta yhteiskunnassamme.

Työttömyys on tänään mitä suurimmassa määrin sosiaalinen kysymys. Meillä ei ole oikeutta jättää suuria ihmisjoukkoja kokonaan vaille työtä, samalla kun toiset joutuvat työskentelemään yhä suuremman paineen alaisina. Demokratia voi hyvin vain sellaisessa yhteiskunnassa, joka kuuluu kaikille.

Työajan lyhentämiseen löytyy myös kansallisia perusteluita sen vuoksi, että suomalaiset perheet tekevät palkkatyötä perhettä kohti paljon enemmän kuin perheet muualla Euroopassa. Tämä johtuu kahden ansaitsijan mallistamme, jossa olemme olleet kiinni etenkin suurten asuuskustannusten takia.

Sosiaalisten tulonsiirtojen tehtävänä on tulevaisuudessa avoimesti ja nykyistä voimakkaammin täydentää sellaisia palkkatuloja, joilla ei kerta kaikkiaan voi tulla toimeen tai elättää perhettään. Enimmäistyöajan lyhentämisestä tein aiemmin keväällä myös lakialoitteen ja toivon, että varsinkin ne lähes 60 kansanedustajaa, jotka aloitettani silloin eri puolueista kannattivat, voisivat nyt asettua tukemaan tätä vaatimatonta lausumaehdotustani.

Tässä suurtyöttömyyden tilanteessa katse, niin kuin sanoin, mielestäni on ulotettava myös tulevaisuuteen. Tulevaisuuden hahmottamisessa

olisikin mielestäni suotavaa, että myös eduskunta olisi aloitteellinen eikä vain reagoisi muiden tekemiin aloitteisiin.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Olen tästä aiheesta lausunut mielipiteeni tämän lain aiemmassa käsittelyvaiheessa ja sen takia en pitkitä keskustelua. Totean vain, että sekä työttömyyden puolittamisen vasta idullaan oleminen että toisaalta tutkimusten mukaan kansalaisten aulius työn jakamiseen ovat perusteluita sille, että tämä ed. Vehkaojan esittämä lausuma perusteluihin on vähintään, mitä eduskunta voi tässä vaiheessa asian hyväksi tehdä.

Minä kannatan ed. Vehkaojan tekemää ehdotusta.

Ed. Vokkolainen: Arvoisa rouva puhemies! On syytä todeta aluksi, kuten Teollisuuden ja Työnantajien edustaja työvaliokunnan asian-tuntijakuulemisessa: "Lakiesitys on perusteellisesti ja huolella valmisteltu, lakiteknisesti parasta lainsäädäntöä työoikeuden alalla, mitä koskaan on valmisteltu." Vaikka lakiesitys ei vastaakaan kaikilta osin omaa käsitystäni, on se hyväksyttävissä, kun tietää valmisteluun kuuluneet vaikeudet ja haluttomuuden kuitenkin kolmikannassa kyseistä asiaa sopia.

Pidän valitettavana, että työasiainvaliokunta ei voinut valmistella yksimielistä mietintöä, sillä oppositiolle tuli opposition paineet. Vastalauseessa ei ole niitä elementtejä, joilla työlainsäädäntöä olisi aidosti parannettu työpaikkojen yhteistoiminnan suuntaan, vaan päinvastoin isännänään lisäkorostaminen ja yksipuolisen päätöksen mahdollistaminen olisi vienyt kyseistä lakia erältä osin jopa huonompaan suuntaan kuin nykyinen laki.

Vastalauseessa perustellaan, että lain 6 § eli säännöllisen työajan yleissäännös ei anna joustavuutta. Joustavuutta kyllä löytyy mielin määrin paikallisen sopimisen kautta, jossa perälautana on alan työehtosopimus. Hämmästelen, miksi se ei käy tähän yhteyteen, kun vastalauseeseen esittäjät korostavat työehtosopimuksen merkitystä ylitökorvausten osalta.

Keskustan huoli tasapuolisesta työelämän lainsäädännön valmistelusta tuntuu melko ontolta, kun muistaa edellisen hallituksen vallanjakoon opit ja jatkuvat riidat työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Työelämä muuttuu yhä nopeammin. Siksi on tarpeen edistää niitä toimenpiteitä, joilla voidaan aidosti sopia työelämän pelisäännöistä paikalli-

sesti. Tässä kohden haluan korostaa, että aidolla sopimisella tarkoitan, että sopijaosapuolia on kaksi. Mitään lisää isännänvaltaa korostavia lajeja tai muita sopimuksia en pidä suotavina.

Koska suomalaisessa yrityskulttuurissa ei ole se vaihe, että voitaisiin valtaosa sopimuksista viedä yritystasolle, on se hoidettava turvallisemmin työehtosopimusten rajoissa, jotta työntekijöiden turvallisuutta ei heikennettäisi.

Osittain voin yhtyä siihen kritiikkiin, että lainmuutoksella ei ole tarpeeksi lisää työllistävää vaikutusta. Perusteluni ovat varmaankin vain erilaiset kuin oikeistolla, sillä mielestäni ylitöiden enimmäismäärät jäävät tässä esityksessä vielä liian suuriksi, koska määrillä pystyvät yritykset vielä hoitamaan ns. kapasiteettiyliytöitä, joka pitäisi hoitaa työvoiman lisäpalkkauksella. Työllisyyden parantamismahdollisuudet tulevat välillisten vaikutusten kautta yritysten kilpailukyyn parantumisina, jos ymmärretään käyttää hyväksi mahdollisuutta, jonka muun muassa työajoista sopiminen mahdollistaa.

Keskustan tätä lakiesitystä koskeva kritiikki näyttää kohdistuvan sopimustoiminnan murtaamiseen, joka on tietenkin heille johdonmukaista jatkoa ns. työreformille, jossa esitetään yleissitovuudesta luopumista. Tempuilla, joilla on pyrkimys lisätä edelleen isännänvaltaa työpaikoilla, on erittäin negatiivinen vaikutus suomalaisen yrityselämän kilpailukykyyn nyt ja varsinkin tulevaisuudessa.

Lainsäädännön on tuettava aitoa ja tasa-arvoista päätäntävaltaa työpaikoilla. Uskon, että niissä työpaikoissa, missä henkilöstön asema on ymmärretty todelliseksi voimavaraksi, sopiminen ei ole ollut ongelmana eikä tämänkään lainmuutoksen jälkeen tule muodostumaan ongelmaksi kilpailukyyn ja tuottavuuden parantamisen kannalta. Valitettavasti löytyy vielä liian paljon yrityksiä, joissa yhteistyön merkitystä ei ole ymmärretty. Siksi myös tällaista lainsäädäntöä tarvitaan.

Olen kerännyt aika ison nipun sellaisia työsuopimuksia, joihin työntekijät ovat tässä vaikeassa tilanteessa joutuneet nimensä alle panemaan. Käytän kahta esimerkkiä. Erään yrityksen työajoista ei ole sovittu mitään. Palkka on ainut, mikä on sovittu, ja muista ehdoista tässä sopimuksessa sanotaan näin: ”Ylytyökorvauksia, pekkaspäiviä, lomarahoja ei makseta erikseen, vaan ne kuuluvat edellä olevaan tuntipalkkaan. Irtisanomisaikaa ei ole puolin eikä toisin.” Toinen hyvä esimerkki: ”Tällä työsuopimuksella tarkoitetaan työtä, joka määräytyy täysipainoisesti

työnantajan tarpeiden mukaisesti.” Toinen kohta samasta työsuopimuksesta: ”Työnantaja vastaa yhteydenpidosta sekä sopii hyvissä ajoin, 1—2 vuorokautta ennen, tulevista työpäivistä.” Nämä ovat eläviä esimerkkejä siitä, minkä näköisiä työsuopimuksia tällä hetkellä työntekijät joutuvat allekirjoittamaan, jos aikovat työtä saada. Siksi ei ole millään tavalla perusteltua, että tätä vapautta yhä enemmän ja jatkuvasti lisättäisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietintö uudeksi työaikalaksi on kannatettava ja selkeästi työläinsäädäntöä oikeaan suuntaan edistävä. Ministeriön onkin syytä lain hyväksymisen jälkeen yhteisymmärryksessä valmistella asetus työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Ed. K a n t a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vokkolaiselle toteaisin, kun hän otti esille ylytyön ja siihen liittyvät kysymykset, että kyllä minulla on sellainen henkilökohtainen näkemys ja tuntuma, että ylitöitä rajoittamalla ei voida luoda uusia työpaikkoja. Vaikka täälläkin salissa on tänään jo esitetty, että teoriassa noin 30 000 uutta työpaikkaa olisi voitu näin tehdä, se ei ole ratkaisu tähän asiaan. Eli rajoituksilla näitä ei tehdä. Ylytyöt meillä ovat poikkeuksellisen kalliita. Eivät yritykset niitä huvikseen teetä, ja tässä mielessä ihmettelen tällaista kapasiteettiyliytönäkemyä. Ehkä työpaikkojen lisääminen joissain suurissa yrityksissä saattaa jopa olla mahdollista, mutta en tällaista jaksakaan allekirjoittaa. Meillä kokonaistyön hinta kaikkineen on sen verran kova, ettei tässä pysty tammöisillä asioilla pelaamaan.

Mutta mitä tähän mietintöön yleensä tulee, näen, että tämä on oikean suuntainen. Tässä kuitenkin selkeästi on rakennettu pelisääntöjä, joita noudattamalla päästään pienin askelin eteenpäin myös työläinsäädännön uudistuksen puitteissa.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Ainoastaan yhteen yksityiskohtaan puutun tämän lain eri vaiheista. Vielä sen ollessa hallituksen esitys siihen saatiin yksi oleellinen parannus, ja se vaati aika kovaa vaikuttamista ja jopa työtaistelun. Se koski ylempien toimihenkilöiden työaika-suojaa ja sen kattavuutta. Oli hyvä, että asia saatiin korjattua. Jos se olisi jäänyt alkuperäiseen muotoon, tämä olisi ollut vastoin niin työllisyysvaikutuksia kuin myös valtiontaloudellisia tavoitteita, koska se, että ylempistä toimihenkilöistä olisi suuri joukko jätetty työaika-suojan ulkopuolelle, olisi tarkoittanut esimerkiksi sitä,

että heidän ylityömääränsä olisivat edelleen kasvaneet. Työtä ei olisi jaettu sitäkään vähää, mitä tällä hetkellä jaetaan. Sitä paitsi he olisivat joutuneet tunteja tekemään yhä enemmän ilman ylityökorvauksia ja sitä kautta myös niistä ylityökorvauksista tulevia verorahoja olisi jäänyt saamatta. Oli erittäin tärkeää, että ylempät toimihenkilöt ja heidän järjestönsä onnistuivat omalla toiminnallaan tämän muutoksen aikaansaamaan esitykseen.

Sitten ed. Vehkaojan ponsi. On tietysti perusteltua, että kun ed. Vehkaoja on tähän asiaan liittyvän lakialoitteen tehnyt ja tämä on sitten haudattu, niin kuin normaali käytäntö on, tämän asian käsittelyn yhteydessä, suoranainen tarve tällaisen ponnin esittämiseen tulee.

Meistä jokainen tietää vasemmistoliiton kannan työajan lyhentämiseen, sen välttämättömyyden. Siitä on puhuttu jo monta vuotta sitten, kun se ei ollut vielä yleisessä keskustelussa sellaisena välttämättömyytenä, mikä sen nyt jo hyvin laajasti tunnustetaan olevan. Työtä on ryhdyttävä jakamaan, ja se, että teemme saman tuotantomäärän tänä vuonna 400 000 ihmistä pienemmällä työntekijämäärällä kuin vuonna 1989, pakottaa siihen, että työtä on jaettava, ja työn jakamiseen liittyy työajan lyhentäminen. Ei ole epäilystäkään, olemmeko työajan lyhentämisen takana ja sen takana, että työajan lyhentämistä ja työn jakamista myös lainsäädäntöteitse pitäisi edistää.

Mutta ed. Vehkaojan tulisi toki tietää nämä kurjat, tai olivat ne sitten kurjia tai vähemmän kurjia, pelisäännöt, mitkä koskevat hallitusryhmien yhteistyötä mietintöjä ja niihin liittyviä ponsia käsiteltäessä. On erittäin kiusallista, että tässä vaiheessa tuodaan ponsi, joka asettaa meidät työajan lyhentämistä lämpimästi kannattavat edustajat tilanteen eteen, että jos noudatamme niitä pelisääntöjä, mitä hallitusryhmien kanssa on sovittu, joudumme äänestämään ponna, jonka henki on erittäin hyvä, eteenpäin suuntautuva ja oikea, vastaan koskien työajan lyhentämistä jatkossa.

Toisaalta jos kaikki ne lakialoitteet, jotka haudataan valiokuntakäsittelyssä eri asioiden yhteydessä, tuodaan ponsitehtailuna jatkossa eri hallituspuolueiden toimesta tänne saliin ja lisätään mietintöjä näillä ponsilla tai yritetään lisätä, niin kyllä tämä aikamoiseksi ponsitehtailuksi myös muodostuu. Tältä osin tietysti en olisi kyllä toivonut, että tällainen tilanne tulee, vaikka kuinka lämpimästi tämän ajatuksen kannalla olen. Todennäköisesti tämä ponsi tulee saamaan täällä

salissa, jos täällä yleensä edustajia äänestysvaiheessa paikalla on, varsin laajaa kannatusta. Jos se aiheuttaa keskustelua sitten hallituspuolueiden kesken pelisäännöistä, se on vain hyvä, koska kiusallinen tällainen tilanne on.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vokkolainen puhui aivan asiaa, mutta mielestäni hän puhui suurtyönantajan näkökannalta. Eli pienyrityksien osalta paikallinen sopiminen olisi sangen paikallaan ja sitä pitäisi edistää. Emme ole edistämässä sitä mallia, että suuryrityksissä tulisi paikallisin sopimuksin poiketa kovin paljon työehtosopimuksista. Uskon, että tällä tavalla löytyisi semmoinen yhteinen päämäärä, jossa työntekijöiden ja työnantajan edut voisivat yhdistyä tätä kautta. Työpaikkoja mahdollisesti voisi syntyä kilpailukyvyyn parantumisen kautta lisää.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotilan puheen johdosta on pakko todeta, että työ tekemällä loppuu tuskin koskaan. Toisaalta tekemätöntä työtä on maailma täynnä. Sinänsä en vastusta työn jakamista, mutta on väärä käsitys, että työn jakaminen sinänsä tällä tavalla toteutettuna, yhtä vähän kuin ylityömaksimien vähentäminen, edistäisi työllisyyttä. Todennäköisesti valitettavasti voi käydä toisin päin. Meillä ongelma on se, että pitäisi enemmän tehdä työtä eikä suinkaan pyrkiä vähentämään työmäärää, joka vielä tehdään.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotilan puheenvuoron johdosta haluan todeta, että mielestäni ei ole ihan mistä tahansa ponsiehdotuksesta siinä mielessä kysymys, että näen tässä olevan kyseessä jotenkin loukkaamaton asia. Tässä on sellaisesta tulevaisuuteen luotaavasta aihepiiristä kysymys, jossa on kaikin tavoin vältetty koskettamasta sellaisia yksityiskohtia, että joku voisi nahkansa kokea liian araksi. Totta kai, ymmärrän ne moitteet, mitkä tulivat pelisääntöpuoleen, mutta mielestäni suomalaista eduskuntatyöskentelyä sopisi ruveta siihen suuntaan todella kehittämään, että me emme täällä vain reagoi pelkästään ja ahtaasti siihen, mitä meille tuodaan. Olemme olleet erittäin kuuliaisia oppilaita kaikkiin hallituksen tuomiin esityksiin nähden. Jos me nyt tällaisia sinänsä täysin vaarattomia, mutta hyvää tarkoitettavia lisukkeita tulevaisuutta ajatellen haluaisimme evästä, niin kaikki seikat puolustaisivat tekemään. Olisin hyvin tyytyväinen, jos ed.

Uotila lausuisi pelisääntöjen kehittämistoiveita vielä muillakin areenoilla kuin nyt pelkästään tänään täällä.

Ed. **V i l j a m a a** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsittääkseni hallitusohjelmaan kuuluu myös työllisyyden edistäminen työnjaon keinoin, ja tässä on yksi työnjaon keino, minkä ed. Vehkaoja lausumassaan ja myös lakialoitteessaan on tuonut esille. Vähäisempiäkin asioita hallitus selvittää. En ymmärrä, miksi ei tätä asiaa todella selvitettäisi vähän pidempään. Siinä mielessä totean ed. Kuismalle erityisesti, kun hän sanoi, että tällä ei päästäisi työllisyyttä lisäävään vaikutukseen, että olen täysin eri mieltä; jo pienetkin konkreettiset osoitukset puoltavat tätä.

Ed. Uotila, jossain määrin liiallisesta varovaisuudesta on tässä minun mielestäni nyt kyse.

Ed. **U o t i l a** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten sanoin, tämä ponsi on ihan oikean suuntainen, mutta minä vain puhuin menettelytavoista. Jos syksyllä esimerkiksi kokoomus ryhtyy tehtailemaan ponsia yleissitovuuden purkamisesta ja jostakin muusta ja saa muiden porvareiden tuen siihen, niin kyllä siitä tulisia hiiliä ainakin hallituksen persuuksien alle ilman muuta tulee. Tältä osin tämä ei ihan yksiselitteinen juttu ole. Mutta tulen kyllä kannattamaan pontta, koska se on hyvä.

Ed. **K o m i**: Arvoisa rouva puhemies! Varmasti me kaikki olemme valmiit kannattamaan työajan jakamista, työajan lyhentämistä, mutta mallista, millä se tehtäisiin, olemme varmaan eri mieltä. Jos se tehdään jäykästi säätäen lailla, kuten miellän ed. Vehkaojan lakialoitteen, niin näen, että se johtaa huonoon lopputulokseen eli kiristää entisestään nykyisten työpaikkojen työntekijöiden työtahtia eikä sitä kautta ole luomassa uusia työpaikkoja, etenkin jos SAK:n kanta on myös hallituksen kanta, että työaika- lyhentäminen ei saa näkyä palkoissa hitustakaan. Näkisin, että joustavuus työaikalain puitteissa olisi ollut se malli, jolla olisi paikallisesti voitu sopia työaika- lyhentämisestä ja työn uudelleenjakamisesta.

Voimme todeta, että parhaiten menestyneillä taloudellisilla alueilla on tällä hetkellä verkostoiduttu ja toimitaan luottamuksellisella ilmapiirillä niin työntekijöiden kuin työnantajienkin kesken. Tulemme huomaamaan, että niiden alueiden kilpailukyky on huomattavasti parempi

kuin niillä alueilla, joilla jäykästi työla- insäädännöstä lailla säädetään.

Ed. **A i t t o n i e m i** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä vastoin kuin käsitykseni mukaan ed. Komi sitä mieltä, että tulee kestää ikuisuuden ennen kuin työajan lyhentämisen vapaaehtoista tietä pystytään toteuttamaan. Kyllä sen täytyy tapahtua lainsäädäntöteitse, kuten on tapahtunut silloin aikana, josta luetaan Väinö Linnan Pohjantähdestä tai muista. Luulisin, että jopa kun on suunniteltu kuuden tunnin työpäivää, niin ei siitä päivätuntipohjalla pitäisi lähteä, vaan siitä, että työviikko supistettaisiin nelipäiväiseksi, jolloin se sopisi normaaliin työrytmiin hyvin paljon helpommin kuin kuuden tunnin työpäivä, mikä on äärettömän huonosti sopiva.

Joka tapauksessa tämä ponsi on erittäin hyvä ja aivan putkeen menevä juuri sillä tavalla, että lakisäätöistä pohjaa tälle pitää etsiä. Olisi nyt hyvä lähteä pikkuhiljaa etsimään, jos se aiotaan joskus toteuttaa vuosituhannen vaihteessa, juuri tämän ponnin pohjalta.

Ed. **V o k k o l a i n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Komi hyvin laajasti maalailee mahdollisuutta paikallisesta sopimisesta. Minä en nyt kyllä ymmärrä vielääkään, miten työaikalain muutos sen estää, muuten kuin sillä tavalla, että se on sovittava yhteisesti. Siihen ei ole enää paluuta minun mielestäni — eikä sillä minkään yrityksen kilpailukykyä ja tulevaisuutta turvata — että työnantaja itse päättää, kuten äsken sopimusmalleja äsken esitin, miten näitä asioita sovitaan, jos ei jonkinlaista perälautaa ja turvaa työntekijöillä ole. Sellaiset yritykset, kun tästä lamasta päästään ylös ja työpaikat lisääntyvät, eivät tule saamaan yhtään työntekijää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. **T. P o h j o l a**: Arvoisa rouva puhemies! Työttömyys ei ole laskenut hallituksen tavoitteiden mukaisesti. Paras tapa auttaa työttömiä on jakaa työtä työaika- lyhentämällä. Tänään olemme joutuneet tekemään vaikeita työttömyysturvan leikkauksia, joten on uskallettava etsiä uusia keinoja työn jakamiselle. Kannatan ed. Vehkaojan esittämää lausumaa.

Ed. H e l l b e r g : Arvoisa puhemies! Aikoinaan, kun siirryttiin kahdeksantuntiseen työpäivään, sekin aiheutti paljon keskustelua. Nyt on minusta todella selvitettävä juurta jaksain erilaiset vaihtoehdot, millä voidaan myös jakaa työtä. Kahdeksantuntinen työpäivä tietysti ei ole mikään ongelmaton asia, ja sen takia asiat pitäisi selvittää juurta jaksain. Ei ole olemassa mitään valmista mallia, eikä sitä voi tietysti tehdä ihan noin vain. Se tietysti edellyttää kaikenlaisia toimenpiteitä rinnalle, veroreformia ym., jotta se olisi käytännössä mahdollista toteuttaa, mutta nyt täytyy kyllä todella juurta jaksain selvittää kaikki vaihtoehdot.

Meillä ei todella ole kauan enää aikaa. Aika alkaa loppua kesken, koska työttömyys on vähentynyt aivan liian hitaasti. Valtio velkaantuu joka viikko lähes miljardilla markalla, ja kaikkihan tietävät, että sitä ei kerta kaikkiaan tämä yhteiskunta kestä. Siksi kannatan ed. Vehkaojan lausumaa, jolla selvitettäisiin vielä mahdollisuuksia lyhentää nykyistä yleistä enimmäistyöaikaa.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Työaika on lyhentynyt teknologisen kehityksen myötä ja tuottavuuden kasvaessa, mutta aina se on vaatinut erittäin kovaa ammattiyhdistysliikkeen ja vasemmistovoimien painostusta. Ei ole saatu näitä askelia ilman kovaa painetta ja pitkäaikaisia ja sitkeää tappelua. Vuosisadan alussa meillä saatiin vasta kahdeksan tunnin työpäivä suurlakolla; 60-luvulla ay-liike teki kovan työn, että päästiin 40 tunnin työviikkoon. Nyt SAK on esittänyt minusta erittäin hyvän tavoitteen edustajakokouksessaan: 30 tunnin työviikon. Tässä haluaisin todeta ed. Aittoniemelle, ettei se tarkoita kuuden tunnin päivää välttämättä, vaan erilaisia muotoja toteuttaa tämä keskimäärin 30 tuntia viikossa. Eräillä aloilla on 6+6 hyvä, neljä päivää viikossa on joissakin tapauksissa hyvä, esimerkiksi metallissa tai paperissa kuudes vuoro on hyvä, ja näitä malleja löytyy. Mutta että aika keskimäärin lyhenee, on tässä tavoite.

Ed. Kuismalle totean, että hän on täysin väärässä, kun hän lähtee siitä, että Suomessa ei ole varaa lyhentää työaikaa. Meillä työssäkäyntiasete, työtuntien määrä per asukas, on varmasti maailman korkeimpia ja johtuu siitä, että meillä on naisten työssäkäynti niin onnellisen hyvä kuin se on eli meillä naiset käyvät myös työssä. Ed. Kuisman ihailemassa Japanissa varmaankin naiset ovat kotona ja näin näyttää siltä, että ikään

kuin tarvitaan pitkä päivä. Meillä molemmat aviopuolisoista, tai miehet ja naiset, käyvät työssä, ja se mahdollistaa meillä sen, että ilman kansantaloudellisia vaurioita meillä voidaan hyvin lyhentää työaikaa. Ja sitä täytyy myös ruveta tekemään, koska työttömyyttä ei muuten kyllä tulla saamaan alas.

Minusta on hyvä tämä ed. Vehkaojan ponsisesitys. Edes tämä pitäisi saada aikaan. Tässä tarvittaisiin jo todellisia toimia, nyt ollaan vielä ponsitasolla, mutta onhan sekin parempi kuin ei mitään.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Ensinnäkään en ilmoittanut ihailevani Japania. Se korjauksena ed. Tennilälle.

Vastauspuheenvuorossani totesin vain, että on aika houkkamaista luulla, että työtä jakamalla täten lakisääteisesti, puhumattakaan että tällä työaikalakiesityksellä, jota nyt käsitellään, jollain tavalla oleellisesti työttömyystilanteemme korjaantuisi. Sen halusin sanoa. Tietysti muista syistä en vastusta työajan jakamista. Päinvastoin, siinä on hyviä puolia. Ehkä meidän pitäisi jäykästä työaikalakisitteestä luopua ja antaa ihmisille mahdollisuus tehdä lyhyempää työaikaa, jos he tyytyvät alhaisempaan elintasoon, tai ehkä meidän pitäisi antaa myös ihmisille mahdollisuus tehdä työtä yhdessä työpaikassa pitempään, jos he sitä haluavat, ettei tarvitse, niin kuin tänä päivänäkin vielä jotkut tekevät, tehdä kahta kolmea työtä, kun yhdessä työpaikassa ei saa tehdä kuin sen määränormin. Kun sillä ei tule toimeen, kun palkat ovat pienet, niin on monta työpaikkaa. Todella uutta ajattelua ja työajan jakamista tarvitaan, mutta on houkkamaista kuvitella, että sitä tarvittaisiin siksi, että työtä ei ole. Meillä on ongelmia työn organisoinnissa, työn taloudellisessa tuloksessa ja sen tuloksen jakamisessa. Siinä meillä kyllä riittää ongelmia.

Työministeri J a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Nyt hyväksyttävä työaikalaki mahdollistaa työajan lyhentämisen työllisyyttä edistävällä tavalla. Myös äsken päättyneet neuvottelukierros hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välillä päätyi siihen yhteisymmärrykseen, että erittäin nopealla aikataululla selvitetään kolmikantaisesti monimuotoisten työaikojen ja työajan lyhentämisen työllisyyttä edistävät vaikutukset. Suomi on Euroopan kärkimaa, mitä tulee työajan lyhentämistä koskevaan tutkimukseen ja kokeiluihin. Sen suhteen on erinomaisen tärkeä asia, että asiassa mennään eteenpäin, mutta pitäisin myös

välttämättömänä sitä, että hallitus on yksimielinen ja hallituspuolueilla yhtenäinen näkemys ja tahto siitä, millä tavalla tässä edetään.

Olen samaa mieltä kuin ed. Risto Kuisma, että yleinen jäykkä työajan lyhentäminen saattaisi jopa johtaa toiseen suuntaan, niin että työttömyys lisääntyisi. Tästä on jo kansainvälisiä kokemuksia ja tutkimustuloksia. Sen takia eteneminen tutkimuksin ja kokeiluun yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa on ehdottomasti työllisyyden kannalta paras tie.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! En voi olla toteamatta ed. Tennilän puhevuoron johdosta, että tilanne Japanissa on kovasti muuttunut. Kehottaisin ed. Tennilää miettimään kahteenkin kertaan, ennen kuin esiintyy japanilaisten naisten aseman erityisasiantuntijana.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että pitkään valmisteltu työaikalaki on nyt eduskunnassa, ja erityisellä tyydytyksellä olen pannut merkille, että tässä näköjään taitaa met-säkonealakin tulla työaikalain piiriin.

Mutta sitten on tämä ed. Vehkaojan ponsisitys. Odotan, että hallitus lähtisi mahdollisimman nopeasti asiaa valmistelemaan. Niin kuin työministeri sanoikin, on jo käyty neuvotteluja erinäköisistä vaihtoehdoista. Mutta kuitenkin näyttää siltä, että jotenkin ilman lainsäädäntötoimia vapaaehtoisella tiellä ei tässä näköjään ole edetty.

Mutta siinä vaiheessa, milloin hallitus lähtee valmistelemaan, niin sen verran evääksi tässä, jos se tapahtuu vaikka kesäloman aikana, että samassa yhteydessä pitäisi katsoa myös se näkökohta, millä tavalla voidaan muuttaa myös verotusta siten, että käteenjäävä osuus ei oleellisesti heikkenisi. Sehän tapahtuu sillä tavalla, jos työaika lyhennetään, että työttömyys totta kai laskee ja näissä yrityksissä tuottavuus tulee nousemaan. Jotkut aikaisemmin jo ovat kyselleet, mihiin sopivat ne tuotteet, ja se tavallaan kuvaa jo sitä huolta, että on kysymys siitä, minkä kokeilut ovat osoittaneet. Minä odotan kyllä, että hallitus nyt vaikka kesän aikana valmistelisi asiaa, että syksyllä meillä jo jonkinlainen paketti olisi, jota voidaan käydä käsittelemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vehkaja ed. Karjalaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyt-

tää, että hallitus käynnistää selvityksen mahdollisuuksista lakiteitse lyhentää nykyistä yleistä enimmäistyöaika.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä teke-mässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vehkaojan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 32 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 50. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Hallituksen esitys laiksi ulosotonhaltijan lak-kauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 92/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-sen mukaisesti lakivaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys laiksi ulosoton viranomaisia ja muutoksenhakua sekä ulosotonhaltijan lak-kauttamista koskevan uudistuksen siirtymäsään-nöksistä

Hallituksen esitys 93/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-sen mukaisesti lakivaliokuntaan.

22) Hallituksen esitys Kera Oy:stä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 94/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! On todella miellyttävää kevätkauden lopussa monien tänäänkin päätettyjen vaikeiden asioiden jälkeen kehua hallitusta sen toimista naisryrittäjyyden tukemiseksi. Ministeri Kalliomäki ja koko hallitus ovat osoittaneet todeksi pyrkimyksensä tasa-arvolain mukaiseen toimintaan. Siitä kiitos.

Eduskunnan naisverkosto on tehnyt lujasti töitä tämän asian eteenpäinviemiseksi. Lukuisia ovat ne neuvottelut, joita asian tiimoilta on pidetty. Keväällä Ruotsiin tekemällämme matkalla saimme lisäselvitystä siellä käytössä olevasta naisryttäjälainasta. Saatoimme todeta sen olevan erittäin toimivan ja antavan ratkaisun pahimpaan ongelmaan, joka on lainojen vakuuksien hankkiminen. Pienten palveluyritysten toiminta perustuu omaan osaamiseen ja ammattitaitoon, eikä yrityksellä ole suuria investointikohteita, joten koneita ja laitteita ei ole vakuuksina käytettäväksi. Täten markkinaehtoista rahoitusta on vaikea saada. Tällä lainmuutoksella ongelma poistuu, ja yhä enenevässä määrin työttömäksi joutuvat naiset voivat perustaa yrityksiä palvelualoille, joita he hyvin hallitsevat.

Voimme siis todeta tämän lainan olevan kädenojennus Suomen naisille yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden 90-vuotisjuhlan kunniaksi ja sopivan erittäin hyvin hallituksen työllistämishjelmaan sekä YK:n neljännen naisten maailmankokouksen päätöksiin. Samoin se on sopusoinnussa tasa-arvolain viranomaispykälän kanssa, jossa edellytetään viranomaisten toimissaan edistävän suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tasa-arvoa.

Toivon laille hyvin ripeätä käsittelyä syyskauden alkaessa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Aioin aivan samaa todeta, että löytyi erittäin hyvä asia, mistä voi kiittää hallitusta ja ilmeisesti ministeri Kalliomäkeä, hyvästä esityksestä. Naisilla on erittäin paljon ideoita, ja sitä kautta todennäköisesti löytyy hyviä mahdollisuuksia, kun nämä lainoitusjärjestelmät paranevat. Kiitoksia.

Ed. O j a l a : Arvoisa puhemies! Aivan kuten äskeiset puhujat, sukunimikaimani ed.

Arja Ojala ja myös ed. Lindqvist sanoivat, laki-esityksestä on todella syytä antaa hallitukselle kiitoksia, niin ministeri Kalliomäelle kuin koko hallitukselle, mutta myös naisverkostolle, aivan kuten ed. Arja Ojala totesi. Myös hänelle kiitoksia, hän on myös itse tehnyt hyvin suuren työn asian eteenpäinviemiseksi.

Haluaisin myös kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa naisryttäjien osuus on huomattavasti pienempi kuin monissa Euroopan unionin jäsenmaissa, jos vaikka vertaamme Ranskaan, jossa uusista ryttäjistä naisia on huomattavasti suurempi osa kuin meillä. On siis korkea aika, että nyt myös valtioneuvoston toimesta tehdään toimenpiteitä, joilla voidaan edesauttaa naisryttäjyyttä ja erityisesti myös naisryttäjyyttä palvelualoilla.

Myös minä toivon, että asia etenee hyvin nopeasti eduskunnassa ja hyväksytään 1.10.1996 eduskunnan juhlaistunnossa, joka on maailman laajuisesti merkittävä tapahtuma; Suomihan ensimmäisenä maana maailmassa, ajatelkaa, hyvät ystävät, on taannut täydet poliittiset oikeudet naisillekin. Tämä on todella merkittävä tapahtuma, ja juhlaistunto, jos mikä, ansaitsee myös positiivisen naisystävällisen teon, niin kuin tämä laki on.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Minäkin haluan liittyä ylistäjien ketjuun nyt, kun on mahdollista hallituksen hyvää esitystä kehua. Mielestäni sille, että naisryttäjyys on nostettu hyvin framille ja oikealla tavalla sitä hallitus myös on tukemassa, epävirallisena miesverkoston keulahahmona tai jonakin hahmona on ilo ja etuoikeus antaa kiitosta. Uskon, että tätä kautta ja tällaisen lainsäädännön kautta sekä mies- että naisverkosto tekevät itsensä tarpeettomiksi. Me voimme ihmisinä ja kansanedustajina tuoda niitä tunteja maakunnista tänne ja tehdä työtä tasa-arvon hengessä ja toinen toistamme tukien.

Kiitoksia hyvästä esityksestä hallitukselle ja kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäelle, joka on tässä nähnyt vaivaa! Tätä kautta on hyvä jatkaa eteenpäin.

Ed. D r o m b e r g : Rouva puhemies! Haluan itse myös kiittää yhteisestä eteenpäinviemisestä tässä tärkeässä asiassa. Onhan meillä hyvin paljon naisryttäjiä, jotka toimivat yksin omissa yrityksissään tai työllistävät muutaman ihmisen oman työnsä ohessa. Tätä työtä ei Suomessa ole osattu tarpeeksi arvostaa ja myös-

kään antaa sille tukea. Siksi pidän tätä erittäin merkittävänä asiana, koska tänä vuonna vietämme yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden merkivuotta. Vielä se, että juhlaistunnossa voimme lain toivottavasti hyväksyä, on erittäin merkittävä asia tasa-arvon nimissä ja myös työn ja yrittämisen nimissä.

Haluan lausua tästä kiitokset myös ministeri Kalliomäelle ja naisverkostolle, joka on sitkeästi vienyt tätä eteenpäin. Vaikeuksiakin on ollut, mutta voitto on aina hyvä silloin, kun se konkretisoituu myös oikeiksi teoiksi.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Elämä on kompromisseja täynnä. Niin se näyttää olevan ed. Takkulallekin, kun onneksi hän oli havainnut esityksen hyvyden ja kannatti sitä lämpimästi. Itse luonnollisesti kannatan sitä myös. Yrittäjien naisten Keskusliitossa olen nähnyt paljon pienyrittäjiä, naisyrityksistä kuullut. Siellä suurena ongelmana on monella vakuudet ja likviditeetti. Omaisuksia ei paljon ole, ja nekin vähät omaisuudet ovat usein menettäneet tänä päivänä arvonsa.

Kannatan lämpimästi esitystä ja toivon sille menestystä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Lakisitys on surkea, säällittävä ja eriarvoistava. On surkeata, että viimeisessä istunnossa ennen kesälomaa tällaista joutuu katselemaan. Niin kuin nainen olisi yhteiskunnassa joku syrjittävä olento, jolle suuresta säälistä aikanaan annettiin äänioikeus, ja leuhkitaan vielä ympäri maailmaa, että Suomessa jopa naiset saavat äänestää. Mielestäni laki olisi voitu tehdä, mutta ei niin, että siinä mainitaan nimenomaan, että pienyritystoiminta ja naisten harjoittama yritystoiminta.

Eikö kukaan ymmärrä, kuinka surkea tämä on? Ja tätä lakia ylistetään täällä, lakia, jossa nainen tehdään täysin yhteiskunnan ulkopuoliseksi niin kuin joku romaniheimo, joka nyt vedetään yhteiskuntaan. Hekin saavat lainoja, jotta saavat ompelukoneen ostaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Eikö naisilla ennen ole ollut oikeutta lainaan, ministeri Kalliomäki, jos olette tämän asian isä? Kyllähän asiaa olisi voitu viedä eteenpäin, jos on ongelmia, mutta ei tuomalla tällainen eriarvoistava, suorastaan rasistinen laki eduskuntaan viimeisenä päivänä ennen loppua.

Pantiin asiaa hiukan taas kohdalleen, ettei sitä ihan niin vain yksimielisyydessä kiitellä. Puhu-

taan vähän asiastakin joskus, eikö totta, ed. O. Ojala.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Laissa tarkemmin tarkasteltuna, ed. Aittoniemi, todetaan, että pienyritystoiminnan lainojen myöntämisessä otetaan huomioon naisyrityäjyden edistäminen. Tämä vahvistaa sitä tasa-arvolain pyrkimystä, jonka mukaan niillä aloilla ja niissä asioissa, joissa naisten ja miesten välillä ei vallitse tasa-arvo tai on epätasapaino, pitää pyrkiä tasoittamaan tilannetta. Tässä mielessä tämä on tietysti täysin tasa-arvolain pyrkimysten mukainen.

Myös minä haluan kiittää kauppa- ja teollisuusministeriä tästä asiasta, koska rehellisesti meidän jokaisen on myönnettävä, että monessa huushollissa suomalainen nainen on se viimeinen perälauta, joka on pitänyt talouden pystyssä. Uskon, että myös yritystoiminnassa naisilla on ehkä paljon enemmän annettavaa, kuin äkkiä kuvittelemmekaan. Jotta meille kaikille jäisi hyvä mieli näin kesälomille lähtiessä sekä hallituksen että opposition puolella, kiitän vielä keran hallitusta ja ministeri Kalliomäkeä hyvästä esityksestä!

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Arvoisa puhemies! Kiitoksia vain kiitoksista. Haluan kuitenkin lisätä, että aloite on tullut eduskunnasta ja olen ja koko hallitus on kokenut sillä tavalla, että hallitus tässä toteuttaa myöskin, ei virallisella tasolla mutta käytännössä, eduskunnan selkeätä tahtoa ja tavoitetta. Uskon, että asian tärkeyttä vain korostaa se, että ed. Aittoniemi on siitä noin verisesti eri mieltä.

Tämä on tasa-arvoon liittyvä kysymys. Voi puhua positiivisesta syrjinnästä tasa-arvolain mukaisessa hengessäkin. Se ei ole kuitenkaan pelkästään sitä, vaan siitä on hyvin suora yhteys vallitsevaan tilanteeseen, työllisyystilanteeseen, mahdollisuuteen vahvistuvan naisyrityäjyden kautta ennen kaikkea palvelusektorille kohdistuen löytää uusia avauksia työllisyyden paraneamiseen.

Eikä tämä ole myöskään pelkästään suomalainen kysymys. Viime viikolla olin Ruotsissa suurilla yrityspäivillä, missä tästä asiasta käytiin keskustelua EU-komissaari Wulf-Mathiesin kanssa. Hän näki tämän kysymyksenä, joka liittyy koko EU-alueeseen ja mahdollisuuteen siellä. Tuon keskustelun perusteella voin jo itse arvioida, että on mahdollista myöskin EU:n tasolla tämän tyyppinen ratkaisu saada aikaan. Minusta

ei ole pahitteeksi arvioida niinkin, että Suomi voi tässä olla aloitteellinen myöskin EU-areenoilla.

Ed. Dromberg: Rouva puhemies! Olin erittäin ilahtunut ministeri Kalliomäen puheenvuorosta juuri siksi, että viime aikoina ovat nimenomaan naiset joutuneet luopumaan työpaikoista, jos ajatellaan pankkialaa tai muutakin. Siellä on hyvin koulutettuja, yrittäjähenkisiä ihmisiä, joille on tarpeen luoda uusia työpaikkoja. Mielestäni tämä luo yhden mahdollisuuden siihen, että he jälleen työllistyvät ja saattavat mahdollisesti luoda myös uusia työpaikkoja, niin kuin ministeri toi esille. Sitäkin taustaa vasten pidän tätä päätöstä erittäin merkittävänä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Eteeni synny väärinkäsitystä, minä arvostan suomalaista naista kaikessa, niin perälaudan pitäjänä kuin missä hyvänsä, siitä ei ole kysymys ollenkaan, varmasti arvostan enemmän kuin moni muu. Mutta minä huomaan siitä, että tällaisen tuominen kuin armon osoituksena nimeltä mainiten, naisille saada oikeus lainaa, on tässä väärin. Asia on aivan oikea, mutta se olisi pitänyt hoitaa muulla tavalla kuin osoittamalla, että näillekin onnettomille nyt annetaan lainaa, jotka ovat kuitenkin yhteiskunnan pystyssäpitäjiä ja arvostettuja ihmisiä, tavallisia kansalaisia ja miesten kanssa tasa-arvoisia. Siitä tässä on kysymys.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy todeta, että ed. Aittoniemi on hyvin ymmärtäväinen siinä, että laki on hyvä, mutta ilmeisesti on vähän, niin kuin eräät totesivat, että palo oli väärin sammutettu. Ei tässä nyt ole siitä kysymys, ed. Aittoniemi, vaan kysymys on nimenomaan siitä, että naisryrittäjille on vakuuksien hankkiminen ollut vaikeata, koska heillä ei ole sitä pääomaa, jota siinä kaikkineen tarvittaisiin.

Aivan selkeästi on todettu se, että aloittavista naisryrittäjistä 66 prosenttia toimii kaupan ja palvelun aloilla. Sinne puolelle tarvitaan nyt tukea ja apua lainan saamiseksi. Se on idea tässä. Ei tässä mistään armopaloista ole kysymys, vaan aivan selkeästä tarpeesta yhteiskunnassa antaa näille naisryrittäjille apua.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin vielä ed. Aittoniemelle näin ennen kesälomalle lähtöä antaa muutaman vinkin. Minä toivon, että ed. Aittoniemi huolella perehtyy la-

kiin. Minusta tuntuu, että hänen puheenvuoronsa viittasi siihen, että hän ei oikeastaan ole sitä lukenutkaan eikä oikein tunnu ymmärtävän, mistä on kysymys. Toivon myöskin, että kesälomalla, kun ed. Aittoniemi tapaa varmasti naisryrittäjiä tai naisryrittäjiksi pyrkiviä, hän voisi todella keskustella heidän kanssaan. Minä uskon, että palaute heiltä on aivan toinen. Me olemme nimittäin naisverkostossa olleet yhteydessä yrittäjänaisiin ennen asian liikkeelle lähtöä. Emme me tätä ole mistään omasta päästämme keksineet vaan nimenomaan niiden keskustelujen pohjalta, joita naisryittäjien kanssa olemme käyneet.

Toivottavasti syksyllä meidän ei enää tarvitse miettiä, onko tämä tarpeen vai ei. Koska täällä muutenkin puhutaan yrittäjyyden tukemisesta ja naisryittäjien kohdalla on yrittäjyyden aloittamisessa aivan erityisiä ongelmia, tämä laina- ja takuumahdollisuus varmasti on naisryittäjille tarpeen. Jos, ed. Aittoniemi, se todellakin vähentää työttömyyttä, vaikkapa pieneltä osin, eikö se silloin ole todella tärkeä?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys 95/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystalvaliokuntaan.

24) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994

Kertomus 6/1995 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi syyskuun 3 päivänä pidettävään täysistuntoon.

25) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994

Kertomus 6/1995 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi syyskuun 3 päivänä pidettävään täysistuntoon.

Täysistunto lopetetaan kello 17.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

P u h e m i e s : Täysistunto on päättynyt.

